This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at http://books.google.com/

ANDOVER-HARVARD LIBRARY
AH 4U2E Y

Harvard Depository
Brittle Book

[illegible] LEERREDENEN

VAN

A. S. JOUSTRA,

[illegible]
[illegible] 1870,

MET EENE VOORREDE

VAN

J. G. VERHOLFF,

Predikant te [illegible]

SNEEK,
J. J. WIARDA,
1873.

889
J86n

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

24

Dr. J. P. DE BIE
's-GRAVENH[illegible]

Digitized by Google

Digitized by Google

NAGELATEN LEERREDENEN

VAN

A. S. JOUSTRA.

Digitized by Google

GEDRUKT BIJ. J. J. WIARDA, TE SNEEK.

Digitized by Google

NAGELATEN LEERREDENEN

VAN

A. S. JOUSTRA,

in leven Predikant bij de Nederl. Herv. Gem. te Slijk-Ewijk en aldaar overleden 19 Maart 1870.

MET EENE VOORREDE

VAN

J. G. VERHOEFF,

Predikant te Wissenkerke, op N. Beveland.

TE SNEEK, BIJ

J. J. WIARDA,

1873.

Digitized by Google

Digitized by Google

889
J86n

VOORREDE.

„Als men van Herveld midden door het kleine maar schoone Loenensche bosch in de richting van Nijmegen voortwandelt en op den Waaldijk gekomen is, ziet men op een kwartier afstands aan de linkerhand eene kleine kerk met toren en daarbij, aan de binnenzijde van den dijk, een wit-gepleisterd huis.

Ik kan dat huis niet voorbijgaan — en menigmaal ga ik daar voorbij — of bij mij komt de herinnering op aan 't geen ik daar in een betrekkelijk korten tijd mede doorleefd heb. Voor haar, die in mijn kort maar aandoenlijk verhaal hoofdpersoon is, kan 't geen ik schrijven ga, niet meer aanleiding zijn tot dwaze en misdadige zelfverheffing; want zij is reeds heengereisd naar dat land, waar Jezus alleen de eer ontvangt voor 't geen zijne hand deed.

Toen ik voor 't eerst aan dat witte huis een bezoek bracht, — 't was in Aug. 67 — woonde daar mijn vriend A. S. Joustra, predikant van Slijk-Ewijk, met zijn jonge vrouw.

Welk een verschil tusschen die beiden. Hij, door rheumatische koortsen en ook — 't moet tot zijne eer gezegd

Digitized by Google

worden — door aanhoudende studie ondermijnd; zij, zoo gezond en zoo sterk; — hij, zwaarmoedig en peinzend; zij, zoo opgeruimd en levendig; — hij, sprekende met de beslistheid van een, die van zijne zaligheid zeker is en zij, als 't hierop aankwam, als 't de vraag gold: „zijt gij van uwe zaligheid zeker?" antwoordende met een zucht, met een traan in het oog; beiden innig aan elkaar gehecht, altijd te zamen, in huis en op den weg.

Wat aan hun geluk ontbrak, 't was niet dit, dat hij bijna altijd naar 't lichaam leed en zij halve nachten opzat bij zijn bed en hem laafde en verkwikte, als hij van zware benauwdheid niet slapen kon; want hij was sedert jaren aan dat lijden gewoon, en zij vond juist in die trouwe verpleging gelegenheid om te toonen hoe lief zij hem had.

Wat aan hun geluk ontbrak, 't was een kind, en zij inzonderheid gevoelde dat gemis.

In 't voorjaar van 68 deelde hij mij op zekeren dag hunne blijde verwachting mede. Toen en later als hij mij daarover sprak, verdween voor een oogenblik de sombere trek op zijn gelaat.

Was 't niet om te schreien als hij mij, toen zij dood was, alles toonde door haar zelve vervaardigd, opdat het toch haar kindje aan niets zou ontbreken.

Ja! met groote vreugde in 't hart wachtte zij op de komst van dien heuchelijken dag. En toch! — ook dit heeft mijn vriend mij na haar dood verhaald — kwam menigmaal midden in de vreugd een bang voorgevoel haar overvallen dat zij

Digitized by Google

spoedig sterven, dat het kraambed haar doodbed zijn zou.

Zij moet dit zelfs eens haren man onder tranen hebben verzekerd: „Ik zal daaraan sterven!” had zij toen gezegd.

En zij stierf werkelijk daaraan.

Vrijdag 24 Juni 68 ontfing ik een briefje van zijne hand met het volgende bericht: „God heeft ons verblijd door de geboorte van eene dochter. Dank Hem met ons!”

Twee dagen later hoorde ik dat zij nog al erg de koorts had. Ik ging er dadelijk heen, maar zag haar dien avond niet.

Den volgenden dag, ’t was maandag, zou ik des namiddags met mijne vrouw een onzer vrienden in de nabijheid bezoeken. Van dit bezoek kwam echter niets door eene van die kleine voorvallen, welke de wereld toevalligheden noemt, maar waarin hij, die aan de Godsregeering gelooft, de leiding der voorzienigheid Gods dankbaar erkent.

Ik had nu den avond voor mij zelven en wandelde naar de pastorie van Slijk-Ewijk. Daar gekomen vernam ik dat de zieke veel erger was. Zij had eene zware koorts en ijlde nu en dan.

Nadat ik daar eenigen tijd geweest was en met Joustra had zitten spreken over hare ziekte, die hem veel zorg gaf, liet zij mij verzoeken om bij haar te komen. Zij wilde mij eens spreken.

Neen! nimmer had ik gedacht dat mijn bezoek die vrucht zou dragen, welke dit werkelijk gedragen heeft door de genade Gods. Nimmer had ik mij zulk een snel, maar ook

Digitized by Google

zulk een gezegend einde van haren aardschen loop voorgesteld.

Ik kwam binnen en ging naast haar bed zitten. Zij zag mij aan, gaf mij de hand en zeide met bedaardheid en ernst tot mij:

„Ik heb u verzocht hier te komen, om voor mij te bidden. Want ik ga sterven, ik weet het zeker, en ik ben niet bereid. Ik ben rechtzinnig, maar onbekeerd. En ik weet dat ik bekeerd moet worden. Dit moet gij voor mij vragen!"

Ik deed dit met aandoening en veel gevoel, dankbaar aan Hem, die mijne schreden naar deze plaats geleid had. En toen ik gebeden had, wachtte ik eenige oogenblikken en sprak toen tot haar over Hem, die alle vermoeiden en beladenen tot zich roept.

Zij. — „Maar zou Hij *mij* wel roepen en willen aannemen?"

Ik. — „Hij roept *zondaars*, om zoo te komen als zij zijn. En die Hij aanneemt, neemt Hij met eere aan."

Zij. — „Als ik maar oprecht ben!"

Ik. — „Wanneer gij gevoelt dat gij 't niet zijt, blijft het gebed oprecht gemaakt te worden, u nog altijd over."

Zij. — „Als ik maar wist dat Hij ook *mij* behouden wil!"

Ik. — „Ik ben hier, zonder dat ik plan had te komen. God bracht mij tot u. Laat dit u een teeken zijn dat Hij uwe behoudenis wil!"

Dit alles en nog veel meer werd door haar zóó kalm en

Digitized by Google

rustig gezegd en aangehoord, dat ik niet twijfelde of zij was — hoe hevig de koorts ook was — bij haar volle verstand.

Ik ging nu naar beneden om haar wat rust te laten.

Later zat ik weder bij haar bed en bleef daar nu den ganschen nacht.

Ik kan mij niet alles herinneren wat zij dien nacht gesproken heeft. Enkele woorden zijn mij bijgebleven.

Zij vroeg mij om koud water, dat zij aannam en dronk, zeggende: „Ik heb nog wat *Hij* niet had, toen Hij hing aan 't kruis."

Later zeide zij: „Men mag niet bidden om mijn herstel. Ik ga sterven en verlang er naar."

Ik. — „Waarom verlangt gij te sterven?"

Zij. — „Om in den hemel God te loven!"

Een oogenblik later:

„Hebt gij veel Christenen zien sterven en hoe stierven zij?"

Ik. — „Ja! En de kleinmoedigen stierven menigmaal het blijmoedigst."

Zij. — „Ik hoop dat ik bij mijn verstand blijf en dat ik met blijmoedigheid sterf."

Ik. — „En waarom hoopt gij dat?"

Zij. — „'t Mocht nog voor die het hooren goed zijn!"

Tegen den morgen viel zij in slaap en verliet ik haar.

Des middags was ik weder in de pastorie, waar ik hoorde dat zij zichtbaar minder werd.

Digitized by Google

Ja! naar 't lichaam, maar naar den inwendigen mensch ging het juist den tegenovergestelden weg. Zij werd steeds meer inwendig vernieuwd en verheerlijkt.

Mijn vriend verhaalde mij dat zij eenige oogenblikken te voren hem gevraagd had met haar te zingen: „Komt, luistert toe, gij Godgezinden!" en dat hij dit als een antwoord Gods beschouwde op zijn gebed haar blijmoedig te zien heengaan.

Wij gingen nu naar hare kamer, die weinige uren later hare sterfkamer zijn zou. Bij haar volle verstand lag zij daar, kalm en blijmoedig afscheid nemende van allen, die in de kamer waren en haar man op de liefelijkste wijze vertroostende. Ook nam zij afscheid van haar kindje, dat zij aan haar hart drukte, kuste en onder het spreken van zóó aandoenlijke woorden zegende, dat wij allen weenden.

Ik bleef ook dezen tweeden, den laatsten nacht van haar leven, bij haar.

Welk een nacht! Hoe plechtig! Hoe heerlijk! Welk eene blijmoedigheid op haar gelaat, toen zij sprak over de vromen, die den dood zacht, zonder vreeze, met blijdschap tegengaan en over Hem die, als de zijnen de doodsvallei betreden, met hen medegaat.

Zoo verhaalde zij mij nog dat zij vroeger niet had durven zingen: „Dan *mijn* ziel verlangt naar God." Nú wel!

Later: — „Wat is het sterven zacht! . . . . ." „Het schip gaat den oceaan op!"

Digitized by Google

Ik. — „Ja, en de haven te gemoet!" Christus zegt: „Ik ben de opstanding en het leven."

Nog later op haar bed wijzende: „Hier heb ik veel geleerd. Hier heb ik het verkregen!"

Dit waren hare laatste woorden op aarde. Weldra was 't gedaan. Eenige oogenblikken vóór haar sterven begon zij te ijlen. Toen kwam de vale doodskleur op haar gelaat. Zij strekte zich uit en stierf in de armen van haar diepbedroefden man, die haar de oogen sloot.

Twee dagen later werd haar lijk naar Friesland gevoerd en te IJlst begraven.

Eene aanteekening in het dagboek van haren 1½ jaar later overleden man luidt aldus: „29 Juni. Heden de zwaarste slag in mijn leven. De Heer nam mijne lieve vrouw tot zich. Zij stierf geloovig in haren Heiland en is gegaan waarheen ik ook verlang. Mijn hart is vol droefheid. Het valt mij zwaar haar te moeten missen."

Maar ook in de zwaarste smart, die het hart van mijn nu overleden vriend vervulde, bleef het woord der Schrift een balsem: *Die in den Heere sterven, zijn zalig.*"

Zoo schreef ik in Sept. 1870, eenige maanden nadat Joustra zelf aan eene buikteering bezweken was. Ik had eenige dagen na zijn dood niet alleen als consulent der herderlooze gemeente maar ook als zijn vriend de lijkrede gehouden over Hebr 13: 7.

Digitized by Google

En ik had dit met met bizondere opgewektheid gedaan, als eene vrucht van hetgeen mij door een innig verkeer met hem duidelijk was geworden. Neen! Hij trok niet dadelijk aan, en had zelfs voor die hem niet kenden iets onaangenaams; maar die hem goed kende, had hem lief, juist omdat hij zich gaf zooals hij was: rond, oprecht. Hij was een Christen! Hij was Evangelie-prediker met het hart.

Ik mocht der gemeente toeroepen: „Volgt zijn geloof na!" Van dat oprecht geloof gaf hij reeds aan de Utrechtsche academie getuigenis. Onder al de bezwaren, die voor hem het studenten-leven niet licht en vroolijk maakten, vatte hij gedurig goeden moed en studeerde met ijver en trouw, gesterkt door het gebed om licht en kracht bij de ontmoedigende belemmering van een reeds toen zoo zwak gestel. In het dagboek, dat ik onder zijne papieren vond en dat met de volgende woorden eindigt: *„Menigmaal is het mij bang, omdat het hart in opstand verkeert. De Heer maakt het aanvankelijk wel en giet veel balsem in de wond* — vind ik gedurig de bede: „Heer! geef mij licht." Maar ook de nederige dankbetuiging na ieder gelukkig geëindigd examen ontbreekt in het dagboek niet.

De gemeente heeft de uitkomst zijner wandeling kunnen aanschouwen. Die hem op zijn ziekbed bezochten, konden opmerken dat hij, geheel naar zijn eigenaardig karakter, zeer stil was en weinig sprak. De doorgaande zielsstem-

Digitized by Google

ming was meer een klagen over zich zelven dan een roemen in God, waartoe ook de aard zijner ziekte medewerkte, lijdende hij menigmaal veel benauwdheid en smart. Voor den oppervlakkigen bezoeker moge het verschil tusschen hem en zijne vrouw in 't oogvallend zijn geweest, voor mij, die hem in de laatste weken bijna dagelijks bezocht, was het duidelijk dat hij voor zich zelven goed gestemd was. Enkele uitdrukkingen, welke ik opving, bewezen dat. B. v. „Ik ben blijde dat God mij geduldig maakt." — „Alleen vrije gunst heeft Hem bewogen." — „Ik zou nog wel wat willen leven om te prediken." — „Ik weet dat God mij op dien weg gebracht heeft." — „Mijn eenige hoop is op den Christus, dien ik der gemeente verkondigd heb, maar ik heb nog niet het vroolijke uitzicht in de eeuwigheid. Wellicht morgen!"

„Het begint licht te worden," sprak hij tot mij een paar dagen vóór zijn dood.

En toen ik op 't bericht van zijn naderenden dood naar Slijk-Ewijk gekomen, bij zijn bed stond, verhaalde zijne oppasster mij dat hij gedurig het vermagerde en bleeke gelaat naar den weg gekeerd en gevraagd had: „Zou Verhoeff nog niet komen?" Hij zag mij lang aan, gaf mij de klamme hand en blies den adem uit.

Nog menigmaal later ben ik het witte huis voorbij gegaan, maar nimmer zonder daarbij te denken aan mijn

Digitized by Google

vriend Joustra en zijne vrouw. Hunne geschiedenis vormt eene zeer aandoenlijke en ook gezegende bladzijde in mijn levensboek.

En ook ter voldoening aan de behoefte van mijn hart, dus niet alleen om te voldoen aan de begeerte zijner betrekkingen, heb ik een viertal van zijne leerredenen voor de pers gereed gemaakt, welke ik nu uitgeef met den oprechten wensch dat mijn vriend door deze nog spreken moge, nadat hij gestorven is.

WISSENKERKE, Mei 1873.

J. G. VERHOEFF. *Predikant.*

Digitized by Google

I.

INTREEREDE,

UITGESPROKEN TE WEZEP, DEN 10 APRIL 1864.

COLOSS. I: 28.

Digitized by Google

GEZONGEN:

PSALM CXVIII: 12.

GEZANG LXXVII: 4.

PSALM XXV: 2.

Digitized by Google

Deze ure, Gem. van Wezep, welke ik thans mijne gemeente mag noemen, na alles wat in dit morgenuur heeft plaats gehad, deze ure is voor ons, u en mij, ja ook voor hen, wie het heil van Christus' Kerk en in het bijzonder van deze gemeente ter harte gaat, en daarom van elders zijn opgekomen, eene hoogst gewenschte en aangename, vooral dewijl zij ons zoovele aangename herinneringen voor den geest roept, waardoor ons hart op dezen dag feestelijk en dankbaar gestemd is voor Gods genade. Wij hebben den Heer voor veel te danken Gel., en hoe gepast is het elkander daaraan thans te herinneren, nu wij aan deze plaats zamen gekomen zijn, om te verkondigen de oneindige goedheid en getrouwheid van dien God, die niet laat varen de werken zijner handen. Immers, die getrouwheid is bijzonder hierin aan ons openbaar, dat wij elkander mogen ontmoeten; gij als eene onlangs erkende en opgetreden gemeente onder de duizenden van Christus' Kerk op aarde; ik, als zoo pas bevestigd leeraar in diezelfde kerk. Gij, als die thans voor het eerst een eigen leeraar uit de armen van Jezus in de uwe hebt mogen opnemen; ik, als een beweldadigd gezant van Hem, wien het thans voor het eerst te beurt is gevallen, den herderstaf onder u uit zijne hand met zwakke armen te omklemmen, en als zoodanig voor het eerst de kruisbanier der zaligheid omhoog te heffen. In één woord: gij, als mijne eerste gemeente; ik, als uw eerste leeraar; gij, voorzeker als begeerig om uit mijnen mond de woorden

Digitized by Google

des levens te hooren, en ik, als van harte gewillig om, onder beding van Gods genade, voor u te zijn wat een regtgeaarde evangeliedienaar naar eisch van Gods Woord en zijne dure verpligting behoort te wezen. Dat alles is niet van ons zelven, niet door onze wijsheid en magt tot stand gebragt. Het is alleen de Heer. Hoe duidelijk is dit Gel., als wij gedenken aan de bergen van zwarigheden, die op onzen weg verrezen; aan het bange *onmogelijk*, dat zoo dikwijls aan onze ongeloovige en twijfelzuchtige harten ontsnapte, als een zamenloop van velerlei omstandigheden eene akelige teleurstelling spelde. Maar ook hoe regt beschamend, als de Heer toonde dat Hij magtig en gewillig was om al deze zwarigheden de *een* na de *andere* op te ruimen, ja dat bij Hem alle dingen mogelijk zijn; zoodat zelfs in het eind alle dingen hebben moeten medewerken ten goede. Welk een heerlijk en zalig voorregt dit te kunnen en te mogen belijden. Ik verbeeld mij dat wij allen als uit éénen mond den dichter nastamelen: „niet ons o Heer! niet ons, maar uwen naam zij de eer”. Kan het dan wel anders, of onze harten zullen zich op dezen dag vooral om strijd aangorden om de goedertierenheid des Heeren te prijzen en zijnen naam te verheffen in het midden der feestgenooten? Of zeg ik te veel, geliefde en boven velen bevoorregte gemeente, zeggende dat wij dit bovenal van u verwachten? O! roep u nog eens voor den geest hoe lang, hoe vurig gij naar dit oogenblik gewenscht hebt. Wat het u al gekost heeft eene eigene gemeente te worden; een kerk en pastorij als een blinkend sieraad in uw midden daar te stellen, en eindelijk een hartelijk begeerden leeraar voor u te zien optreden met de blijde boodschap van zaligheid, met de verkondiging van het Evangelie, zoo liefelijk en beminnelijk voor het hart van het volk des Heeren. En nu, uwe gebeden en smeekingen bij den troon der genade zijn verhoord, uwe

Digitized by Google

werkzaamheden zijn gezegend: gij zijt niet beschaamd geworden door Hem, in wien hand gij de vervulling uwer innigste wenschen hadt gesteld. O! ik stel mij voor, dat in het binnenste van uw hart de stille bede oprijst: „Och! dat ten allen tijde de lof des Heeren op onze lippen moge zijn; dat wij nooit mogen vergeten dat de Heer ons in alles tot steun en sterkte is geweest!"

Indien dit uwe overtuiging is, zult gij dan niet hetzelfde ook van *ons* verwachten M. H.? Voorzeker, uit den diepsten grond onzes harten kunnen wij volmondig getuigen: „de Heer heeft alle dingen wél gemaakt, dies zijn wij verblijd." Neen! het heeft ons niet ontbroken aan vele tijdelijke en geestelijke zegeningen. De Heer is voor ons niet geweest een dorre woestijn of een land van duisternis; maar — en het zij tot roem van Gods genade gezegd — onze gebeden zijn verhoord, onze geliefdste wenschen zijn vervuld. Deze dag heeft ons tot eene hoogte opgevoerd, waarop het ons zoo *wonderlijk* is om het hart wegens de oneindige heerlijkheid, welke deze genade voor ons weggelegd had. Heerlijk! o ja M. H. als ik mijn blik vestig op de heerlijke *bediening*, welke ik heden aanvaard heb; op de schoone *vooruitzigten*, die mij wachten, onderdanen te zullen leiden tot Koning Jezus, en alzoo nieuwe heerlijke paarlen aan zijne reeds blinkende kroon te hechten; op de *roeping*, om de mij toevertrouwde kudde te weiden in grazige weiden en te voeren aan stille waterbeken. Wanneer ik zal mogen spreken van Jezus, van zijne liefde en van het heil, dat Hij voor doodschuldige zondaars verworven heeft. Wanneer ik dit mag doen aan het sterfbed, misschien van velen uwer, om u dan in de bange ure des gevaars het eenige redmiddel aan te bieden, en alzoo den sleutel in de klamme hand te drukken, waarmede gij de poort des hemels voor u kunt openen. En dan nog het

Digitized by Google

heerlijke loon, dat mij daar boven wacht! O gevoel ik te veel, wanneer ik duizel van zulk eene hoogte, omdat ik in mij zelven geen kracht heb tot staan en getrouw te zijn in al dat heerlijke werk? Maar toch ook *hoe dankbaar* Gel.! gevoel ik mij, daar ik mij zelven deze zaligheid niet heb bereid ofzulks immer zou vermogen. Hij die mij geholpen en tot hiertoe gebragt heeft, is getrouw en onveranderlijk. Die wat Hij beloofde zeker heerlijk zal vervullen. Is het niet zoo, dat het bewustzijn dier roeping en het geloof aan zijne getrouwheid het hart met naamlooze vreugd vervult, en bij het bewustzijn van eigen onmagt en onwaarde het ongeloof gedwongen stilzwijgen oplegt? Zelf toch heb ik mij niet tot leeraar opgeworpen, maar sedert de Heer mij heeft opgezocht, geroepen, bekeerd en bekwaam gemaakt om deel te hebben aan de erve der heiligen in het licht, sedert Hij mijne hand heeft gevat om mij te leiden door zijnen raad, leefde bij mij de stille wensch om ook voor anderen een gezegend middel te worden tot ontdekking en bekeering. Het was mijne vurige begeerte om zondaren te brengen aan den voet des kruises, en hen alzoo diezelfde zaligheid deelachtig te maken, waarin ik mij door Gods genade mogt verheugen. Wel had ik dit met al de kinderen Gods gemeen, wier lust het is om, als Paulus, bekeerde zondaren te teelen door het Evangelie, maar voor mij was het in het bijzonder weggelegd, hiertoe eene bepaalde roeping en ruimer werkkring te erlangen, mijn leven en krachten daaraan uitsluitend te wijden. Ik mogt leeraar worden in de nederl. herv. Kerk, waarin ik geboren, opgevoed en door Gods genade wedergeboren ben, welke ik daarom dubbel liefheb; liefheb, zoodat mij haar nood loodzwaar op het hart woog en haar heil mij ter harte ging; liefheb, ook nu nog in haar schromelijk verval. Neen! ik wanhoop nog geenszins aan het herstel harer neergeworpen

Digitized by Google

muren, al betaamt het Neêrlands Kerk zich te hullen in het boetgewaad voor het oog van haren Koning; al slaakt zij ook de bange klagt: „de kroon is van ons hoofd gevallen. O wee nu onzer, dat wij zoo gezondigd hebben!" Waarlijk M. H. het is geen Evangelie, dat de Heer altijd aan de zijde der *meerderheid is*. Neen! wij sidderen niet, al zijn de vijanden van Christus' Kerk nog talrijker en sterker dan het heirleger der Midianiten, dat ten tijde van Gideon het land van Israël overstroomde; al zijn de getrouw geblevenen nog geringer in getal en zwakker in aanzien, dan de drie honderd dapperen aan Gideons zijde, wetende dat, volgens des Heeren trouwe belofte, een eenige man er duizend zal jagen. Ja! al gebeurde het, dat nog menige bloode en vertraagde mogt wederkeeren, in Gideons kracht, d. i. door het geloof, gesteund door des Heeren wondermagt, kunnen wij groote daden doen. De liefde tot onze Moederkerk maakt ons onoverwinnelijk Gel.! Zij zal ons onvoorwaardelijk doen zegevieren. „Niet door kracht, noch door geweld, maar door mijnen Geest zal het geschieden," spreekt de Heer der heirscharen.

Met zulk een geloof bezield, en met de geschiedenis, de trouwe vervulling van alle Gods beloften voor onze oogen, zijn wij niet teruggedeinsd voor de bezwaren, vooral in onze dagen aan eene wetenschappelijke loonbaan verbonden, maar hebben moed gehad, om in de smeltkroes geworpen zijnde, Gods Woord te blijven liefhebben als den eenigen regel en het volmaakt rigtsnoer voor ons geloof en leven, niettegenstaande dit door zoo vele, zelfs achtingwaardige mannen in onze dagen als zoodanig bestreden of verworpen wordt. Wij hebben niet geschroomd onze Kerk te blijven aankleven om de dierbaarheid harer belijdenis, waarvan wij gelooven dat zij op Gods onveranderlijk getuigenis gegrond is, en door de ervaring van alle door Gods Geest waarlijk verlichte vromen bevestigd wordt;

Digitized by Google

al moeten wij het diep betreuren dat ons de magt ontbreekt om die in het kerkelijk leven te handhaven of te helpen uitvoeren. Wij wenschen dus te blijven volharden in die *leer* der waarheid, waarvoor onze hervormers gestreden en onze vaderen goed en bloed hebben opgeofferd. Wij begeeren dit te doen, al moeten wij, hunne schreden nog maar in de verte volgende, daarvoor miskenning en verachting ondervinden. En al mogen wij thans in een tijd van leervrijheid leven, waarin het aan een ieder in onze Kerk toegestaan is, te denken en te leeren naar eigen goeddunken, wij hopen dat het bij de uitkomst uit ons werk duidelijk blijken moge, dat onze begeerte geen veinzen, onze belofte in deze morgenure niet onopregt en gehuicheld is geweest.

Maar toch dit ééne mogen wij u thans niet verzwijgen Gel.! dat het op dezen dag onze vurige bede is tot den Almagtige, om getrouw gemaakt te worden in onze roeping en liever alles veil te hebben, dan iets te doen tegen ons geweten en de duidelijke verklaring van Gods Woord, verkiezende liever met het volk van God kwalijk behandeld te worden en daardoor den Heer welgevallig te zijn, dan een tijdlang bewierrookt te worden met den lof der wereld en de gunst van menschen te genieten. Maar wanneer wij dit met volle overtuiging des harten uitspreken, zult gij, Gemeente! niet nalaten voor uwen jeugdigen en onervaren leeraar te bidden, dat de Heer zijn aangezigt doe lichten over zijn knecht, opdat deze u weide met wijsheid en verstand, en zijne schreden niet rigte op ongebaande wegen, maar wandele in de sporen der geregtigheid. Terwijl wij daarbij de onze voegen dat de Heer hem ten allen tijde vrijmoedigheid verleene, om bij elke gelegenheid, hier en elders, tijdig en ontijdig, aan rijk en arm, jong en oud het woord der waarheid met getrouwheid te verkondigen.

Digitized by Google

Welaan dan! laten wij ons daartoe opmaken, en het aangezigt des Heeren zoeken in den gebede.

TEKST COLOSS. I: 28.

Gij verwacht M. H. zeker van mij niet eene breede opgave van wat wij *niet*, en van wat wij *wel* zullen prediken, gelijk velen gewoon zijn vooraf te bepalen bij de aanvaarding hunner bediening. Gij zult dit te minder noodzakelijk achten, daar het dikwijls gebleken is, dat er zoo weinig gevolg aan gegeven werd. Wij achten het daarom noodzakelijk om het bij Gods Woord te zoeken, den door Gods Geest verlichten apostel Paulus te vragen, wat er toch moet gepredikt worden om zondaren te bekeeren, ongeloovigen te overtuigen, bekommerden te troosten, wankelmoedigen te schragen en standvastigen te leiden in de effene sporen. Wat er noodig is om het verlorene te zoeken en het weggedrevene weder te brengen, om het gebrokene te verbinden en het kranke te herstellen.

Daarom nemen wij heden ons tekstwoord uit het onmiddelijk verband met het voorgaande, waarover wij tot u spraken, toen wij voor ruim vier maanden voor het eerst aan deze plaats voor u optraden om aanvankelijk kennis te maken. Wij mogten elkander al aanstonds wijzen op dien Christus, welken Paulus zeide de hope der heerlijkheid te zijn onder de Colossensen. Gij zult het u nog wel duidelijk herinneren, dat wij beleden in ons zelven van wege de zonde geene heerlijkheid of zelf hope op haar te bezitten, ja dat elke ingebeelde verwachting daaromtrent met den zondaar in het graf daalt. Christus alleen is het, die eene onverderfelijke en onverwelkelijke erve der heerlijkheid verworven heeft, en aan de geloovigen door zijnen Geest, of door zijne inwoning in hunne harten, het bezit daarvan reeds hier in hope mededeelt.

Digitized by Google

Daarom is Hij de eenige grond, waarop onze hope voor de eeuwigheid gebouwd moet zijn. Ten slotte vroegen wij het elkander in heiligen ernst af, of reeds die Christus in ons leeft, en alzoo onder ons verkeert; dan of het nog uitsluitend de wereld is, welke ons hart vervult. Dus, of wij reeds eene gegronde hoop op heerlijkheid voeden, dan of wij daaromtrent nog rondtasten als een blinde naar den wand. Wij predikten u toen Christus den Gekruiste, als den eenigen en algenoegzamen Zaligmaker van zondaren. En zouden wij u thans iets anders mogen verkondigen, waar wij Paulus op den voet volgen, als hij de Colossensen waarschuwt tegen le bewering van sommigen, dat niet Christus uitsluitend de grond van hope op heerlijkheid was, maar dat ook de onderhouding der wet en het betrachten van menschelijke inzettingen daartoe moesten dienen, en tegenover hunne prediking de *verkondiging* van Christus door *vermaning* en *leering* in alle wijsheid voorstelt als *beoogende* de *volmaking* van een *iegelijk mensch*, zoowel Jood als Heiden, rijk en arm, oud en jong? Alsdan overtuigd dat dit groote doel der Christus-prediking den oneindigen rijkdom der Evangelieverkondiging uitmaakt, maken wij ons op om, gelijk Paulus, te arbeiden aan de bekeering van zondaren en de volmaking der heiligen in Christus, al moet dit ons strijd, veel strijd kosten van wege den tegenstand, welke die prediking bij ons van nature vijandig hart vindt.

Wel aan dan, bemoedigd door de overtuiging dat Christus in ons werkt, en met het oog op den tekst, durven wij *ons antwoord* geven op de *vragen*, welke de gemeente ten allen tijd, maar *thans* vooral behoort te rigten tot haren evangeliedienaar bij de aanvaarding van zijn dienstwerk. Zij zijn

W i e n v e r k o n d i g t g ij ;

Digitized by Google

Waartoe verkondigt gij Hem;
Met welke middelen denkt gij dit te doen?

Wanneer wij op deze vragen een kort antwoord zullen gegeven hebben, hopen wij met een woord naar gelegenheid dezer ure te sluiten.

De eerste vraag dan luidt: wien verkondigt gij? en het antwoord is — *Christus*, den Zoon van God, geworden uit eene vrouw, *de hope der heerlijkheid.* Wij meenen dat wij in den geest des Apostels handelen als wij zoodanig antwoord geven, en dat hij in onzen tekst geen ander bedoeld heeft, als hij zegt „*Denwelken wij verkondigen*". Als den zoodanige verkondigde hij Hem overal en ten allen tijde, sedert hij als vijand en vervolger voor zijne voeten in het stof was gevallen, en met een verslagen hart had leeren vragen „Wie zijt gij Heere?" En „Wat wilt Gij dat ik doen zal?" De vijand was een vriend; de vervolger een aanbidder en door Gods bestelling een arbeider geworden in den wijngaard des Heeren. Zoodra de door ongeloof en vijandschap verblinde Paulus ziende was geworden, predikte hij Christus in de synogoge te Damaskus, dat „hij de Zoon van God is". Zie daar zijn eerste werk. Hoe schoon, maar ook hoe begrijpelijk, nu hij de verblindende heiligheid van dien Jezus van Nazareth aanschouwd heeft, op wiens magtwoord: „Ik ben het" eene geheele legerbende ter aarde stortte. Hij zelf had dat woord op zijn weg, in het midden zijner vervolging gehoord. Het had ook hem ter neder geveld, en met eene hooge gedachte aangaande de onbeschrijfelijke almagt van Jezus vervuld. Was het wonder M. H.! dat Paulus, te midden van smaad en hoon, laster en vervolging, niet ophield dien

Digitized by Google

Christus te prediken, ofschoon er velen waren, die Hem geheel verwierpen en anderen, die zich naar zijnen naam, noemden, maar dat hooge standpunt aan Hem ontzeiden, waarop Paulus Hem plaatste. En zal hij niet toegenomen hebben in kennis en erkenning van Christus, dien hij bij de aanvaarding zijner bediening reeds zoo heerlijk betitelde, terwijl de bestrijding zijner Godheid steeds vinniger en scherpzinniger werd? Voorzeker. Daarom schreef hij met heiligen eerbied aan de Colossensen: „Christus is het *beeld* des onzienlijken Gods; de Eerstgeborene aller kreaturen, door wien alles in hemel en op aarde geschapen is, en in wien al de volheid der Godheid ligchamelijk woont". En aan de Filippensen, dat „Hij in de gestaltenis Gods zijnde, het geen roof geacht heeft Gode even gelijk te zijn, ja, dat Hij door zijne opstanding uit de dooden krachtiglijk bewezen heeft de Zone Gods te zijn. Christus is volgens hem de Zoon van God. God geopenbaard in het vleesch, en daarom boven allen te prijzen in der eeuwigheid".

Even als Johannes heeft ook Paulus met het oog op het *wezen*, niet op den *vorm*, Christus beschouwd als het vleeschgeworden Woord, den Logos in het vleesch verschenen. En de schrijver van den brief aan de Hebreeën, zoo niet Paulus zelf, dan toch een zijner beste leerlingen, kon van dien Christus getuigen, dat Hij is het afschijnsel van Gods heerlijkheid en het uitgedrukte beeld zijner zelfstandigheid, en zóó almachtig, dat Hij alle dingen draagt door het woord zijner kracht.

Wanneer Paulus, en al de Apostelen met hem, zulke hooge gedachten aangaande den persoon des Heilands koesteren, dan zijn dat geen ijdele bespiegelingen, geen inbeeldingen des harten, ontstaan uit de groote achting, welke zij voor hunnen Heer hadden opgevat, zooals velen het willen doen

Digitized by Google

voorkomen; maar dan zijn die geleerd in de school der goddelijke openbaring. Dan hebben zij Hem beschouwd in het licht, waarin Hij zelf als het ware licht hen geplaatst had.' Zij hebben dan zijne woorden gehoord, zijne daden gezien en zijn eigen bevel gehoorzaamd: „dat allen den Zoon moeten eeren, gelijk zij den Vader eeren"

Als Paulus dan den Colossensen Christus in zijne Godheid en heerlijkheid, waardoor Hij het licht der wereld, de Zon der geregtigheid is, verkondigde, dan wenschen wij hem daarin na te volgen, en der gemeente op hare vraag te antwoorden: „Wij *verkondigen Christus* niet slechts als mensch, maar als *meer* dan mensch, *meer* dan een Engel of verheven hemeling; wij verkondigen *Hem* als *Gods Zoon* geopenbaard in het vleesch; als het Woord, dat in den beginne bij God was, God zelf was, en wij worden krachtig ondersteund door de H. Schrift. Wat zeg ik! Wij onderwerpen ons aan haar, van welke een vroom Godgeleerde zeide „dat de Godheid van den Zoon bijna op elke bladzijde geschreven staat.

Over den naam en innige verwantschap van den Zoon met den Vader en den H. Geest zullen wij thans niet tot u spreken, vooral daar het eene verborgenheid is, ondoorgrondelijk voor het zwakke menschenverstand. Alleen zij het ons genoeg Hem zelven aan den eindpaal van zijn aardsche leven te hooren verzekeren. „De *Vader* is meerder dan *Ik*". *Aan den eindpaal van zijn aardsche leven*! Ja M. H.! om voor arme en hopelooze zondaren eene hoop der heerlijkheid te worden, was het niet genoeg dat Hij altijd daarboven in den hemel, ver boven ons bereik in majesteit en Goddelijke heerlijkheid bleef leven. Neen! de Zoon Gods is ook uit den hemel nedergedaald. Vleesch geworden uit eene vrouwe, is Hij ge-

Digitized by Google

worden onder de wet, heeft Hij zich zelven vernietigd, de gestaltenis eens dienstknechts aangenomen hebbende. Hij is gekomen om te dienen en zijne ziel te geven tot een rantzoen voor velen. Daarom heeft Hij zich zelven vernederd, gehoorzaam geworden zijnde tot den dood, ja! den dood des kruises. Om ons eene oorzaak van zalig worden te zijn, heeft Hij zich niet geschaamd onze broeder genaamd te worden. Als zoodanig heeft Hij hoon en smaad, laster en vervolging moeten ondervinden, niettegenstaande Hij zich altijd betoonde het zachtmoedige lam te zijn; een, die niet schreeuwde, noch zijn stem verhief op de straten, die het gekrookte riet niet verbrak en de rookende vlaswiek niet uitbluschte. Overgegeven zijnde aan den door God vervloekten dood, is Hij voor de smarten des doods en de angsten des gerigts niet teruggedeinsd, maar heeft met eene onuitsprekelijke, Goddelijke liefde alles voor ons gedragen en geleden. Uit liefde en gewillig heeft Hij den toorn Gods getorscht, op de heiligste wijze zich vernederd. Op de vernederendste wijze heeft Hij zich voor ons opgeofferd in den dood. O! staart eenige oogenblikken met met mij op het hulplooze kindeken, daar liggende in eene kribbe te Bethlehem, slechts toevertrouwd aan de armen eener zwakke vrouw. Het is Gods Zoon, nu pas in het vleesch verschenen. Volgt Hem in uwe gedachten op zijn levenspad, al dadelijk vervolgd, miskend, verworpen, slechts vergezeld door weinige volgelingen, van welke sommige nog zoo ontrouw waren in de ure der verzoeking. Hem die zonder grootspraak zeggen kon: „die Mij ziet, ziet den Vader; die Mij kent, kent Dengene die Mij gezonden heeft". Of ziet hem daar in Geth–semané worstelen in den gebede, het klamme bloetzweet van zijn aangezigt vegende. Hij is het zelf, tot wien wij onze hand uitsteken om hulp, en in wiens naam alle knieën zich moeten buigen in hemel en op aarde. Hij is het in de gestalte van

Digitized by Google

een dienstknecht en bijna bezwijkende onder den last des toorns Gods. Ach! aanschouw Hem aan den ruwen kruispaal hangende, verlaten van de zijnen, omgeven door spotters, in het midden van moordenaren; bij wiens sterven de aarde beefde. Zegt mij wat bewondert gij in Hem het meeste: zijne diepe vernedering, of de liefde, waardoor Hij dat alles leed?

Alzoo lief heeft God de wereld gehad, dat Hij zijn eeniggeboren Zoon aan haar gegeven heeft. Maar ook, alzoo lief heeft zijn *Eeniggeborene* zondaren gehad, dat hij zich zelven vrijwillig heeft vernietigd, *vernietigd* om onzen wil. Waarlijk, 't zou ons bevreemden, als de prediking van zulk een Christus u niet dierbaar was. Maar gij vraagt nog: Waartoe zulk een offer van zelfverloochening? Het was omdat de heilige en regtvaardige God het eischte. Neen! Christus is niet gevallen van wege het staatkundig ongeloof van Israëls grooten. Hij heeft zich niet opgeofferd in den dood, om eens te toonen dat Hij zich zoo goed, als een heidensch wijsgeer, voor zijne zaak kon laten dooden. Maar het was om aan den wil van God, den eisch der wet te voldoen. De wet bedreigde den zondaar met den dood. De overtreder was door haar vervloekt. Christus is voor ons een vloek geworden. Want dien, die geen zonde gekend heeft, heeft God voor ons tot zonde gemaakt, met al de handschriften der zonde omhangen, opdat wij zouden worden regtvaardigheid Gods in Hem. Deze zijne vernedering, het toppunt zijner gehoorzaamheid aan den Vader, was de volmaakte vervulling der wet, waardoor deze haar regt behield, maar van hare vervloekingen, die zij over den overtreder uitspreekt, beroofd werd. Zoo werd het sterven van Christus voor ons eene verzoening met God. Zijn dood eene oorzaak van eeuwige zaligheid. Laat het u niet bevreemden M. G.! dat zulk een offer van volmaakte gehoorzaamheid en liefde genoegzaam

Digitized by Google

was om ons voor altijd voor God te regtvaardigen. Zulk een offer was in het oude verbond beloofd, door de offeranden aangekondigd, maar ook door den anders hopeloozen toestand van het menschdom gevorderd. In Christus zien wij hoe het regt Gods heerlijk is gehandhaafd, maar ook de behoeften des zondaars geheel zijn vervuld. Beiden hebben daarom in Hem volkomen bevrediging gevonden. God heeft zich in Christus met de wereld verzoend, wij hebben in Christus eene geregtigheid erlangd, genoegzaam om al onze schuld voor God te bedekken. God heeft ons in Hem een borg en middelaar geschonken, wij hebben in Hem een *profeet*, *priester* en *koning* ontvangen, om ons van Gods genade te leeren getuigen en roemen, om ons door zijn bloed met God te verzoenen en door zijne voorbidding te vertroosten; om ons door zijnen Geest te leiden en voor elk gevaar te behoeden, opdat wij door zonde noch Duivel uit zijne hand zouden gerukt worden. Daarom is Hij dan ook niet in het graf zijner vernedering gebleven, maar opgestaan en verhoogd aan des Vaders regterhand; van waar wij Hem eenmaal weder verwachten, niet om andermaal vernederd te worden, maar om met koninglijke majesteit op de wolken des hemels, als Regter over levenden en dooden te verschijnen, om de zijnen voor altijd in zijne heerlijkheid op te nemen en zijne vijanden voor altijd te verdoemen.

II.

Zie daar eenige trekken aan het beeld der Christus-prediking ontleend. Zij zijn zwak, maar genoegzaam om den Christus in al zijn rijkdom en heerlijkheid voor te stellen, maar toch iets beteekenend en, mogt het zijn voldoende om voor dit oogenblik althans een antwoord te geven op uwe vraag

Digitized by Google

wien predikt gij? Laat ons nu beproeven ook een antwoord te geven op uwe tweede vraag: *Waartoe*, of met welk doel *verkondigt gij Hem?* Wij wenden dan al dadelijk het oog op Paulus en trachten het antwoord uit zijn woord in onzen tekst af te leiden, waarin hij ons met zooveel liefde en vurig verlangen naar de bekeering en zaligheid van elken zondaar schrijft: „Wij verkondigen Christus, opdat wij zouden een iegelijk mensch volmaakt stellen in Christus Jezus". Een heerlijk doel, voorwaar! en wel waard dat het hem zoo geheel bezielde. Ach hoe velen, die zich even als Paulus beroemen een verkondiger van Christus te zijn, en alzoo de zaligheid van zondaren te bedoelen, *zouden*, dit lezende, van schaamte bloozen, als zij hetzij door traagheid of wereldzin of anderszins ontrouw zijn geworden in het strijden en jagen naar dit doel: terwijl Paulus van zich zelven in waarheid kon getuigen: „waartoe ik ook arbeid, strijdende naar zijne werking", namelijk die van Christus, „welke in mij werkt met kracht".

De *volmaking* van zondaren, zie daar! het naaste doel der ware Christus–prediking: de verkondiging des Evangeliums. Om dit doel te bereiken was het niet voldoende dat Paulus Christus voorstelde als een toonbeeld van ware liefde en gehoorzaamheid, van zachtmoedigheid en zelfverloochening, een volmaakt voorbeeld aller navolging waard, een spiegel waarin wij ons aangeboren aangezigt duidelijk aanschouwen, waarin wij zien hoe verheven onze adel, en hoe heerlijk onze aanleg en bestemming is. De geschiedenis heeft het geleerd en zal het blijven leeren, dat de kracht daarin aanwezig te zwak is, om ons uit de diepte der zonde en de macht der duisternis tot de volmaaktheid op te trekken. Neen, al werden wij ook door de beschouwing van dat Christusbeeld in vuur ontstoken tot de beoefening zijner deugd, niets is er

Digitized by Google

aan dat koude beeld, dat mij waarborgt, dat wij dien hoogen trap van volmaaktheid zullen bereiken, welke ons moet sieren, en voor ons in Christus verkrijgbaar is; wij, die op het sterfbed nog zullen moeten bidden: „Heer! zoo Gij onze ongeregtigheden wilt gadeslaan, wie zal dan voor U bestaan?" Neen M. H.! dit deed Paulus niet. Nergens heeft hij geleerd dat *enkel navolgen* van Christus genoegzaam is om voor God in het gerigt te kunnen verschijnen zonder verschrikking. Hij kende voor den zondaar geene vergeving van zonden dan alleen in Christus; geene verzoening met God dan door het bloed des kruises; geene regtvaardigheid dan die door het geloof in Christus ontstaat, waardoor zijne gehoorzaamheid ons toegerekend, zijne volmaaktheid de onze wordt. Door zulk eene verkondiging van Christus aan ons geloof worden wij voor Gods aangezigt in Hem volmaakt gesteld. Eene andere volmaaktheid is voor den zondaar niet bereikbaar. Ja! de trouwste en ijverigste navolger van Christus, zelfs hij, die in de innigste gemeenschap met Hem leeft, blijft nog verre achter en heeft nog dagelijks over vele tekortkomingen te klagen. Slechts éène struikeling — en wie struikelt niet dagelijks in vele? — werpt hem van boven naar beneden, waarop hij met alle krachts-inspanning geklommen was. Maar de volmaaktheid die in Christus is, is genoegzaam, maar ook volstrekt onontbeerlijk. Van hen, die Christus deelachtig zijn, die in Christus zijn, kan in waarheid gezegd worden, dat zij de volmaaktheid die voor God geldende is, bereikt hebben, gelijk Paulus de geloovigen in Christus te Colosse beschouwde.

Is het waarheid M. H.! dat God met den ongehoorzamen zondaar, wiens ongehoorzaamheid toch altijd een bewijs is van zijnen onvolmaakten toestand, in geene gemeenschap kan leven, dan is het duidelijk, dat Hij hem alleen in den Zoon

Digitized by Google

zijner liefde kan aanzien, in wien alle geregtigheid is, en dus ook de volmaaktheid, welke de zondaar noodig heeft. Zij is dan ook onafscheidelijk vereenigd met de regtvaardiging, welke ons deel wordt door het geloof in Christus. Want hoe zondig, bedorven en onvolmaakt wij in ons zelven ook zijn; hoe dikwijls wij met Paulus moeten zeggen: „niet dat ik het reeds gegrepen heb, of reeds volmaakt ben" in Christus ziet God ons als volmaakten aan, vergeeft ons onze zonden en wil met ons als zijne kinderen in gemeenschap leven.

Den zondaar alzoo volmaakt te stellen in Christus, dus voor altijd zalig te maken, (want de begeerte *volmaakt* te zijn voor God is der geloovigen wensch, en hare vervulling het hoogste genot) zie daar! waaraan Paulus arbeidde; wat hij met de verkondiging van Christus beoogde. Hij bragt hun Christus, en in Hem alles wat zij noodig hadden. Hij deed dit aan allen: Jood en Heiden, arm of rijk, wie hij ook zijn mogt. Want voor hem was alle onderscheid tusschen Jood en Heiden weggevallen, sedert hij had gezien dat beiden dezelfde behoeften hadden, en tot dezelfde zaligheid door Gods genade gebragt moesten worden. De Heer had den middelmuur des afscheidsels verbroken, nadat hij Hem gezonden had om zijn naam te dragen tot de Heidenen en hen bij ervaring geleerd had dat Hij ook onder hen de zijnen had. Daarom schroomde Paulus niet om aan een *iegelijk mensch* te verkondigen, dat zijne geregtigheid in Christus is, dat zijne hoop voor de eeuwigheid op Hem gevestigd moet zijn, wil hij tot de volmaaktheid voor God opklimmen. Wat noch de vervulling der wet, noch de opvolging van de schoonste zedelessen der kundigste wijsgeeren kon bewerken, dat predikte hij, namelijk, dat zij den Christus door het geloof moesten omhelzen om alzoo de geregtigheid voor God te bezitten, waardoor zij voor altijd van schuld en zonde zouden worden vrijgesproken.

Digitized by Google

Een ieder bekend te maken met Christus, dat is te brengen tot het *geloof* in Hem, ziet! dat is het heerlijke doel van alle Evangelieverkondiging. Daartoe moet den goddelooze aangekondigd worden dat het hem kwalijk gaan zal, als hij blijft volharden in zijne zonden. Dat Christus niet alleen Verlosser en Vriend van zondaren is, maar ook Regter; die eenmaal regtvaardig oordeelen zal, en een iegelijk loon naar werken zal toedeelen. Die tot zijne vijanden zal zeggen: „Gaat weg van mij", opdat zij, terwijl zij onder de bedeeling der genade leven, met den verloren zoon leeren opstaan en tot den Vader gaan. Het moet hun gepredikt worden dat Christus gereed is, om hen in zijne armen te ontvangen, dat Hij ook voor hen den toegang tot den Vader ontsloten heeft, opdat zij leeren gelooven en volmaakt zijn. Daartoe moet den eigengeregtige bekend gemaakt worden dat zijne geregtigheid een wegwerpelijk klèed is: dat eene farizeesche geregtigheid een hinderpaal is om onderdaan van Christus koningrijk te worden, dat men alle rietstaven moeten leeren wegwerpen en de geregtigheid die in Christus is, aangrijpen. In Christus alleen is men voor God volmaakt. Daartoe moet den bekommerden van wege hunne zonden de liefde en genade van God in Christus en de algenoegzaamheid der verzoening gepredikt worden, opdat de gedachte aan Gods liefde hun hart vervulle en het bewustzijn van verzoening en voldoening hen beware voor allerlei wanhoop en zij zich alzoo leeren werpen in de uitgebreide armen van Jezus, om met al hunne zonden geheel volmaakt in Hem voor God te zijn. In één woord, daartoe moet aan grooten en kleinen, ouden en jongen, aan rijke en arme zondaren Christus verkondigd worden, opdat een iegelijk in Christus voor God volmaakt gesteld worde. Dit mag de prediker nimmer uit het oog verliezen. Daarom werkte Paulus overal

Digitized by Google

en ten allen tijde. Hij vertraagde niet, maar offerde alles op, omdat hij de zaak van Christus en het heil van verloren zondaren bedoelde. Hij doorkruiste zeeën en landen, niet om een Jodengenoot te maken, maar om van een Heiden een Christen, van een ongeloovige een geloovige, van een onvolmaakte een volmaakte in Christus door het Evangelie te teelen. Daarin wenschen wij den Apostel, al is het dan ook in de verte, na te volgen en dat groote doel niet uit het oog te verliezen.

Immers, gemeente van Wezep! wij hebben het u in deze morgenure beloofd dat wij Christus tot u zouden brengen, en in Hem uwe volmaking. Dat wij aan uwe opbouwing in het geloof zouden werken, om u eens als eene reine maagd aan den Heere Christus voor te stellen. Wij wenschen u daartoe te wijzen op Hem als den oversten Leidsman en Voleinder des geloofs, met wien wij nimmer bedrogen uitkomen, maar in wien gij alles kunt vinden wat tot het leven en de godzaligheid noodig is. Maar wij vermoeden uwe vraaghoe? die op welke wijze en langs welken weg denkt gij dat te doen? Een korte opgave naar aanleiding van Paulus' woord zal het antwoord met vermaning aan u bevatten.

III.

Waarlijk Gel.! als wij onze aandacht vestigen op het gewigtige en veelomvattende van onze taak, welke heden morgen ons opgelegd is te volbrengen, dan mogen wij wel onder een diep gevoel van onze geheele onbekwaamheid beginnen met te *bidden.* Wel is het een heerlijke taak om zielen te brengen tot Christus, den eenigen Zaligmaker, maar al die heerlijkheid heft het moeijelijke, ja! zelfs het onmogelijke niet

Digitized by Google

op den Christus in al zijne grootheid en algenoegzaamheid om zondaren zalig te maken, te brengen tot u, gemeente! tot u, die van u zelven onwillig zijt om mij een geopend oor te verleenen. Daarenboven zal ik tot u moeten spreken over een Christus, dien ik zelf moet kennen, kennen niet slechts naar eisch maar ook bij het licht van Gods Woord, maar ook door den H. Geest. En ach! dit kennen is reeds zoo moeijelijk van wege de duisternis van ons verstand, waardoor wij zoo vaak, zoo gruwelijk in onze beschouwingen dwalen, terwijl de wetenschap zoo dikwijls voorgeeft hare fakkel aan de H. Schrift te hebben ontstoken, om daardoor ingang te vinden, maar in het eind blijkt een dwaallicht te zijn, dat haren volgeling naar een grondeloozen poel van twijfel en verwarring leidt. Zal ik dan niet moeten roepen tot Hem, die een licht is, in wien geen duisternis bestaat, om den Geest der wijsheid, namelijk verlichte oogen des verstands, omdat ik Hem volgende, niet in de duisternis wandele en alzoo bewaard blijve van den Christus voor u in een kleed van verwarring te hullen?

Dat Licht is gisteren en heden en in eeuwigheid hetzelfde en hij, die daardoor bestraald wordt, zal voor het minst een lichtende kaars zijn om te lichten naar Christus, het Lam Gods, dat de zonden der wereld wegneemt. Ja Gel.! dat licht heb ik, die in mij zelven enkel duisternis ben, noodig om u den Christns te prediken en u met het kleed der volmaaktheid te voorzien. Daarom moet ik niet ophouden den troon der genade met mijne smeekingen te bestormen, Maar ach! de ervaring perst mij de belijdenis uit het hart: ik ben daartoe vaak zoo onwillig en onbekwaam; ik kan niet bidden gelijk het betaamt; ik ben vaak zoo traag, lusteloos en doodig; in één woord: Waar Gij mij niet ondersteunt met uwe gebeden, daar kan ik den herderstaf onder u

Digitized by Google

niet opnemen of dragen. Wel nu Gel.! gij belooft mij, zoo velen als gij bidden geleerd hebt, in alles te zullen schragen, als wij ook u bidden, smeeken, dringen, van deze plaats of elders, u met God te laten verzoenen door Christus; als wij u vermanen en leeren om volmaakt te worden in Christus.

Vermanen? Ja! M. H. ziedaar een der middelen, waarvan wij ons volgens onzen tekst onder biddend opzien tot God moeten bedienen. Of zouden in ons midden geen onbekeerde zondaars meer zijn, die moeten vermaand worden, om afstand te doen van hunnen zondigen weg en den Heer te bidden dat Hij zich over hen in genade ontferme? Geen hardnekkige vijanden van Christus, welken een verschrikkelijk wee u! wee u! moet aangekondigd worden als zij begeeren te volharden op den eenmaal ingeslagen weg, opdat zij nog door het vreeselijke van het rechtvaardig oordeel en de verschrikkingen der hel tot bezinning gebragt worden? Zijn er onder u geen dubbelhartigen meer, die hunne liefde verdeelen tusschen Christus en de wereld, en nu eens aan haar, dan aan hem willen toebehooren en daardoor nog verre van Christus zijn? Want die een vriend der wereld wil zijn, wordt een vijand Gods gesteld. Ach, gemeente! wij gelooven niet dat al die blikken, welke heden op ons gevestigd zijn, van belangstelling getuigen. Neen! er zullen nog wel onbekeerden in deze gemeente zijn, die nog buiten Christus, en dus onvolmaakt zijn. Dezulken te vermanen tot bekeering, te bidden, te smeeken van Christus' wege, alsof God door ons bade, dat is de taak des leeraars. Wij moeten u dan dringen, dringend vermanen om in te gaan, niet als degenen die over u willen heerschen, en u na de eerste vermaning veroordeelen, maar als degenen die bewust van eigen traagheid, gaarne geduld met u oefenen. Doch vergeeft het

Digitized by Google

ons; onze langmoedigheid moet gepaard gaan met onophoudelijke werkzaamheid aan uwe zielen. Want wij zijn voor uw verderf verantwoordelijk gesteld en onzen last, ons vonnis leest gij Ez. 3 : 17—21. Wilt dan onze vermaning en bede niet afwijzen, wanneer wij u waarschuwen tegen de zonde en u de hand reiken, om u naar Christus te leiden; wanneer wij dat doen, hier en aan uwe huizen, of wanneer wij u in het geheim over bedreven zonden hebben te onderhouden. Wij bidden u, werpt ons niet tegen: „Geneesmeester! genees eerst u zelven", want wij zijn ons van onze veelvuldige afdwalingen en tekortkomingen bewust; maar neemt ons aan als een gezant van Christus wege, die rekenschap, zoo wel van zich zelven als van u zal moeten geven in den dag des oordeels. Laat daartoe Gods Woord, de Bijbel onze eenigste scheidsregter zijn, waaraan wij ons allen moeten onderwerpen. Niet mijn woord, maar dát Woord zal ons vrijspreken of veroordeelen.

Ja, uit dien Bijbel moet ik ook u onderwijzen, kinderen en jongelingen naar uwen leeftijd, maar mogt het zijn niet meer kinderen in het verstand! Ik moet u leeren de eerste beginselen naar den eisch des wegs der volmaaktheid, die ook voor u in Christus is, want als gij oud zult geworden zijn, zult gij daarvan niet afwijken. Ik verheug mij dat ik ook u zal moeten wijzen op dien Vriend, en brengen tot zijne uitgestrekte liefdearmen, opdat gij Hem in uwe jonge jaren gevonden hebben, voor de vele zonden moogt bewaard blijven, waarover de ouden van dagen zich thans nog moeten schamen. Vooral uw leeftijd jongelingen en jonge dochters! is zoo gevaarlijk en staat bloot voor allerlei verzoeking en verleiding, waarvoor velen nog zoo blind zijn. Ik heb u te waarschuwen, maar ook te leeren niet te steunen op eigen kracht, maar te sterven aan u zelven, om het ware leven

Digitized by Google

van Christus in u te ontvangen. Waarlijk gij moet bekeerd, wedergeboren worden, want al hebt gij zooveel zonde niet bedreven, als zoovele grijsaards, welke gij daar voor u ziet, wij zijn van nature geen Christenen. Wij zijn allen in zonden geboren en ontvangen, en daarom, zullen wij zalig worden, dan moeten ook wij door God wedergeboren worden. Daarom ben ik door Christus tot u gezonden, opdat ik u daarin onderrigten zou. Och! wilt het dan uit mijnen mond hooren, als ik u telkens bij het onderricht des Bijbels daar op wijs.

Welaan dan! belooft mij dat gij met mij, en in het verborgen, uwe knieën voor den Heer zult buigen. Want het is niet mijn werk, noch het uwe onze harde harten te verbreken, maar wij moeten door den H. Geest bekeerd worden. Gij jeugdige Christenen onder hen! wilt mij daarin tot hulp zijn en mij uit uwe ervaring gaarne onderrigten. Van u verwachten wij, dat gij uwen jeugdigen en in jaren met u gelijkstaanden Leeraar door uwe versche geloofskracht ondersteunen, Hem niet verachten, maar op de vleugelen uwer gebeden dragen zult.

Zou ik zulks ook van u niet noodig hebben, oudere, beproefde Christenen! die in geestelijke kennis en ervaring van Christus ver boven uwen onervaren Leeraar verheven zijt? Ach! ik huiver als ik er aan denk, dat ik u moet onderwijzen; leeren dat Christus de hoop en de heerlijkheid is, dat wij onze volmaaktheid in Hem bezitten. Ik, wien het noodiger ware van u onderwezen te worden. Gij zult mij dan ook geduldig aanhooren en in liefde vermanen, als ik soms iets zeg, wat niet naar de reinheid des heiligdoms is, of daar, waar zooveel gebrek en tekortkoming in mijn werk mij zal aankleven. De regtvaardige sla mij, en het zal mij wel zijn. Gij zult mij uit den schat uwer kennis van Christus

Digitized by Google

en den toestand van een arm zondaar te zijn voor God, wel het noodige willen mededeelen, opdat wij zoo elkander opbouwen mogen. Ik ben hier niet gekomen om heerschappij te voeren over het erfdeel des Heeren, maar om onder u te verkeeren en te leeren, oneindig meer te leeren, dan eene wetenschap mij kon geven. Ik bid van God dat deze gemeente voor mij eene oefenschool moge zijn, eene tweede, maar veel voordeeliger Hoogeschool, ten opzigte van mijne geestelijke wetenschap aangaande dien Christus, welken ik geroepen ben ook aan u te verkondigen door *vermaning* en *leering* in alle wijsheid. Leert dan ook van mij, waar ik u zal trachten de schatten des Evangeliums te openen, en uit den Bijbel den Christus voor te stellen als onze wijsheid, geregtigheid, heiligmaking en volkomene verlossing. Laat ons zoo elkander opbouwen in die volmaaktheid, welke wij door Hem hebben en ons in de H. Schrift geopenbaard is. De kennis en gaven mij door den Heer verleend wil ik, in verootmoediging en gebeden tot Hem, gaarne daartoe leenen, en biddende tot mijnen grooten Zender beloven dat ik zal arbeiden naar de werking van Christus in mij. „Och Heer! doe daartoe uw aangezigt lichten over uwen dienstknecht, opdat hij ons allen tot grooten zegen zijn. Zet Gij de kroon op zijn werk, omdat Gij alleen wasdom aan het daarheen geworpen zaad kunt geven!" Welaan dan Gel.! laat ons dan niet vertragen in den gebede. Ik voor u bij al mijn vermanen en leeren. Gij voor mij, opdat mij ten allen tijde het woord door den Heer op de lippen gelegd worde, opdat gij hooret wat de Geest tot de gemeente zegt.

Langs zulk een weg, door zulke middelen kan en moet de volmaking der gemeente in Christus bereikt worden. De verkondiging van Christus is het door God verordineerde middel tot zaligheid. Daaraan heeft Hij zijnen zegen beloofd

Digitized by Google

en vastgehecht. Maar zal mijne prediking in het midden van u vruchten dragen, dan moet al mijn vermanen en leeren geschieden in alle wijsheid, in alle wijsheid Gods door den H. Geest! Wat daartoe al behoort behoef ik u niet te zeggen. Maar Hij die mij geroepen heeft, heeft ook beloofd: mij met zijnen Geest te zullen bezielen. Daarenboven is Hij in het midden van ons, en zal ons in de ure, waarin wij die wijsheid noodig hebben, geven te spreken; omdat Hij het aan al zijne ootmoedige, nederige en in zich zelven onmagtige dienaren beloofd heeft, gelijk als aan zijne eerste discipelen. Sterk door deze belofte en het bewustzijn dat Hij die het beloofd heeft, ook magtig en getrouw is om dit te vervullen, hopen wij dat ons verkeer onder u de blijken drage, dat onze komst, leiding en werkzaamheden bezield zijn met dien ootmoed, die afhankelijkheid des geloofs en getrouwheid in onzen werkkring, waardoor de bediening van Paulus zich zoo heerlijk kenmerkte. Ja, gemeente! is Christus en die gekruist voor elken geroepen en bekeerden zondaar de groote kracht en wijsheid Gods, dan is Hij ook de hoogste wijsheid, welke den leeraar in zijn werk kan bezielen. Hoe inniger dus uw leeraar met Hem mag omgaan en door Hem geleerd worden, hoe meer al zijn dienstwerk onder u het kenmerk van wijsheid en waarheid zal vertoonen. De ware wijsheid wordt ook in dezen in de school van Jezus geleerd. Bidt dan met ons, dat het oog van uwen leeraar ten allen tijde op Christus gerigt moge zijn en dat hij van Hem leere, om niets onder u te willen weten, dan Christus en dien gekruist; door wien allen, wie wij ook zijn mogen, hoe diep gevallen en bedorven van het hart, hoe bekommerd en als door onweder voortgedreven, moeten gezaligd worden. Op Hem elken zondaar te wijzen in gezonde dagen of op het ziekbed, ziet daar, wat wij de hoogste wijsheid der Evan-

Digitized by Google

geliebediening noemen. Als dit het doel van uwen leeraar is, dan zal hij voor veel getwist en gekijf bewaard blijven, waardoor zoo dikwijls het voornaamste uit het oog wordt verloren. En gij belooft voorzeker daartoe te willen medewerken, door uw huis en uw hart voor den leeraar te openen. Veel moogt gij van uwen leeraar verwachten en verlangen, als gij zelf uwe knieën buigt voor den Heer, om Hem te bidden dat Hij uwen leeraar met waren ernst, opregtheid en getrouwheid vervulle, dat is met de ware wijsheid beziele. Want hoe meer gij voor mij bidt Gel.! destemeer zult gij onder mijne dienst van den Heer genieten. Van mij als uit mij zelven moogt gij niets verwachten, want ik ben even als gij zelf, een uitgedroogde zak in den rook, maar alleen naar de mate van het werk des Heeren in mij. Zoo alleen durf ik beproeven voor u te zijn, wat naar mijn heiligste verplichting alzoo behoort, en zal de vrucht, die ik ooit zal mogen zien gedijen, alleen mijnen Heer en Zender dank wijten. Daarom vraag ik van u niet, dat gij mij eer en dank zult toebrengen, maar dat gij op mijn woord, wat het bevel des Heeren moet zijn, leert gelooven in Christus, het Hoofd der gemeente, in wien al de leden voor God volmaakt, in wien al de schatten van wijsheid en kennis verborgen zijn. Zoo en zoo alleen kan door de verkondiging van Christus het hoogste doel, namelijk zondaren volmaakt te stellen voor God in Christus, bereikt worden. Daartoe wilt ook gij Groot Edel Achtbare Heer Burgemeester der gemeente Oldenbroek, en lid der hooge Volksvertegenwoordiging in het bestuur des Vaderlands, mede werken. Gij, Edele Heer! die reeds getoond hebt veel voor deze gemeente te willen zijn, en bijzonder voor deze kerkelijke gemeente Wezep. Wij behoeven niet te herhalen de hulde, welke u bij de inwijding van dit bedehuis toegebragt is, daar wij weten dat de welvaart en bloei dezer gemeente, hare bevestiging in geloof, hoop en liefde de beste dankbaar-

Digitized by Google

heid voor uw zorgvol hart is. O wij voelen ons verheugd, over al wat gij hebt aangebragt om ons dezen dag te bereiden, en daarom wordt onze wensch te vuriger dat gij waarde Heer! moogt voortgaan ons te helpen in het waken voor het tijdelijk en eeuwig welzijn dezer gemeente. Daartoe beveel ik mij, de mijnen en mijne bediening bij u aan. Wel hoop ik als dienaar van Christus tot u en de uwen te komen, en steeds uw huis en hart voor Gods Woord geöpend te vinden, omdat ook gij Christus noodig hebt tot zalig worden, en Gods Woord voor u eene fakkel kan zijn om uw verstand te verlichten en u den regten weg te wijzen te midden van de vele kruis- en kronkelwegen op staatkundigen bodem; doch wij vertrouwen dat gij de regtvaardigheid liefhebt en doet en alzoo uit God geboren zijt, en alzoo Christus liefhebt en daarom met mij zult werken aan de volmaking der gemeente in Christus, een ieder naar de mate der gaven hem door God verleend en in de betrekking hem door God aangewezen. Ons loon zal dan groot zijn in de hemelen, en de vrede en blijdschap reeds hier overvloedig gesmaakt worden bij elke ontkieming van eene goede vrucht. De God van alle wijsheid en genade stelle u daartoe in staat, en make u in al uw weg en werk getrouw! Hij spare u nog lang voor de uwen en voor deze gemeente, en geve u de blijdschap te smaken van nog menig goed werk onder uw bestuur en leiding tot stand te zien komen.

Zou ik voor mij en U iets anders mogen afbidden, Eerwaarde Medebroeders, ambtgenooten in de heilige bediening, die van elders zijt opgekomen om te deelen in onze vreugde? Immers, het is dezelfde akker, waarop wij werken en hetzelfde doel, dat wij beoogen, namelijk de volmaking van Christus' werk. Door aan de gemeente den Christus voor te stellen in al zijn rijkdom en algenoegzaamheid wordt dit doel

Digitized by Google

bereikt. Maar wee ons, indien wij hierin nalatig zijn, of een Evangelie verkondigen, waarvan niet Christus de groote inhoud is. Gewigtig en moeijelijk vooral in onze dagen, daar ongeloof en twijfelzucht onzen akker als overstroomt, moge onze bediening zijn, alleen dán als Christus ons alles is geworden, zijn wij gewaarborgd van door dien stroom medegesleept te worden, maar zullen pal staan op de voorposten. En de Heer zal, als de vijand aanvalt als een stroom, de banier tegen hem oprigten. Dat is onze verwachting, onze troost, niet waar geliefde Broeders? Welaan dan, het is mijn wensch dat wij ons daartoe naauw en innig aan elkander aansluiten om elkander te steunen in het moeijelijke werk. Neemt dan mijne broederhand aan, waarmede ik tevens mijne hulp als die noodig kan zijn, aanbied, terwijl ik de vrijheid neem om de uwe te vragen, te vragen voor een medebroeder zoo onervaren in het werk der bediening, om door uwe rijpere kennis en ervaring ondersteund te worden. Neemt mij dan op in uwe vriendschap en liefde, en laat de banden die reeds gelegd zijn of nog zullen gelegd worden, in Christus geheiligd worden en door den tijd onverbreekbaar zijn. Hoeveel kan dit niet toebrengen tot de volmaking der gemeente!

Dat is ook onze wensch waarde broeder! die gereed staat om ons binnen kort te verlaten. Hebt gij vrijheid gevonden om den herderstaf over de gemeente Hattem te verwisselen met dien over Herveld; gaat gij ons verlaten om elders te arbeiden, de Heer ga met u en zegene ook daar uw werk! Hij doe u daar rijkelijk zaaijen en, mogt het zijn! menig zaad heerlijk zien ontkiemen, opdat velen door uwe dienst mogen gebracht worden tot de voorgestelde hoop der heerlijkheid. Doch slechts ééne bede. Vergeet ons niet in uwe voorbidding en bedenk dat hier, en in uwe voormalige gemeente, menig hart warm voor u klopt. Ook wij

Digitized by Google

gevoelen ons door liefde innig aan u verbonden en noemen het oogenblik gelukkig, waarin wij kennis met u hebben gemaakt. Deze kennismaking neme geen einde, maar zij steeds overvloedig in de gemeenschap van den Vader en den Zoon door den H. Geest!

Ja, Broeder! dat wij elkander veel ontmoeten in onze gebeden voor den troon der genade, opdat, wanneer het moge gebeuren, dat wij elkanders aangezicht niet weder in dit tranendal ontmoeten, daar boven onze handdruk te inniger zij.

En u waarde Broeder! consulent dezer gemeente, die welwillend heden de taak der bevestiging op u hebt genomen. Wij hebben rijke stof om u voor uwen raad, ondersteuning en liefdevolle vermaningen openlijk te danken. Wij weten het gij begeert die niet, vooral waar gij uw oog vestigt op Hem, die u daartoe in staat heeft gesteld. Maar toch, de gemeente blijft u een dankbaar hart wijden voor al uwe zorg, raadgeving en leiding, voor al uwen onvermoeiden arbeid tot heil dezer gemeente.

Veel is er ook door uw toedoen hier tot stand gebragt, en zoudt gij grooter blijdschap kunnen smaken dan wanneer gij moogt zien dat aan de behoefte der gemeente voldaan is, dat deze dag de kroon op al uw werk mag drukken, en dat gij voortaan uwe zorg meer uitsluitend aan uwe geliefde gemeente te Hattem moogt wijden?

Bij dezen wensch van uw hart voegen wij den onze, dat daartoe al de zegenwenschen van dit morgenuur mogen vervuld worden, terwijl wij den Heer danken voor al het goede, dat gij mij en de gemeente in onze nieuwe betrekking hebt toegebeden. Lieve Broeder! hetzelfde, ja! nog veel meer zij het deel uwer erve op uwen weg en uwen arbeid te midden van strijd en vreeze. De God van alle genade vergelde het u in eene ruime mate,

Digitized by Google

en wat wij u niet kunnen vergelden, vervulle de dierbare Heer Jezus door zijne gemeenschap en zalige vertroosting aan uw hart! Blijf evenwel van mijne achting en liefde verzekerd voor alles wat ik reeds van u met de mijnen heb genoten. De band onzer vriendschap zij in eeuwigheid!

Ook u mogen wij niet vergeten, waarde Broeder en Medearbeider in den wijngaard des Heeren! die door uw onderwijs in de godsdienst velen hebt bekend gemaakt met den eenigen weg der zaligheid. Velen jongeren en ouderen zullen nog met genoegen gedenken aan de uren, onder uw catechetisch onderwijs doorgebragt, en door zoo ver zij een blijvenden zegen onder uw werk hebben genoten, u daarvoor naast God wel willen danken. Hoe heerlijk zal het voor u zijn lieve Vriend! daar boven velen te vinden, die door uwe dienst voorbereid of gebragt zijn tot het koningrijk van Christus. Waarlijk! deze gedachte, behoeven wij het u te herinneren? zal u steeds bemoedigen om voort te gaan, aan te houden om jeugdige leden der Kerk te wijzen op Christus, die ook voor hen in den dood is gegaan, en hen zoo gaarne in zijne armen wil opvangen. De Heer heeft aan een ieder onzer zijne betrekking aangewezen. De uwe moge insgelijks moeijelijk zijn, zij is toch ook heerlijk en belooft vaak meer dan de onze, omdat het hart van jeugdige zondaren nog niet zoo vol met distelen en doornen begroeid is, als dat van grijs gewordenen op den weg der zonde. Evenwel is de genade Gods bij uw werk zoo wel noodig als bij het onze, zal onzen arbeid niet ijdel zijn. Die genade zij dan uw deel in rijke mate! Zij stelle u tot een overvloedigen zegen voor menig hart, en doe u veel blijdschap beleven in het opwassen voor de Kerk van Christus!

Ook daartoe is uw arbeid, uw opzigt en tucht noodig broeders Opzieners dezer gemeente! Gij kent de behoeften

Digitized by Google

dezer gemeente, waarin ik thans nog grootendeels vreemdeling ben. Ik heb u vooral noodig om met mij mede te werken, en mij te geleiden daar waar ik wezen moet. Gij moet mij wijzen op hare gebreken, ondersteuning schenken in hare vertroosting en opbouwing. Ik heb u in alles noodig, vooral daar ik nog zoo jong in onervaren in de bediening ben. Neemt mij dan in uw broederkring op, en steunt mij met uwe rijke ervaring en plaatselijke kennis, maar vooral met uw waken en bidden voor het heil der gemeente. Het opzienersambt is een voortreffelijk werk, omdat het den leeraar en de gemeente omvat. Gij moet toezien op het werk van uwen leeraar en bij elke traagheid vermanen, bij elke moedeloosheid opbeuren, bij iedere bestrijding ondersteunen en sterken, gij moet voor hem en met hem waken. En daar waar het mij aan kracht ontbreekt, moet gij niet hard zijn, maar opregt medelijden betoonen, als die weet hoe moeijelijk het werk der bediening is. Laat ons zoo in het midden dezer gemeente wandelen, opdat zij veel heil en zegen aan hare opzieners moge beleven. Zoo worde het u rijkelijk geschonken van den oppersten Herder der gemeente de verborgenheid des geloofs te verstaan en den Heere Jezus in uw hart om te dragen, om ook uit dien schat oude en nieuwe dingen voort te brengen tot de ware volmaking der gemeente Dan zullen wij zamen in onze vergaderingen biddend werkzaam zijn en eenen rijken oogst op onze arbeid wegdragen.

Zouden wij ook u daartoe niet noodig hebben Br. Armverzorgers? Den armen naast eene gave voor tijdelijke behoeften ook den schat die niet vergaat, niet door mot of roest verteerd wordt, te brengen, het moet ook uw uitzien zijn. Waarlijk, armen rijk te maken in Christus is niet alleen mijn

Digitized by Google

werk, maar ook het uwe. Daaraan moogt gij u niet onttrekken. Het is zoo, gij oogst vaak op uwen liefdearbeid veel miskenning en ontevredenheid in, maar zult toch bij sommigen tevredenheid en dankbaarheid vinden, vooral als het u mag gelukken hunne hoogere behoeften mede te vervullen. Zoo moet gij met mij medewerken. Daartoe vraag ik uwe hand, terwijl ik de mijne aanbied, om elkanders arbeid te verligten. Gods zegen zij u hartelijk toegebeden!

Ook gij Br. Kerkvoogden en Notabelen dezer gemeente! kunt ons den arbeid in den wijngaard des Heeren zeer veraangenamen en verligten. Waarlijk, gij hebt reeds veel toegebragt tot de opbouwing der gemeente, daar ook mede door uwe zorg dit heiligdom, waarin wij telkens zullen vergaderen om den Heer te bidden, tot stand is gebragt. Uwe gaven hebben daartoe rijkelijk gevloeid, en vooral ook de uwe, broeder en zuster in de gemeente! die door des Heeren genade los van het aardsche, uw geheel vermogen aan Christus en het heil dezer gemeente ten offer hebt gewijd. Gij hebt eene Gode waardige en navolgenswaardige daad gedaan, hoewel het geen regel voor anderen behoeft te zijn; maar toch hebt gij getoond dat het belang der gemeente ook het uwe in de hoogste mate was. Zoo hebt gij een gedenksteen aan dit gebouw gelegd, en mede voor des leeraars bestaan en belooning van zijn arbeid gezorgd, wat door den tijd niet zal vernietigd worden. De Heer vergoede deze daad reeds hier, en hierna in den hemel volkomen! Evenwel Broeders! blijft de gemeente uwe zorg voor al wat tot de bediening noodig is, vurig begeeren. Gij zult dan den noodigen luister aan onze openbare zamenkomsten blijven bijzetten, en u steeds verheugen, als gij een steen tot opbouwing van Christus' Kerk onder ons kunt aandragen. Gods genade zij uwe rijkste beloo-

Digitized by Google

ning, en onze vriendschappelijke dankbaarheid eene magtige aanmoediging! — Deze aanmoediging wenschen wij ook u toe, broeders Collectanten! De milddadigheid der gemeente verligte en veraangename uwe taak door rijke bijdragen. Blijft dan blijmoedig voortgaan, en weest verzekerd van mijne toegenegenheid, welke u thans toegezegd wordt. God zal u zijne belooning niet onthouden vóór elke daad, die tot zijn eer en het welzijn der gemeente geschied is.

Nog één woord, en mijn taak voor dit uur is volbragt. Het komt tot u Onderwijzer der jeugd! die de roeping hebt om het jeugdig hart voor des leeraars werk in gereedheid te brengen. Hoe gaarne zouden wij willen dat gij die lieve kleinen veel van Jezus moogt verhalen en hun leeren reeds jong tot Hem te gaan. Wij twijfelen er evenwel niet aan, dat het ook uwe begeerte en toeleg is om daarin de voetstappen van uwen nu zaligen vader te volgen, die gedurende eene reeks van jaren de jeugd op dien Heiland als het lam Gods, dat de zonden ook der kinderen wegneemt, heeft gewezen. Gij zult dit doen zoover uwe vrijheid naar de wet dit toelaat. En al moge het godsdienstige hart van vele belangstellende vaderlanders het beweenen, dat het hedendaagsch onderwijs op de openbare scholen zoo weinig de eerste beginselen der ware godsvrucht bevordert, gij toch wilt zooveel mogelijk uw onderwijs met het ware zout der vroomheid besproeijen. Help dan mij aan de volmaking der gemeente arbeiden waar gij dit vermogt. Mijne hulp en ondersteuning zij u in uw gewigtig werk rijkelijk toegezegd. Mijn huis zij voor u geopend. Het verkeer met u stel ik op hoogen prijs. Aan uwe vriendschap beveel ik mij met de mijnen aan.

Dat doe ik ook aan allen hier tegenwoordig. Ook wij willen u gaarne in ons huis ontvangen. Versmaad

Digitized by Google

dan uwen jeugdigen leeraar niet, geliefde Gemeente! met welke ik thans op het innigst verbonden ben.

Bij alles wat ik heb beloofd, voeg ik nog slechts ééne bede. Zij is deze: bidt voor mij, bidt allen voor mij, opdat Gods zegen op onze verbindtenis ruste en mijn werk onder u tot verheerlijking van Vader, Zoon en H. Geest en tot aller heil moge zijn! AMEN.

Digitized by Google

II.

AFSCHEIDSTOESPRAAK,

UITGESPROKEN TE WEZEP, DEN 26sten MEI 1867.

OPENB. III: 11.

Digitized by Google

Zoo ben ik dan nu voor de laatste maal als uw tegenwoordige herder en leeraar voor u opgetreden gel. Gem.! om voor goed van u afscheid te nemen. Wat zulks te kennen geeft zult gij zelve wel met mij gevoelen, want gij moet eenen leeraar naar elders laten vertrekken, dien gij hartelijk liefhebt, waarvan ik mij ook in dit oogenblik verzekerd houd. Ik zal het vaarwel toeroepen aan eene gemeente, voor wie ik met vrijmoedigheid de betuiging mag afleggen, dat zij in mijn hart was om zamen te leven en zamen te sterven. Doch de Heer heeft het alzoo niet gewild. Hij die mij vóór drie jaren alhier heeft geplaatst om u het Evangelie der zaligheid te verkondigen, roept mij nu elders heen. Hij is daarin geheel vrij; en mijn geweten geeft mij getuigenis dat ik niet met ligtvaardigheid gekozen heb. Ook is u niet geheel onbekend wat het mij gekost heeft tot zulk een besluit te komen. En al waren er geene redenen van uwe zijde die mij dwongen te gaan, toch verkeerde ik voor mij zelven onder omstandigheden, die het mij wel eenigzins noodzakelijk maakten, en ik wil niet ontkennen dat die veel gewigt in de schaal hebben geworpen, waarom ik de beroeping naar Slijk-Ewijk heb aangenomen. Doch gij eischt thans van mij geen opgave der redenen, waarom ik u ga verlaten; gij zelve hebt mij daartoe geen reden gegeven, wat ik u reeds meer dan eens heb betuigd, maar ik geloof dat de Heer mij heeft geroepen; en dat moogt gij ook met vrijmoedigheid afleiden uit geheel de toedragt der zaak en de omstandigheden, die

Digitized by Google

daarbij in aanmerking moeten worden genomen. Evenwel M. H., ofschoon dat geloof mij moed en kracht geeft, niet alleen om blijmoedig voor de laatste maal dezen kansel te betreden, maar ook om den Heer lijdzaam te volgen in den weg, dien Hij voortaan met mij houden wil, zoo moet ik u toch betuigen dat mij het scheiden zwaar valt van eene gemeente als deze. Ik heb zeer tegen het oogenblik van heden opgezien. Geen wonder ook, want geen banden des bloeds moeten worden losgemaakt — en hoe zwaar valt dat reeds! — maar banden des geestes, die de harten veel inniger zamen verbinden. Ik moet afscheid nemen van zoovele leerlingen, waaronder er zijn, in wier hart de Heer het goede werk heeft begonnen; die zich steeds begeerig toonden te worden onderwezen in de leer der waarheid, die naar de godzaligheid is en van wie ik goede hoop heb, die ik hartelijk liefheb; — van anderen, die ik tot lidmaten der Kerk heb aangenomen, die niet alleen op deze wijze met ons zijn verbonden, maar van wie ik weet, dat sommigen waarlijk leden zijn van Christus, en dus met ons vereenigd in één Heer door hetzelfde geloof; — van zoovele oude leden, vrienden en vriendinnen, met wie ik steeds gemeenzaam heb verkeerd, omdat wij ons één gevoelden in geloof, hoop en liefde; van wie ik veel heb geleerd, ook voor mij zelven op den weg naar den hemel, en die ik kan noch mag vergeten, ook al zijn wij door uren afstands van elkander gescheiden. Ja, Gel.! gevoelt gij zelve het niet, evenals ik, dat ons banden zamenbonden, die nimmer door tijd of afstand worden verbroken, en dat het scheiden juist daardoor zoo zwaar en moeijelijk valt voor ons hart? De Heer beware of versterke dien band van geloofseenheid en broederliefde, opdat wij voortdurend blijven belang stellen in elkanders geluk en geestelijk welzijn en daardoor gedurig

Digitized by Google

worden gedrongen om veel voor elkander te bidden, zoodat wij elkander bestendig ontmoeten mogen met onze smeekingen voor den troon der genade. Wij zullen dan ook niet gescheiden zijn, al is het dat wij voortaan niet meer in elkanders nabijheid verkeeren, maar eenige uren van elkander verwijderd wonen. En ons hart zal zich verheugen in den Heer, zoo dikwijls wij van elkander hooren dat ons geloof wast en wij voortdurend vrienden blijven van den Heer Jezus, die ons heeft lief gehad en ons heeft gemaakt tot broeders en zusters in één en dezelfde verwachting, tot kinderen van hetzelfde huis, zoodat wij hopen eerlang in de heerlijke erve te zullen deelen. Want als het dan ook gebeurt, wat zeer ligt het geval kan worden, dat wij elkander hier niet zullen wederzien, daar ons leven maar kort is en ieder oogenblik in gevaar des doods, wij zullen dan toch eenmaal vereenigd worden daar, waar Christus is en ons plaats heeft bereid. Wij zullen eens elkander wederzien. Wanneer ik dan van u afscheid neem, zoo is dat niet voor altijd; het is slechts tot wederzien, en wie weet hoe spoedig ons uur slaat. Doch gunt de Heer mij noch eenigen tijd te arbeiden in zijn wijngaard, voordat ik word geroepen van mijn post, Gel.! het zal mij eene vertroosting zijn, zoo ik u hier beneden mag wederzien en u van tijd tot tijd komen bezoeken, want ik gevoel op u nog eene bijzondere betrekking. Immers gij zijt mijne eerste gemeemte en houdt steeds de oudste brieven in bewaring, die ik niet ligt zal vergeten, dewijl de eerste liefde vaak de sterkste is, en daarvan steeds spranken in het hart zullen overblijven. Maar uw eerste leeraar, die met u beide, zoet en bitter heeft ondervonden, in wiens bezit gij u nu ruim drie jaren hebt mogen verheugen en dien gij niet zonder tranen naar elders kunt zien vertrekken, (of zeg ik te veel?) dien niet slechts uwe gebeden

Digitized by Google

zullen vergezellen, maar wier hart hem zoo gaarne zou volgen en van wie ik mij niet slechts met groote moeite kan verwijderen, maar wien ik als van het hart wordt gescheurd; die mij hartelijk liefhebben, wat ik zoo dikwijls heb ondervonden, zoo door de achting, toegenegenheid en vriendschap, die ik steeds met de mijnen gedurende geheel mijn verblijf onder u heb genoten, als door de veelvuldige ondersteuning uwer gebeden voor mij bij den troon der genade, waardoor ik in staat ben gesteld geworden om mijne taak te volbrengen, al was het dan ook onder veelvuldige tekortkomingen, wat mij dikwijls in mijn werk openbaar is geworden. Ik mag dan ook niet anders dan u prijzen in hetgeen gij voor mij zijt geweest en het zal u strekken tot aanbeveling bij hem, dien de Heer in zijne wijsheid tot mijn opvolger heeft bestemd. Gaarne zou ik nog van deze plaats vermelden waarvoor ik u naast God heb te danken. Doch woorden, zij zeggen vaak zoo weinig, waar de liefde en toegenegenheid alleen het regt heeft te spreken, en ik hoop Gel.! u te mogen toonen dat deze betuiging geen ijdele klank is. De Heer zelf vergelde het u hier en hiernamaals! Genoeg, want waartoe hetgeen zoo spoedig ijdele zelfverheffing kan schijnen? Wij moeten nu scheiden en ik ben voor u niet opgetreden om u hemelhoog te verheffen of te prijzen, maar om den Heer groot te maken, en u nogmaals krachtig te bidden Hem lief te hebben en in voor- en tegenspoed te blijven volgen op den weg, dien Hij met u houdt en zal houden. Reeds in meer dan éene mijner laatste leerredenen heb ik u voorloopig aangetoond wat daartoe vereischt wordt, en toen wij voor de laatste maal zamen Avondmaal vierden, hebben wij ons den Heer Jezus voorgesteld in hetgeen Hij voor de zijnen is — hoe lief Hij ons heeft gehad, daar Hij zijn leven

Digitized by Google

heeft gesteld voor zijne vrienden, opdat ons dit tot troost zij en wij niet zouden wanhopen. Verder, dat ook wij van zijne vrienden waren, zoo wij liefhadden en deden hetgeen Hij ons beveelt. Ook hebben wij u aangespoord tot een wandel waardig het Evangelie van Christus, waarin ons de schoonste en dierbaarste beloften zijn geschonken; daarna dat wij dan niet mogen volbrengen de begeerlijkheid des vleesches en leven naar den zin van den bedorven mensch des harten, maar naar den Geest moeten wandelen en ons door Hem laten leiden. Want — immers gij herinnert het u nog — zoovelen als door den Geest Gods geleid worden, die zijn kinderen Gods, en alzoo ook zijne erfgenamen en medeërfgenamen van Christus. Zij bezitten de kenmerken van ware wedergeboorte, en in hun hart is geestelijk leven uitgestort, waardoor Gods Geest met hunnen geest getuigt dat zij Gods kinderen zijn. — En wat zal ik tot afscheid daaraan nog toevoegen! dat gij niet weet? Laat het dan zijn een woord van vermaning en opwekking tot volharding op den weg ten leven, zoo velen uren dien weg zijn ingeslagen; want wie volhardt tot den einde toe zal zalig worden. Daaraan voorzeker bestaat nog behoefte, vooral ook in onzen tijd, nu verachtering in de genade, teruggang of afval geen ongewone zaken zijn en de beproeving zeker komt, maar ook de strijders bang kunnen worden, zoo voor de gemeente als voor een ieder onzer in het bijzonder. Wij vonden daarvoor geen geschikter aanleiding dan die ons gegeven is in het woord van den verhoogden Heiland zelven, wanneer Hij bij monde van zijn dienstknecht Johannes der gemeente van Filadelfia toeroept: „houdt dat gij hebt, opdat niemand uwe kroon neme.” En de Heer, Hij legge dat woord bij ons allen weg, Hij beware het, en

Digitized by Google

geve dat het ons steeds tot een zalig aandenken zij of worde!

TEKST: OPENB. 3: 11.

De woorden van onzen tekst zijn ontleend aan een schrijven van den Apostel Johannes, dat hij op uitdrukkelijk bevel van den Heer moest rigten aan de gemeente van Filadelfia. Toen de Apostel dit bevel ontving, bevond hij zich op het eiland Patmos om het Woord Gods en de getuigenis van Jezus, zooals hij zelf verzekert, en was derhalve naar alle waarschijnlijkheid daarheen verbannen in de vervolging, die toen als een geweldige storm over de belijders van Christus was losgebroken. Iedere vervolging deelde de gemeente van Filadelfia in geen geringe mate, en vooral had zij veel te lijden van de bittere vijandschap der Joden, die aldaar in groot aantal schijnen gewoond te hebben, evenals in de zustergemeente van Smyrna, waar zij niet ophielden te lasteren den naam en de zaak des Heeren. Door die Joden vooral werd zij vervolgd, want het was iedereen te doen om de uitbreiding der gemeente zooveel mogelijk te verhinderen, kon het zijn haar geheel te verwoesten. Daartoe bezigden zij de vurige pijlen van laster en leugen; stelden den Heer Christus voor als een valschen Messias en scholden op zijne zaak; wat voor een Christus het was, die aan een kruis zijn leven had geëindigd, en hoe men heil kon verwachten van iemand, die reeds lang was begraven geweest. Ook zouden zij zich gaarne bediend hebben van den sterken arm des gewelds, ware het hun vergund geworden om den heidenen het toetreden tot de gemeente te beletten en de ware leden tot afval te brengen. Ook nu werd het ondervonden, zelf wilden zij niet ingaan en wendden aan wat zij konden

om anderen het ingaan te beletten. Maar de gemeente van Filadelfia, ofschoon zij weinig kracht had, zwak in aantal en van gering aanzien was, had tot heden toe den storm doorgestaan en in lijdzaamheid en onderwerping de vijandschap om den naam des Heeren verdragen. De aangewende middelen hadden het geloof der Christenen niet aan het wankelen kunnen brengen, want zij wisten in wien zij geloofden en wie Hij was, wiens naam zij eens hadden aangenomen en beleden; maar integendeel, daar de vervolging toenam, en de gemeente in zich zelve kleine kracht had, zoo ondervond zij des te meer de kracht van haar verheerlijkt Hoofd in hare zwakheid en was in staat bevonden zijn Woord te bewaren. Zij had zijn naam niet verloochend, maar steeds in lijdzaamheid en met alle vrijmoedigheid beleden, beleden ook voor hare bittere vijanden. Daarom prijst de Heer haar in dezen brief, en zegt: Ik weet uwe werken. Ik weet dat gij om Mij lijdt, maar ook wat gij onder dat lijden gedaan hebt, want gij zijt getrouw bevonden. En Ik zal u geven eene volkomen overwinning over uwe vijanden, want Ik ben de *Heilige*, ofschoon uwe vijanden Mij lasteren. Ik ben de *Waarachtige*, bij wien de waarheid is, en die u niet met ijdele woorden zal misleiden. De Amen — de trouwe en waarachtige Getuige, de alleen— ware Messias, die den sleutel Davids heeft, die opent en niemand sluit; die sluit en niemand opent. Met zulk eene magt ben Ik bekleed, en daarom zullen mijne en uwe vijanden het niet kunnen verhinderen dat mijn rijk wordt uitgebreid, en arme zondaren, die behoefte hebben, komen tot Mij om met u te deelen in de verwachting van eindelooze zaligheid. Daarheen heb Ik u vrijen toegang verleend, en ziet! de dagen komen, dat gij bij trouwe volharding een heerlijke overwinning zult behalen. Want Ik, die opent en niemand sluit, geef u eenigen

Digitized by Google

uit de synagoge des Satans, dergenen, die zeggen dat zij Joden zijn, en alzoo van het ware volk Gods, doch zij zijn het niet; maar liegen en verheffen zich zelven. Ziet, Ik zal maken dat zij zullen komen, dewijl Ik hunne vijandschap zal verbreken, hun harte bekeeren en hun inzigt geven van hetgeen Ik voor u ben. En zij zullen aanbidden voor uwe voeten, in uwe tegenwoordigheid en met u, en zij zullen bekennen dat Ik u liefheb. Schoone, heerlijke beloften M. H.! Maar de Heer gaat in het vers, dat onzen tekst onmiddelijk vooraf gaat, nog verder en zegt: „omdat gij het woord mijner lijdzaamheid bewaard hebt, lijdzaam en standvastig zijt geweest, waartoe Ik zelf u door Woord en Geest heb in staat gesteld, zoo wil Ik ook u bewaren uit de ure der verzoeking, die over de geheele wereld komen zal om te verzoeken die op de aarde wonen."

Zij zouden dus wel mede verzocht en beproefd worden; maar de Heer zegt hun de genade toe, dat Hij ze zal bewaren en hun met de verzoeking ook de uitkomst geven. In zijne kracht zouden zij bewaard blijven tot den dag der zaligheid en met de goddeloozen of afvalligen niet omkomen. Heerlijke belofte, die zoo onmiddelijk de vermaning en opwekking in onzen tekst vooraf gaat; want daarom zegt de Heer: „ziet, Ik kom haastelijk." Ik verhaast mijne treden en het oogenblik des gerigts is aanstaande, uwe verdrukking zal niet lang meer duren. Houdt dat gij hebt, wel niet in eigen kracht, maar toch getrouw en volstandig, opdat niemand uwe kroon neme. En Hij voegt er nog eene belofte van groote heerlijkheid en eeuwige zaligheid aan toe, om hen des te meer aan te sporen, wanneer Hij zegt: „die overwint, Ik zal hem maken tot een pilaar, een gedenknaald van vastigheid en tot sieraad in den tempel mijns Gods, in den hemel, en hij zal niet meer daaruit gaan. En Ik zal op hem

Digitized by Google

schrijven den naam mijns Gods, en den naam der stad mijns Gods, namelijk des nieuwen Jeruzalems, dat uit den hemel van mijn God afdaalt, en ook mijnen nieuwen naam!" Dat is de blijde verwachting, de heerlijke kroon, die aan het einde der loopbaan is opgehangen, en die een ieder der geloovigen zal erlangen, wanneer hij volhardt tot den einde toe in het blijmoedig belijden en getrouw volgen van den Heer Jezus, die voor de zijnen zulk eene zaligheid heeft verworven. De geloovigen hebben die kroon reeds aanvankelijk in hun bezit, want het is de kroon des eeuwigen levens, waarom er dan ook in den tekst gesproken wordt van *uwe* kroon. Zij hebben die niet maar alleen in belofte, maar zij is hun ook gegeven, voor zoover zij gelooven en blijven gelooven, en wordt tevens van God voor hen bewaard, daar zij ook zelven in de kracht Gods bewaard blijven door het geloof tot de zaligheid. Doch dat sluit de vermaning in den tekst: „houdt dat gij hebt, opdat niemand uwe kroon neme" niet buiten; want zullen zij hoop hebben en blijven in het bezit van de hun toegezegde kroon, zij hebben dan niet zoozeer naar deze te grijpen om haar vast te houden, maar moeten veeleer standvastig bewaren, onder iedere omstandigheid en in al de proefwegen, waarin het den Heer behaagt hen te leiden, wat zij hebben, wat hun de Heer heeft deelachtig gemaakt en wat hun toegang tot de eeuwige zaligheid verleent. „Houdt wat gij hebt," zoo luidt het woord des Heeren. Overeenkomstig dat woord willen wij nog eenige oogenblikken uwe aandacht vestigen op de trouwe vermaning, als ook mijne vermaning, doch voor het laatst tot u gerigt Gem.! En wij overwegen daartoe eerst volgens het verband van onzen tekst wat het is, dat wij hebben en moeten bewaren; — daarna zien wij welke de redenen zijn, die ons tot getrouwheid en volharding moeten

Digitized by Google

aansporen; — verder, van welke middelen wij ons hebben te bedienen en van welken weg, om in staat te zijn het ons toevertrouwde pand te bewaren; om dan eindelijk met een opwekkend woord en gepaste toespraken voor dit uur te besluiten.

„Houdt dat gij hebt," voorzeker, ik behoef u vooraf slechts te herinneren M. H.! wie de geloovigen van de gemeente te Filadelfia, tot wie de trouwe Heiland zulk een ernstige vermaning rigt in de bange ure der beproeving huns geloofs, tot behoedzaamheid en standvastigheid, destijds waren geweest om volkomen te kunnen beseffen wat zij nu hadden en in getrouwheid moesten bewaren. Zij waren eertijds Heidenen geweest en verduisterd in het verstand, vervreemd van alle geestelijk leven, daarheen wandelende naar het goeddunken van hun diep bedorven hart, volbrengende slechts de begeerten des vleesches en zonder God in de wereld, zegt Paulus, omdat zij Hem niet kenden — zonder Verlosser en Heiland, omdat Hij hun nog niet gepredikt was geworden; — zonder den H. G., omdat die alleen in gemeenschap met Christus wordt ontvangen en zij die gemeenschap niet bezaten. Zoo misten zij dan ook het geloof en hadden geen enkele hoop voor de eeuwigheid. En hunne liefde die zij hadden, was geene andere dan de natuurlijke liefde, die voor nijd, twist en tweedracht moet wijken, zoodra deze in het hart opkomen. Wel is waar was in iedere stad het licht der Grieksche wijsbegeerte binnen gedrongen, maar dat licht, het was zoo ongenoegzaam, zelfs om enkele stralen op hun pad te kunnen werpen; het mogt eenige ongewijde beschaving prediken, eenige uitwendige deugden opwekken, in het donkere des doods en voor de eeuwigheid had die wijsheid geen licht noch vertroosting. En zij, die zich het getrouwst door haar lieten leiden, hadden op zijn hoogst

Digitized by Google

slechts eenig vermoeden dat er na dit leven nog een ander leven volgt, maar hoedanig dat leven zijn zal, te vergeefs werd het gevraagd aan de wijzen van Griekenland. Hun wijsheid was niets dan dwaasheid bij God en in vergelijking met zijn Woord, waarop Hij ons verwachting heeft gegeven. Doch ofschoon deze hun voormalige toestand diep ellendig moet genoemd worden, omdat zij rondtastten in het duister als blinden langs den wand, zoo heeft de Heer zich toch over hen ontfermd; want het behaagde Hem ook in hun midden zijn Zoon bekend te maken en daar het Evangelie te openbaren. Want het licht, dat de Apostel Paulus gedurende zijn verblijf te Efeze had verspreid door de verkondiging van het Evangelie, en waardoor zelfs de trotsche Diana-tempel dreigde in één te storten, drong ook door tot Filadelfia, waardoor verscheidene donkere harten werden verlicht. Zij leerden door Gods genade zich zelven kennen, maar ook den Heiland, die gekomen is om verloren zondaren op te zoeken en zalig te maken, onverschillig of zij Joden of Heidenen waren. Alzoo bekend geworden met het Evangelie der zaligheid, hadden zij ook niet geschroomd den naam van den Heer Jezus te belijden; waren in dien heerlijken naam gedoopt geworden, en kenden geen grooter behoefte dan Hem met geheel hun hart door het geloof aan te nemen. Langs dien weg waren zij in het bezit geraakt van Hem, die het leven is, en Hij had hun een geopende deur gegeven, die hun vrijen toegang verschafte tot de eeuwige zaligheid. Maar dat geloof, dat zij àlzoo hadden ontvangen, bestond niet maar alleen in een uitwendig belijden, in bloot uitwendige kennis van het Evangelie en den weg des heils, maar het was de wortel van het leven geworden in hun hart, van een geheel ander leven dan zij tot nu toe hadden geleid. Zij waren andere menschen geworden,

Digitized by Google

want zij waren wedergeboren, bekeerd. Christus had van zijn leven door den Heiligen Geest uitgestort in hun hart, en alzoo leefden zij door het geloof in Hem. Hij was hun algenoegzaam, dierbaar, en wanneer zij zich herinnerden hetgeen Hij voor hen had geleden en gedaan, dan drong zijne liefde hun hart om nu ook geheel voor Hem te leven, Hem opregt lief te hebben en zijn naam steeds te belijden voor de menschen in leer en wandel. Nog meer, wij durven ook verzekeren dat zij naar de gave, die in hen was een ieder in zijn kring, werkzaam waren door de verkondiging van het Evangelie aan anderen om daardoor het rijk van hun Heer uit te breiden, zielen voor Hem te winnen en alzoo arme zondaren te behouden van een eeuwig verderf. Dat deden zij, en dat was het, wat zij uit genade van God hadden ontvangen.

Maar zij hadden ook nog iets in het bijzonder. Had de gemeente van Efeze, dat zij de werken der Nicolaïten onder hen haatte, welke ook de Heer haatte; — die van Perganus, dat zij zijn naam had gehouden en zijn geloof niet had verloochend, ofschoon de troon des Satans bij haar was, de gemeente van Filadelfia wordt van den Heer geprezen, omdat zij, vooral in de vervolging, zijn Woord had bewaard en zijn naam niet had verloochend. Zij was Hem derhalve getrouw gebleven, want ofschoon zij klein van krachten was, gering en veracht vooral bij de Joden, zoo had zij toch tot nu toe hunne woorden tegengestaan en op hunne lasteringen geen acht geslagen. Zijn naam had zij niet verloochend maar ging nog voort dien te belijden, want zij schaamde zich het Woord van Christus niet, dat den Jood eene ergernis was. Haar was het eene kracht Gods tot zaligheid en zij vond het eene eere te gelooven in een gekruisten Christus. Daarom droeg

Digitized by Google

zij zijn naam blijmoedig en kwam er openlijk voor uit wie zij was en wien zij toebehoorde. Ook wist zij dat haar Heiland niet in den dood was gebleven, gelijk de Joden beweerden, maar dat Hij was opgestaan tot hare regtvaardigmaking, en dat Hij leefde als het verheerlijkte Hoofd der gemeente in den hemel, van waar zij Hem wachtende was om Hem gelijkvormig gemaakt te worden, wat haar eenig uitzien was. Daarom had zij dan ook zijne bevelen lief en zijn Woord bewaard.

Wij denken er niet aan Gem. van Wezep, om u gelijk te stellen met deze voortreffelijke gemeente van Filadelfia. Gij zelf zoudt dit wel het allerminst begeeren, maar toch mogen wij u met haar vergelijken in hetgeen gij evenzeer hebt als zij. En dan zeggen wij al dadelijk dat gij eene boven velen bevoorregte gemeente zijt. Wij denken daarbij niet aan bloot uitwendige zaken, want voorzeker, dan zou het ook van u gelden, dat gij kleine kracht hebt, niet rijk in aantal van leden zijt in vergelijking met uwe naburen, en wat het stoffelijke betreft eer schaars dan rijk bedeeld. Dit wordt niet opgemerkt om u te vernederen voor het oog van onze hoorders, maar wij wijzen u op de gemeente van Filadelfia, van wie hetzelfde gold, of van Smyrna, die arm was naar de wereld, doch rijk in God, rijk aan geestelijke gaven en blijde vooruitzigten. Maar ook, gij zult het toch niet vergeten, hetgeen de Heer u nog voor weinige jaren heeft geschonken. Want zoo dikwijls gij dit bedehuis binnen treedt. moet het u in levendige herinnering komen, wat de Heer heeft gedaan, en hoe Hij het schijnbaar onmogelijke voor u heeft mogelijk gemaakt. Ik noemde zulks reeds bij mijne intreerede een groot voorregt, wat velen zoo hartelijk verlangen, en mag ook heden niet anders, want gij zelf hebt reeds het genot er

Digitized by Google

rijkelijk van gesmaakt. De Heer doe het u nog lang en steeds overvloedig genieten. „Maar wat hebben wij aan een kandelaar zonder licht; wat kan een bedehuis zonder voorganger, die ons het zuiver Evangelie verkondigt?" Zoo hoor ik u in stilte zuchten. Niet veel, ik stem het u van harte toe. Doch waarom zult gij klagen? Want nu ruim drie jaren lang is u in uw eigen bedehuis het Evangelie der zaligheid verkondigd geworden en er bestaat nog geen gevaar dat gij dit voorregt voortaan zoudt moeten missen. Immers wij hebben u steeds van menschen en van u zelven af op Christus den Heer gewezen, de Hoop der heerlijkheid in de gemeente, en die magtig is ook u een geopende deur te geven? Hij, die gelijk Hij weleer gedaan heeft, al het donkere kan opklaren en in uwe behoeften voorzien, zoodat gij zelven niet weet hoe en u steeds verwondert. Waarlijk, Hij is nog dezelfde, want Hij verandert niet. En het werk dat door Hem is aangevangen zal ook heerlijk worden voltooid. Gij zelf hebt niets te doen dan op Hem te zien en te gelooven; niets dan te volgen in den weg dien Hij u wijst; niets dan te houden en te bewaren wat gij hebt; want de Heer heeft het u gegeven en daarom kunnen menschen het u niet ontnemen. — Wel is waar, wij moeten u thans verlaten — en ik weet dat het u smart, maar hoe heerlijk, niet waar? de Heer blijft, en Hij verlaat nooit. Hij blijft met zijn Woord en genade, wat steeds bij het scheiden wordt ervaren. En daarom moet het bezit van Hem u dan ook alles wezen, zoodat menschen, die slechts middelen in zijne hand zijn, voor onze zielen geheel wegvallen. De Heer zelf is de hoogste Opziener, — de getrouwste en voortreffelijkste Leeraar der gemeente; want zonder Hem kunnen wij niets doen, alleen met Hem vermogen wij alle dingen. *Die* Christus

Digitized by Google

is dan ook u gelijk der gemeente van Filadelfia door ons in zwakheid en onder veel tekortkoming verkondigd geworden, en ik dank den Heer dat Hij mij in staat heeft gesteld u te mogen wijzen op zijn Woord, wat tot veler hart een vrijen toegang heeft gevonden, omdat de Heer ons die geopende deur heeft gegeven. Gedenk dan, hoe gij het ontvangen en gehoord hebt, en bewaar het, zoo zal de Heer zelf ook u bij zijn Woord bewaren en u de macht daarvan doen ondervinden aan het hart en in uw leven. Hierin toch staat gij met de gemeente van Filadelfia gelijk, dat gij het Woord des Heeren hebt, dat eene lamp is voor onzen voet, een licht om het duister op te klaren; dat gij het Evangelie hebt, waarin ons de heerlijkste beloften zijn geschonken geworden. En waar de Heer is met zijn H. Geest om het te zegenen en te heiligen aan het hart, daar heeft men veel, daar is men zelfs rijk. Wel mogen wij niet vergeten dat ook hier nog velen zijn, die ook wel het Woord des Heeren dikmaals hebben gehoord, doch van wie niet gezegd kan worden dat zij het bezitten, als een licht op hun weg en tot troost voor hun hart; want zij weigeren daaraan te gehoorzamen en in den Heer te gelooven, daar dat Woord ware bekeering des harten vordert en zij daarin geen lust hebben. Mogten zij eenmaal worden bekeerd en naar des Heeren woord komen aanbidden aan zijne voeten! Doch ofschoon wij niet van allen kunnen zeggen, dat zij naar het inwendige veel bezitten, zoo durven wij toch met vrijmoedigheid betuigen van zelfs betrekkelijk velen dat zij Gods Woord gaarne aannemen, en dat het in hun hart een zaad ten eeuwigen leven is geworden, die aanvankelijk of bij voortgang in den Heer gelooven en in alle getrouwheid zijn Woord trachten te bewaren. Gel.! gij bezit veel, gij zijt zeer rijk en gezegend, want gij zijt wedergeboren en bekeerd, gij hebt

Digitized by Google

de genade des geloofs in den Heer ontvangen en het is ook voor uw hart eene behoefte geworden zijn naam in opregtheid te belijden. Nog eens, al kunnen wij niet zeggen van geheel de gemeente dat hier veel dorst naar de waarheid is en veel verlangen om opregt in den Heer Jezus te leeren gelooven, zoo zijn er toch die Hem in waarheid hebben aangenomen, zooals Hij hun is gepredikt geworden; die Hem hebben beleden als den Zoon van God, één met den Vader, in de volheid des tijds mensch geworden, in alles verzocht als Hij, doch zonder zonde; om onzen wil arm geworden, daar Hij rijk was, opdat wij door zijne armoede zouden rijk worden. Hij is voor hen de hoogste Profeet, de Hoogepriester en de eeuwige Koning, door wien zij worden onderwezen in de waarheid, met den Vader zijn verzoend, en aan wien zij hunne belangen voor tijd en eeuwigheid toebetrouwen. Hij is voor hen dan ook niet een gestorven Heiland, en die in het graf is gebleven, gelijk hunne vijanden zeggen. Zij gelooven, zij belijden dat Hij leeft; „ofschoon Hij gestorven is om onze zonden, zoo is Hij toch opgewekt om onze regtvaardigmaking" en leeft nu als het verheerlijkt Hoofd der gemeente in den hemel, vanwaar Hij haar zegent, totdat Hij komt op de wolken om de zijnen tot zich te nemen. Door het geloof zijn zij dien Heiland deelachtig geworden en in Hem eene blijde verwachting voor de eeuwigheid die niet beschaamt, omdat het gebouw hunner hoop gegrond is op een vaste rots, die niet bezwijkt, „want welgelukzalig zijn degenen, die op den Heer betrouwen."

En terwijl wij God danken Gel.! dat uw geloof op veel ligter proef is gesteld geworden tot hier toe, dan dat der gemeente van Filadelfia, zoo heeft het u toch niet aan beproevingen ontbroken, daar de Heer kastijdt die Hij lief-

Digitized by Google

heeft en het geloof dat niet beproefd wordt, geen waar geloof is. Maar, en wij betuigen het met blijdschap en tot eer van den Heer, gij hebt zijn naam niet verloochend, maar hebt zijn Woord bewaard. Waart gij Hem getrouw? . . . daarover laten wij den Heer zelven, den Kenner der harten en die alle dingen weet, oordeelen alsmede uw eigen hart, want wij zullen geen steenen tegen u opnemen, maar de Heer weet uwe werken. Hij weet of gij Hem liefhebt, en getrouw in alles zijn Woord bewaard hebt. Hebt gij dat, gij hebt zulks om niet uit genade ontvangen. Verheft dan u zelven niet, maar die roemt, hij roeme in den Heer, want ieder andere roem is boos. In het kort, hetgeen van de gemeente te Filadelfia wordt gezegd — de Heer zelf zegt het — dat zij zijn Woord had aangenomen en bewaard, en zijn naam niet had verloochend, ofschoon de weg der verzoeking en beproeving zwaar was. Dat geldt ook eeniger mate van u Gel.! en al durft gij u met hen niet te vergelijken, wij geven u de verzekering dat ook gij veel bezit, niet in u zelven, maar in den Heer, en daarom ruime stof van dankbaarheid hebt. Houdt dan wat gij hebt, opdat niemand uwe kroon neme, en gij niet van uwe zalige vertroosting en verwachting beroofd wordt.

Houdt wat gij hebt, zoo luidt onze vermaning. Maar waarom? M. H. wij kunnen u thans niet opsommen al de redenen, die ons moeten dringen tot volharding in het belijden van des Heeren naam en het getrouw bewaren van zijn Woord. Ook spreken wij heden slechts een woord van afscheid tot de gemeente. Maar hetgeen de Heer zelf aanvoert om die van Filadelfia op te wekken tot getrouwheid in den strijd en in het lijden om zijnent wil, geldt ook ons, en wij zullen ons daarbij bepalen. Deze gemeente

Digitized by Google

toch, wij zien het uit het verband van onzen tekst, wandelde onder zware beproeving. De synagoge des Satans was daar en hij bestreed hun geloof met de wapenen van laster en leugen, en wendde aan wat hij kon om den Heiland af te rukken van de hoogte, die Hij in het oog der gemeente had ingenomen. Hij ontkende zijne Godheid, bestreed zijne Messiaswaardigheid, en beweerde dat het geloof in een gekruisigde geen zaligheid bevatte of geven kon, maar dat de geregtigheid door de wet was en dat men in de werken der wet zijn heil moest vinden. Doch niet alleen op deze wijze werd hun geloof aangevallen, maar ook werd de sterke arm gebruikt om haar tot afval te brengen, en zij had daartegenover niets te stellen dan kleine kracht in zich zelve. Wij kunnen ons daardoor eenigzins voorstellen hoezeer hare geloofstrouw en lijdzaamheid werd beproefd, en dat het gevaar groot was van nog te verliezen wat zij had. Maar ook nu werd des Heeren kracht in hare zwakheid volbragt, want Hij troost haar met de verzekering, dat Hij hare werken weet, en dat die welgevallig zijn in zijne oogen, wat haar moest aansporen om in volharding op dezen weg voort te gaan. Ook wendt Hij het oog op hun eigen belang, en welk een belang! Want bleven zij niet volharden, maar verloren hetgeen zij nog hadden, zij zouden daarmede tevens hunne kroon verliezen en beroofd worden van den vrede der ziel en van het blij vooruitzigt in de eeuwigheid. Houdt dat gij hebt, opdat niemand uwe kroon neme, en gij in het bezit moogt blijven van de u toegezegde en toegedachte kroon. Zou het hun eene *eer* zijn den Heer toe te behooren, eene *kroon* zijn naam te dragen, zij moesten dan ook in getrouwheid dien naam blijven belijden, Hem door het geloof blijven aanhangen en de zaligheid was hun verzekerd. Hun tijdelijk en eeuwig belang vorderde het, want dat ging ge-

Digitized by Google

heel met hunne volharding op den geloofsweg gemoeid. Niet dat zij in eigen kracht zouden strijden, maar door het geloof in de kracht des Heeren, of dat er vrees voor afval der geloovigen bestaat, want deze worden in de kracht Gods bewaard tot de zaligheid; maar de Heer stelt de zijnen voor dat zij moeten volharden tot den einde toe, en die volhardt zal zalig worden; die overwint zal alles beërven. En werd hun de strijd vaak bang, ja! vreesden zij gedurig van in het eind nog te zullen bezwijken, wanneer de vervolging sterker werd en de beproeving toenam, de Heer belooft hun dat Hij ze zal bewaren uit de ure der verzoeking; want: „Ziet, Ik kom haastelijk om gerigt te houden over mijne vijanden, en uw strijd zal geeindigd zijn, gij wordt ontslagen en in de eeuwige heerlijkheid opgenomen.

Waarlijk Gel.! met het oog op hetgeen de Heer zelf aanvoert, moet gij dan niet met ons zeggen dat er gewigtige redenen zijn, die ons vermanen en opwekken tot getrouwheid voor Hem, tot het standvastig belijden van zijn naam en het getrouw bewaren van zijn Woord? Want al zijn wij, Gode zij dank! tot hiertoe bewaard gebleven voor uitwendige vervolging, zoodat het belijden van zijn naam ons nog niet veel heeft gekost, die vervolging evenwel kan komen, want de dagen waarin wij leven, zijn boos. En ook verheft zich in onze dagen het ongeloof als een geweldige vloek, die de Kerk des Heeren bedreigt met geheele overstrooming om alles, wat wij nog behouden hebben, mede te slepen. Dat ongeloof kan ook onder u binnen dringen, want in beginsel zetelt het in onzer aller harten. En wat dan? Ik huiver bij die gedachte, want gij hebt kleine kracht. En indien gij dan niet houdt wat gij hebt; indien gij dan niet in getrouwheid den Heer blijft belijden, zooals Hij u is verkondigd geworden, en gij van Hem in zijn Woord beschreven

Digitized by Google

vindt, wij zeggen het u, gij zult dan van alles beroofd worden, want de vijand spaart niets. *Arme gemeente!* die wordt geteisterd door het ongeloof, of waar de wereld voet aan wal zet en de zonde heerschappij voert; van lieverlede wordt daar alles afgebroken wat in strijd en gebed was opgebouwd. Het geloofsleven verkwijnt; de vroomheid verdwijnt en de naam des Heeren, die zoo menigmaal over ons is aangeroepen, wordt verloochend. *Beklagenswaardige leeraar!* die eene gemeente, hem nog dierbaar, op eenigen afstand moet gadeslaan, zooals zij van lieverlede verachtert van de genade. Gel.! wij hebben u lief en zouden zoo gaarne zien, dat gij blijft bij het eenmaal beleden geloof; dat ons woord, in zwakheid, maar toch vaak onder tranen gezaaid geworden, en waarvan wij nog zoo weinig vrucht hebben aanschouwd, een zaad des eeuwigen levens in u worde; dat onder den invloed van Gods genade, eene kiem zoowel van kerkelijk als geestelijk leven zich ontwikkelde, en dat uw wandel steeds meer gelijkvormig werde aan hetgeen Gods Woord van ons eischt. Dan zult gij in onze harten blijven, en moeten wij niet eenmaal tegen u optreden in het gerigt, wanneer ons woord u oordeelen zal. O, blijft dan bij hetgeen u is aanbevolen of toevertrouwd; bewaart het pand en houdt wat gij hebt. Maar nog meer, want indien gij op uwen weg teruggaat, en den Heer verlaat, zult gij uw heerlijkste voorregten verliezen, en niet meer een zegen van den Heer mogen verwachten. Maar blijft gij bij Hem, gelijk Hij u nabij blijft, blijft gij zijn Woord liefhebben en bewaren, gelijk Hij u heeft bevolen; blijft gij in den geloove zijn naam belijden, zooals Hij gaarne ziet, gij zult dan in zijne goedertierenheid deelen en Hij zal in uwe behoeften voorzien. Ja, Hij zal ook de plaats, die door ons vertrek wordt ledig gelaten, liefelijk vervullen door iemand, niet alleen naar zijn

Digitized by Google

raad en wijsheid, maar ook tot heil voor uwe zielen, en gij moogt met vrijmoedigheid van Hem verwachten, dat gij geen schade zult lijden door ons heengaan, maar dat onze opvolger nog meer voor u zal zijn, dan wij ooit voor u hebben kunnen zijn. Want al wat wij in den geloove van God begeeren, niet twijfelende, het zal ons geworden, zoo verzekert ons zijn eigen Woord. En bovendien, het standvastig belijden van den Heer en het getrouw blijven aan Hem in alles en onder alles wordt ook nog aangedrongen, zoo niet dringend vereischt door ons eigen geestelijk geluk en welzijn. Wij zijn toch overtuigd, dat wij daardoor niets zullen verliezen, maar onuitsprekelijk veel winnen, niet als verdienste, of omdat wij het ons dan zouden waardig maken, maar uit genade, en omdat de Heer zelf het ons dan waardig keurt; want Hij heeft lust tot waarheid in het binnenste en ziet in ontferming neer op den getrouwen dienstknecht *Maar ook door ons eigen geluk wordt die getrouwheid gevorderd.* Voorzeker, want hij is niet ongelukkig, die den naam des Heeren belijdt, die zijn Woord bewaart, zich zelf om Christus wil verloochent en uit liefde tot Hem afziet van het volgen der zonde of het opvolgen van de begeerten des vleesches, al kost het hem dan ook veel strijd, moeite en tranen; al komen daaronder ook bange oogenblikken en moet hij er vervolging of versmading om verduren. Maar M. H. *hij* is ongelukkig, die luistert naar de stem des ongeloofs, die de zonde lief heeft en zich als een vijand van Christus gedraagt. Of *hij*, die na korter of langer tijd zich heeft afgewend van achten den Heer, dien hij bezworen had te zullen volgen en getrouw blijven, toen hij tot lid der gemeente werd aangenomen en zijn naam beleed, of zoo dikwijls hij in de ure des gevaars naar boven had gezien, en van daar redding of ondersteuning had ontvangen. Diep ongelukkig zijn de

Digitized by Google

zoodanigen — het staat op hun aangezigt te lezen, en zij maken hunne schuld bij God des te grooter. Ook het loon van den huichelaar of ontrouwe: eene vreeselijke verwachting des oordeels en hitte des vuurs zal hun deel zijn, indien zij zich niet bekeeren en den Heer getrouw worden. Maar de geloovigen en die den naam des Heeren niet verloochenen, zij zijn reeds gelukkig, zij gevoelen het aan hun hart, want zij hebben vrede en blijdschap door den H. G. En hoe bemoedigd bewandelen zij hun levensweg! Ontrouw is als een priem in het hart; maar wanneer wij de eer des Heeren hebben opgehouden, of om zijnent wil smaadheid hebben geleden, het wordt reeds hier veelvoudig vergolden. Aan de gemeente van Filadelfia liet Hij het weten, daar zij zijn naam had beleden, zijne eer opgehouden, dat Hij ook haar naam zou bewaren en haar in de ure der verzoeking nabij zijn. Zoo wordt het reeds hier door de getrouwen ondervonden. En aan die heerlijke kroon worden zij herinnerd, de *zaligheid*, die de getrouwe Heiland voor zijne volgelingen heeft verworven. O, M. H.! houdt wat gij hebt. Belijders van den Heer! verloochent nooit zijn naam. Wandelaars op den weg naar den hemel! verhaast uwe schreden, want wie volhardt tot den einde toe zal zalig worden. Deze kroon der zaligheid is niet opgehangen aan het begin, noch in het midden, maar aan het einde van de loopbaan, en wie moede wordt of van den weg terugkeert, omdat het hem te zwaar valt daarop langer te wandelen, hij zal buiten blijven en zijne kroon verliezen. Maar zullen wij ingaan en heerlijk gekroond worden, wij moeten dan houden wat wij hebben en getrouw bewaren wat ons de Heer heeft gegeven; wij moeten blijven wie wij zijn, en geen anderen naam aannemen, al klinkt die nog zoo schoon en voortgaan in dezelfde rigting, die wij onder zijne leiding heb-

Digitized by Google

ben genomen. Want ach! het is eene vreeselijke gedachte bijna aan het einde te zijn gekomen en dan nog achter te blijven; reeds veel te hebben geleden, gebeden en gedaan om de kroon des eeuwigen levens, en dan eindelijk nog te bevinden dat die ons ontnomen wordt. Hoe vreeselijk moet dan die zaak zelve zijn! Maar wenscht gij dat uw geloof niet worde beschaamd, uwe hoop niet ijdel bevonden en uw vurig gebed niet onverhoord blijve. Geloovigen! blijft dan in uw geloof, en verloochent het nooit, noch door woord, noch door gedachte. Belijdt dan den Heer, en laat u niet verschrikken door het rumoer der wereld, of door het geweld van vervolging. Zijt Hem steeds getrouw, die u heeft lief gehad tot in den dood, dan zult gij de kroon des levens ontvangen. „Houdt wat gij hebt," want ook de tijd van uw leven hier zal kort zijn. Meent toch niet, wanneer gij zijt afgeweken of u daaraan schuldig maakt, dat gij nog altijd genoeg gelegenheid zult vinden om terug te keeren. Heden, zoo gij Gods stem hoort, verhardt uw hart niet. Morgen is het misschien reeds te laat — ziet de Heer komt haastelijk. En daarom moet de kortheid en onzekerheid onzes levens ons evenzeer een drangreden zijn tot getrouwe bewaring en ontwikkeling van hetgeen ons uit genade van God is gegeven. Weest dan waakzaam en houdt een oog in het zeil; staat gereed, wanneer de Heer komt om u tot zich te nemen, en houdt wat gij hebt, zoo hebt gij genoeg en niemand zal uwe kroon nemen, maar zelve zult gij die dan dragen onder de gezaligden in den hemel en gij zult uwen Heer gelijk zijn; want gij zult Hem zien, gelijk Hij is, omdat gij zijn naam niet hebt verloochend en zijn Woord getrouw hebt bewaard. In het kort M. H.! hebt gij geloof in den Heer, belijdt dat steeds voor God, voor u zelven en voor de wereld. Hebt gij hoop, zoo schaamt u die niet, omdat zij gebouwd is op een gekruisten, maar

Digitized by Google

ook opgestanen Heer, waardoor Hij krachtig is bewezen te zijn de Zoon van God. Hebt gij liefde, wij bidden u, oefent die jegens God uwen Zaligmaker, u zelven en den naaste; zoo zult gij des Heilands woord bewaren, en Hij zal u bewaren, ook in de ure der verzoeking. Niemand zal uwe kroon nemen.

Blijven die wij zijn; houden wat wij hebben! Maar hoe kunnen wij dat, en door welke middelen worden wij daartoe in staat gesteld? Of acht gij het niet noodig M. H.! deze vraag nog beantwoord te hebben, omdat gij soms meent dat de Heer ons een ligte taak heeft voorgeschreven, en Hij waarlijk niet veel van de zijnen eischt. Gij zoudt u vergissen, want juist dat houden van wat wij bezitten, is zoo moeijelijk, en wij zijn daartoe van ons zelven niet in staat. Wel hebben wij (in onze gemeente) zoo wij hopen, geen synagoge des Satans, maar toch vijanden of schijnvrienden genoeg, die ons wel gaarne iets zouden ontnemen: Wel wordt hier geen openlijk geweld gepleegd, maar toch het kan op de een of andere wijze komen. Genoeg, overwegen wij slechts hetgeen zich tegen de kennis des Heeren in ons eigen hart verheft; dat wij wonen in het midden van een wereld, die in het booze ligt, en dat de vorst der duisternis omgaat als een brieschende leeuw. Wij merken al dadelijk dat wij met een driedubbelen vijand te doen hebben, en die het ons wel eens bang kan maken of reeds gemaakt heeft. Van dezen vijand wordt naar waarheid gezegd, dat hij niet rust, voor dat hij ons alles heeft ontroofd. En wat hebben wij? Wat hebben wij tegenover zulk een heirmagt te stellen? Niets dan kleine kracht! Sluit uwe deuren en vensters goed, maar de sterkste vijand is nog binnen in ons; want het vleesch begeert tegen den geest, en wij zijn vaak overwonnen eer wij het denken, van iets beroofd eer wij het merken. Waarlijk,

Digitized by Google

wij zijn er van overtuigd, indien wij niet in de kracht Gods bewaard blijven tot de zaligheid, niemand der geloovigen zal ingaan en zijn kroon behouden. Maar welk eene troost! Indien wij zwak zijn, dan zijn wij magtig. Want de kracht van onzen Heiland wordt in zwakheid volbragt. Aan de gemeente van Filadelfia liet de Heer door zijn dienstknecht Johannes verzekeren, dat Hij de Amen, de Waarachtige en Getrouwe is, die gisteren, heden en tot in eeuwigheid dezelfde blijft en versterkt haar, dewijl zij kleine kracht heeft, met de belofte, dat Hij haar zal bewaren uit de ure der verzoeking en met de verzoeking ook de uitkomst zal geven. Hij belooft haar, indien zij Hem getrouw blijft, eene volkomene overwinning op de vijanden. En zelfs uit de synagoge des Satans zullen zij komen om voor hare voeten te aanbidden. Gel.! dat verzekeren ook wij u in den naam des Heeren, want de Heer is getrouw, en Hij is nabij. Hij zal u niet verlaten, indien gij Hem niet verlaat, al wordt het ook nog zoo donker en bang. Menschen kunt gij missen, maar den Heer niet. Wij kunnen u niet behouden, de Heer alleen is een behouder des ligchaams, want Hij bewaart zijne gemeente. Hij wil zulks ook u doen. Maar weet gij welk een beeld zich in den laatsten tijd aan mijn geest opdrong? Het was dat van den profeet aangaande Israël, want ik zag u verstrooid als schapen, die geen Herder hebben. Ik zag deze gemeente, nog zoo jong en pas beginnend, nog zoo zwak en van geringe kracht, afnemen in aantal en sterkte, en die hier naast gelegen is vermenigvuldigd geworden, zich uitbreidende en tegen u verheffende. Ik zag dit schoone bedehuis vervallen, en die nog getrouw waren gebleven van vele heerlijke voorregten beroofd. Ik las smart op hun gelaat, maar blijdschap op dat van hunne vijanden. Ik zag, ik las, ik dacht — doch neen — o Heere! verhoed het, en laat

niet varen het werk uwer handen, ofschoon wij allen te zamen, ik en deze gemeente, verdiend hebben door U zwaar getuchtigd te worden; want zoo onze vrees wordt bevestigd, wat zal er dan worden van de moeite, die aangewend is om deze gemeente te vestigen? Wat van den zegen, dien Gij aanvankelijk hebt geschonken; wat van het werk, dat uw dienstknecht hier onder zuchten heeft verrigt? Wat van de belofte, die Gij mij daarop hebt beloofd. Maar Gem.! zal onze vrees, die ook de vrees van vele anderen met ons is, worden ijdel bevonden en de Heer zulk een ramp gelukkig afwenden, dan moogt gij den naam des Heeren niet verloochenen. Gij moet dan zijn werk onder u hoogschatten en zijn Woord getrouw bewaren; want die zulks doen, zijn van zijne vrienden, voor wie Hij zijn leven heeft gesteld, die Hij lief heeft en in de ure der beproeving getrouw bewaart. Dierbare Gemeente! in dezen mogen wij u niet prijzen, want wij zijn wel eenigzins met uwen toestand bekend, en ook de Heer zelf, Hij weet uwe werken; want ofschoon gij kleine krachten hebt, zoo wendt gij, althans velen onder u, weinig moeite aan om uwe kracht te laten versterken. Wij willen in dit uur niet tegen u twisten, want gij zelf weet hoe de opkomst in dit bedehuis, gedurende ons verblijf onder u, wel te wenschen heeft overlaten, vooral des namiddags eer af- dan toegenomen is. En dat getuigt niet van hoogachting voor des Heilands Woord. Dat is geen vooruitgang, maar veeleer achteruitgang. En wat zullen wij zeggen van eene getrouwe viering van het H. Nachtmaal. Ach! velen die geacht worden, en van wie wij ons verzekerd houden, dat zij iets bezitten wat bewaard, wat versterkt moet worden, hebben zich nog altijd onttrokken, en blijven daardoor in hun zwakken toestand voortwaggelen. Ook van de jonge leden, die wij korten o

Digitized by Google

langer onder onze leerlingen hebben geteld, die wij hebben aangenomen, omdat zij den Heer beleden en trouw beloofden, zijn er velen, die ons hart in dezen hebben bedroefd. Wij willen u zulks gaarne vergeven Gel.! Maar de Heer! och, ook Hij wil zulks doen, doch alleen onder deze voorwaarde, dat het anders worde. Dat dan de komst van een nieuwen leeraar ook een nieuwen toestand in het leven roepe, het is onze vurige wensch, en zoo onmisbaar voor uw eigen heil, want de Heer werkt middelijk, niet onmiddelijk. Hij werkt het goede in ons en versterkt het door het gepredikte Woord en het gebruik der H. Bondzegelen. Daarin althans zijn wij onderwezen geworden. En zult gij Gem.! opwassen en toenemen? Zult gij bloeijen en heerlijke vruchten dragen in den Heer; zal er nog eens een naam van u uitgaan onder de gemeenten in ons vaderland? Weest dan getrouw in het bewaren van des Heeren Woord en hoort het veel, want het kan uwe zielen zalig maken. Het geloof toch is uit het gehoor en het gehoor door het Woord Gods, zegt Paulus.

Maar dit is nog niet genoeg, want hier zijn, die reeds jaren achtereen dat Woord hebben gehoord, en die het wel bewaren in hunne huizen, maar noch geenszins bezitten in hunne harten. Gel.! wilt gij zalig worden, zoo volgt dan onze laatste vermaning getrouw op, bewaart het Woord dat gij hoort, in uwe harten. Overdenkt het wel, en legt het bij u weg als een heerlijken schat. Weest niet slechts op den Zondag godsdienstig, maar zijt het ook in de overige dagen der week. Gewent u alzoo aan den Heer, aan zijne dienst en aan het gedurig lezen en overdenken van zijn Woord, zoo zal het ook in u geplant worden, en gij zult niet verloren gaan, maar ook het goede ter bewaring ontvangen hebben, zoodat wij ook u kunnen toeroepen, „houdt wat gij hebt, opdat niemand uwe kroon neme.” En gij, die nog

Digitized by Google

niets hebt te bewaren, omdat gij niets anders bedenkt dan de dingen van beneden en die vergaan, die voor de eeuwigheid niet opgelegd kunnen worden, wij hebben u dikmaals gezegd en zeggen het nog eens met een gebroken hart: „hoort het Woord en bekeert u," want indien gij u niet bekeert en wakende en biddende wordt, zoo zal de Heer over u komen als een dief in den nacht, wanneer gij het niet denkt, want de Hij komt gewis. Hij komt haastelijk. En wij zullen elkander niet meer zien, want gij zult met ons niet ingaan. Ja geloovigen! wij bevelen u nog aan als een middel om hetgeen gij hebt te kunnen bewaren, het voortdurend waken en bidden. Waakt voor en bij hetgeen gij hebt en versterkt hetgeen sterven zou. Door steeds op uwe hoede te zijn, wordt behouden wat gij hebt, want dan zijt gij bedacht op uwen vijand. En wapent u met het vurig zwaard van Gods Woord, maar ook met het gebed, ja, waakt in den gebede. En wij verzekeren u, niet alleen zult gij behouden wat gij hebt, blijven wie gij zijt door Gods genade, maar gij zult ook overwinnelijk zijn en eens al uwe vijanden overwinnen. Wel kost het moeite, tranen en gebeden het Woord des Heeren te bewaren en Hem getrouw te blijven, vooral wanneer de strijd zwaar is, de ure der verzoeking daar is, de vervolging gereed is zich op ons te rigten. Maar weest getroost, de Heer is nabij en Hij zal ons bewaren. Houdt wat gij hebt, opdat niemand uwe kroon neme. Weest getrouw tot den dood en de Heer zal u geven de kroon des levens. „Die overwint, zegt Hij, zal Ik maken tot een pilaar in den tempel mijns Gods, en hij zal niet meer daaruitgaan, en Ik zal op hem schrijven den naam mijns Gods, en den naam der stad mijns Gods, en ook mijnen nieuwen naam! Wel aan, hebt gij lust in dagen, waarin men het goede ziet en vrij is van ver-

Digitized by Google

driet, houdt dan wat gij hebt, want het zal u daartoe leiden, daarvoor bereiden, en de Heer komt haastelijk. Dat wij Hem dan verwachten, en wij zullen Hem in geregtigheid aanschouwen, en ofschoon wij hier scheiden, toch in Hem vereenigd blijven en eenmaal met Hem vergaderd worden. Dat is mijne vaste hoop.

Wij naderen tot het einde Gemeente! Nog eenige toespraken tot afscheid en tevens tot opwekking om bij den Heer te blijven, aan wien wij elkander ten slotte bevelen.

I. Gij geëerbiedigd hoofd van het plaatselijk bestuur dezer gemeente! Ik dank u voor de bescherming en leiding, die ik met de mijnen onder uw bestuur heb genoten, ook voor menig blijk van persoonlijke achting en toegenegenheid. Ook hiervoor, dat gij met ons steeds het belang en den bloei der gemeente hebt voorgestaan en bevorderd. Wij kunnen van deze plaats niet alles noemen. Maar de gemeente zal u daarvoor dankbaar zijn, als ook ik. Moge God u en uwe lieve gade nabij zijn bij het klimmen uwer jaren en al de uwen zegenen. Hij trooste u nog steeds over het smartelijk verlies, dat gij voor eenigen tijd hebt geleden. En waar Hij thans uw hart verblijdt, door u een anderen zoon toe te voegen, ook wij verblijden ons daarover. Zegene Hij hunne aanstaande echtverbindtenis en doe Hij daarvan nog lang het zoete genieten!

II. En gij hoog geschatte Medebroeders in het werk der bediening, die zijt opgekomen om dit gewigtig oogenblik voor mij en de gemeente met uwe tegenwoordigheid te veraangenamen. Ik dank u voor de vele blijken van vriendschap en toegenegenheid mij geschonken — voor de hulp mij verleend — voor de bereidvaardigheid, die ik steeds bij u allen heb gevonden. Uwen omgang heb ik steeds op prijs gesteld, en van uwe uitgebreide kennis en erva-

Digitized by Google

ring vaak geleerd. Ik beveel mij met de mijnen dan ook in uwe voortdurende vriendschap. Wilt aan mij gedenken en voor mij bidden, want gij weet wat aan eene verwisseling van standplaats is verbonden. Mijn laatste wensch ook voor u is, dat wij altijd bewaren mogen wat ons God heeft geschonken. En daar in onze dagen de strijd tegen het ongeloof, Christusverloochening en Materialisme geweldig wordt, dat Hij ons beware uit de ure der verzoeking, ons getrouw make en ons doen behouden dat geloof, dat alleen zalig maakt. God spare u nog lang voor zijn naam, de gemeente en geheel de wereld. Hij zegene uwen arbeid, en geve u rijkelijk te ondervinden dat de Christusprediking voor arme zondaren de meeste, de alleen — ware vruchten draagt. En zoo wij elkander hier beneden soms niet wederzien, „vaart wel" uw scheepje lande in de haven der ruste, het einde van moeite en strijd, waar ook de kroon is opgehangen, die de Heer ons als Paulus geven zal.

III. W. Br. leden des kerkeraads. Ook u betuig ik mijnen dank voor de welwillende medewerking en ondersteuning, die ik steeds van uwe zijde heb ondervonden. Gij hebt mij in mijne zwakheid gedragen, en hebt mijne gebreken en verkeerdheden liefdelijk verdragen, gelijk ook aan broeders betaamt. De Heer vergelde het u, door u rijkelijk zijn zegen te doen ondervinden op uw werk, zoo voor de gemeente als ook in uwe eigene huizen. Dat de broederlijke liefde blijve, en dat gij steeds in één en denzelfden geest moogt werkzaam zijn, waarmede gij begonnen zijt, waarin ook wij altijd zamen hebben gewerkt. Wij bevelen u de gemeente aan, hebt dan acht u zelven en op geheel de kudde, waarover u de H. Geest tot opzieners gesteld heeft. En die Geest stelle u in staat om haar te besturen met wijsheid en verstand! Ook verleene Hij u wijsheid in het aanstaande beroepingswerk en

Digitized by Google

zegene uwe pogingen, opdat mijn plaats vervuld worde door iemand, die niet afbreekt maar verder opbouwt wat mijne hand door genade heeft mogen beginnen. Ook met het oog daarop roepen wij u toe: Broeders! houdt wat gij hebt, dan zult gij ook de kroon bewaren, die aan een getrouw opziener zal worden toegereikt in den dag der dagen, door de eigen hand van den eenigen oppersten Herder. Wij zullen voor u bidden, zulks beloven wij u, omdat wij wel beseffen dat uw ambt gewigtig is. Maar bidt dan ook voor mij en mijne nieuwe gemeente en blijft mij met de mijnen steeds in broederlijke liefde gedenken.

IV. Ook u Waarde Kerkmeesters en Notabelen! die de uitwendige instellingen der godsdienst en van dit bedehuis gedurende mijn verblijf onder u zoo goed en wijs hebt behartigd, zeggen wij daarvoor dank, als ook voor alles, wat gij voor mij zijt geweest en aan mij en de mijnen hebt gedaan. Uwe vriendschap en toegenegenheid was mij immer aangenaam, en steeds heb ik gepoogd daaraan eenigzins met de mijnen te beantwoorden. Ben ik tekort gekomen, vergeef het mij. En onze bede is, dat de Heer u nog lang spare, ook voor de belangen dezer gemeente. Dragen sommigen uwer reeds een grijze kroon, dat het bij u allen de kroon der geregtigheid des geloofs zijn moge! Houdt dan wat gij hebt. En waar gij dan bouwt aan Gods bedehuis, zult gij zelf mede worden opgebouwd tot een heilige woonstede Gods in den geest.

V. En ook gij Onderwijzer der jeugd! hebt mijn dank, omdat gij ook mede bouwt aan den bloei, de welvaart en het heil der gemeente, en zelfs een gewigtig deel daarvan u is toebetrouwd. Wij hebben niets tegen uw werk, maar zien gaarne dat gij alzoo voortgaat; want gij doet zoo veel en goed als uwe omstandigheden zulks toelaten. Houdt dan wat gij hebt, en blijft doen wat gij kunt, zoo zal de

Digitized by Google

gemeente uwe nagedachtenis in zegening houden, gelijk die van uwen waardigen vader, hoelang reeds gestorven, nog geenszins is verdwenen. De Heer spare u nog lang voor deze gemeente, en geve u veel vrucht te zien op uwen moeitevollen arbeid! Dat is onze bede, terwijl wij u ook dank zeggen voor de blijken van vriendschap, die wij steeds hebben genoten. Nimmer heb ik uwen raad of hulp te vergeefs ingeroepen, en voorzeker! dat verpligt. Wanneer wij ons dan in uw aandenken bevelen, beloven wij u tevens u niet te zullen vergeten. Altijd zal mijne woning voor u geopend zijn.

En u allen, wie gij ook zijn moogt, die op welke wijze dan ook mij hebt ondersteund in mijne bediening thans onder u vervuld, zij daarvoor mijn hartelijke dank toegebragt! De Heer vergelde het, ook door vruchten te zien van uw werk! Hij zegene u en zij u in alles nabij! Zijn hier nog vrienden van elders opgekomen, aan wie wij verpligting hebben, Gel.! hartelijk dank voor de welwillendheid en gulle ontvangst, die ik bij u heb gevonden; stond uwe woning steeds voor mij open, vrije toegang zij u beloofd tot de mijne, waar die ook wezen moge. Hebt gij mij onderscheidene malen genoegen verschaft door uwe bereidvaardigheid in het helpen ondersteunen, waar ik kan, wensch ik u zulks te vergelden, maar allermeest worde het u vergolden door mijn Zender! Die zij u nabij en steeds tot een Leidsman op al uwe wegen! Hij trooste en sterke u in de ure des gevaars en beware u in de ure der verzoeking! Hij zij uw staf, waar gij eerlang het donkere dal des doods zult ingaan, en reike u uit genade de kroon der eeuwige heerlijkheid over. En waar wij ook u een „vaarwel" toeroepen, binden wij u tevens op het hart te houden wat gij hebt, en uwe zielen in lijdzaam-

Digitized by Google

heid te bezitten, want de Heer is nabij en komt haastelijk. — Ja, Gem.! de Heer komt haastelijk. Houdt wat gij hebt, opdat niemand uwe kroon néme! Waakt dan, blijft in het geloof, houdt u mannelijk in den strijd dezes levens en weest sterk! En de Heer zal u versterken. Dat leggen wij u voor het laatst met allen nadruk op het hart. Zalig is de dienstknecht, dien de Heer als Hij komt, zal wakende vinden en aldus doende. Wij verlaten u en leggen onzen herderstaf onder u neder, maar kunnen niet nalaten u nog eens dringend en ootmoedig den Heer aan te bevelen. Hij zij en blijve uw Leidsman, zooals Hij beloofd heeft; maar houdt u dan ook bij Hem en aan Hem vast. Hij zegene u met tijdelijke en geestelijke zegeningen in Christus; maar vraagt Hem dan ook getrouw om licht, wanneer het u hier donker wordt — om sterkte, wanneer de strijd geweldig wordt — om getrouwmakende genade, wanneer gij uwe ontrouw gevoelt. Hij geve u eenmaal de kroon der eeuwige gelukzaligheid, maar wilt dan ook volstandig loopen de loopbaan u voorgesteld en als Paulus strijden den goeden strijd, het geloof behouden en uwen Heiland in voor- en tegenspoed getrouw zijn. Ontvang onze heil- en zegenbede! En de genade van onzer Heer J. C., de liefde van God, den Vader en de gemeenschap des H. Geestes zij en blijve met u allen in lengte van dagen, in voor- en tegenspoed, in leven en sterven! Zoo zij het! Ja Heer! bewaar deze gemeente in de ure der verzoeking, en geef haar getrouwheid, opdat zij uw Woord beware, uwen naam belijde en u getrouw volge op den engen weg des levens! Gel.! de genade van den Heer zij met u! AMEN.

Digitized by Google

Digitized by Google

III.

1 PETR. 3: 18a.

(INLEIDING TOT DE LIJDENSPREDIKING.)

Digitized by Google

Digitized by Google

„Wij prediken Christus, den Gekruisigde, den Joden wel eene ergernis en den Grieken eene dwaasheid; maar hun, die geroepen zijn, beiden Joden en Grieken, prediken wij Christus, de kracht Gods en de wijsheid Gods. — Het dwaze Gods is wijzer dan de menschen; en het zwakke Gods is sterker dan de menschen.” Zoo schreef M. H.! de Apostel Paulus aan de gemeente te Corinthe, alwaar velen waren, die door hunne valschelijk genaamde wetenschap verblind of misleid, het voor eene dwaasheid hielden, dat hun de vergeving van zonde en de verzoening met God door het bloed des kruisses om den dood van een mensch werd voorgehouden, zoodat zij door het lijden en sterven van eenen, en wel van eenen gekruisigde, zouden kunnen zalig worden. Zij wilden veel liever door hun eigen wijsheid of om eigen goeddoen en geregtigheid behouden worden, en achtten daarom de prediking van zalig te worden om de geregtigheid van Christus, verworven door zijn lijden en sterven, eene dwaasheid. Maar de Apostel wederlegt hen, als hij hun tot beschaming in gedachte brengt dat het dwaze Gods wijzer is dan de menschen, zooals de geschiedenis en ervaring leert, allermeest de ervaring van hen, die geloofden in Christus, en daardoor den vrede des harten met God door het bloed der verzoening hadden gevonden. Op de ervaring van hen, en ook op de zijne kon hij zich steeds beroepen tot een sterksprekend en krachtig bewijs van wat het geloof in een gekruisigden Christus vermag. Die prediking moge dan den Jood eene

Digitized by Google

ergernis wezen, omdat hij niet wil gelooven in eenen Christus, die op zulk eene smadelijke en verachtelijke wijze gestorven is, en hij daarin niets meer ziet dan zwakheid en nietigheid; omdat hij een Christus begeert van hoogheid en aanzien bij menschen, en die niet alleen over hem en zijn volk, maar ook over alle volkeren der aarde moet heerschen, en dat wel hier beneden, zooals een aardsch vorst op zijn troon. Het zwakke en nietige Gods, dat hij daarin ziet en daarom veracht, is sterker dan de menschen, al zijn deze ook gekroond in wereldsche hoogheid en met aardsche magt. En daarom zal het hem een teeken zijn. De prediking van een gekruisigden Christus moge den Griek eene dwaasheid zijn, omdat hij zich niet kan denken dat God door den dood van *éénen* velen tot regtvaardigen gesteld heeft, en van een plaatsbekleedend lijden en sterven niets wil weten, zooals nog heden ten dage vele zoogenaamde wijzen of geleerden denken en spreken; — die dwaasheid Gods, die zij in hunne wijsheid voor dwaasheid houden en die door God zelven verordineerd is tot een algenoegzaam middel om zalig te worden, is wijzer dan de menschen. En daarom wilde de Apostel zelf van niets anders weten tot behoud en zaligheid dan van Jezus Christus en dien gekruist, zooals hij verzekert, en dus veel liever de smaadheid van het dwaze en zwakke Gods dragen, dan deelen met de wijzen dezer wereld in hunne wijsheid, of als een Jood zich verheffen en roemen in hoogheid en aanzien. Als wij gevoelen en denken gelijk een Paulus M. H.! dan durven ook wij u en ons zelven een Christus prediken, die door de wereld wordt verworpen, omdat Hij haar tot ootmoed en zelfverloochening roept; die door de Joden aan een kruis is geslagen, omdat Hij hun tot een ergernis was in zijne nederige verschijning en armoedig verkeer, allermeest door zijne ernstige prediking, wanneer Hij

Digitized by Google

hen bestrafte over hunne hoogmoedige zelfverblinding en ijdele inbeelding des harten. Want wij prediken u even als Paulus den Corinthiërs Christus, den Gekruisigde als de kracht en de wijsheid Gods; het eenige, maar ook voldoende middel tot ons behoud en zaligheid. Wilt gij daarvan hooren M. H.? Want de dagen naderen, de zoogenaamde lijdensweken, waarin de leeraar gewoon is zijne gemeente meer geregeld te bepalen bij den lijdensweg van onzen Heer, dien Hij ten einde toe heeft moeten betreden om ons met God te verzoenen en voor eeuwig te behouden, waardoor wij een kort overzigt verkrijgen van hetgeen Hij heeft geleden en ondervonden om onzent.wil, en wat Hij voor ons heeft gedaan en verworven, en dat alles uit waarachtige liefde, zoodat Hij zich zelven heeft opgeofferd in den dood des kruises. Niet te dikwijls kunnen onze gedachten geleid worden naar Gethsemané en Golgotha. Niet te veel en te lang kunnen wij staren op het kruis, het anker der hoop, en de grondslag, de rotssteen, waarop de gemeente van Christus, die zalig zal worden, gegrondvest staat. Want de kennis van dien vasten, onwankelbaren grond geeft vertrouwen aan arme en diepschuldige zondaren. Daarom hebben de Heer zelf en zijne Apostelen over dat lijden en dien kruisdood zoo dikwijls gesproken, en wordt in de Schrift daarop zooveel gewigt gelegd ook voor ons, willen wij zalig worden. Wij willen dan weder met die prediking in uw midden heden morgen een aanvang maken, omdat wij ons de vernedering en versmading van onzen Heer, dien wij liefhebben, omdat Hij ons eerst heeft lief gehad zelfs tot in den dood, niet schamen of ons daaraan ergeren; opdat wij allen in zijne vernedering onze verhooging, in zijn bitter lijden om de zonde onze bevrijding en verlossing, in zijn sterven en dood ons leven en onze verwachting voor de eeuwigheid mogen

Digitized by Google

vinden. Want dien, die geen zonde gekend heeft, heeft God voor ons tot zonde gemaakt, opdat wij in Hem regtvaardig voor God zouden worden. En de Apostel Petrus verzekert ons, dat Christus eens *voor*, of om de zonde heeft geleden. Hij regtvaardig voor de onregtvaardigen, opdat Hij ons tot God zou brengen; welke verzekering wij thans tot grondslag van onze rede willen nemen, om alzoo eene inleiding te maken op het lijden zelf en aan te wijzen wat Christus geleden heeft en het heerlijke doel, waartoe Hij heeft geleden. Moge de Heer ons daarin zegenen, en ons allen sparen bij het leven, opdat wij geregeld de voorstelling van het lijden zijns Zoons bijwonen en aanhooren!

TEKST: 1 PETR. 3: 18[a].

„Want Christus heeft ook eens voor de zonde geleden; Hij regtvaardig voor de onregtvaardigen, opdat Hij ons tot God zou brengen," zoo verzekert Petrus den lezers van zijn brief. Uit den aanhef van die verzekering, vooral uit het woord *want* gevoelen wij dat zij in naauw verband staat met het voorgaande, waarom wij dat verband eerst eenigzins moeten aangeven. En dan zien wij dat Petrus schreef aan Christenen, die onder zwaren druk en lijden verkeerden. Want zij werden door menigerlei verzoekingen beproefd. De Heidenen, onder wie zij verkeerden, deden niets anders dan kwalijk spreken van hen als van kwaaddoeners en belasterden hen op allerlei wijze, zoodat zij steeds vele onregtvaardige bejegeningen moesten verduren, waarop vooral de vermaning in vers 9 doelt, waar de Apostel zegt: „Vergeldt niet kwaad voor kwaad, of schelden voor schelden, maar zegent daarentegen, wetende dat gij daartoe geroepen zijt, opdat gij zegening zoudt beërven." Hoe moeijelijk dat

Digitized by Google

vergelden hun ook vallen mogt, zij moesten de Heidenen niet navolgen in hun lasteren en kwaadspreken, want daardoor zou hun lijden niet verzwakken, noch zouden de booze bejegeningen verminderen, maar zij moesten geduldig zijn en lijdzaam, waarvan Christus hun een voorbeeld had gegeven. Want het is beter, zegt Petrus in vers 17, dat gij weldoende lijdt, zoo God het wil, dan kwaaddoende. Heiligt dan God den Heer in uwe harten, en zijt altijd bereid, dat is, niet alleen gereed maar ook bekwaam, tot verantwoording aan een ieder, die u rekenschap afeischt van de hoop die in u is, met zachtmoedigheid en vreeze, omdat hardigheid en trotsche minachting den Christen niet voegen, ook niet tegenover zijne vijanden. Maar bewaart een goed geweten voor God en menschen, opdat zij die uwen goeden wandel in Christus lasteren, mogen beschaamd worden in hetgeen zij kwalijk van u spreken als van kwaaddoeners. Hij dringt deze vermaning nog nader aan, door hen te wijzen op den Heere Christus zelven, die ook eens voor de zonden heeft geleden. Hij regtvaardig voor de onregtvaardigen, en dat ook voor hen, zooals Petrus in vers 21 van het voorgaande hoofdstuk heeft verzekerd, zeggende: „Want daartoe zijt gij geroepen, dewijl ook Christus voor ons geleden heeft, ons een voorbeeld nalatende, opdat wij zijne voetstappen zouden volgen. Die geen zonde gedaan heeft, in wiens mond geen bedrog is gevonden. Die als Hij gescholden werd, niet weder schold, en als Hij leed niet dreigde, maar het overgaf aan dien, die regtvaardig oordeelt. Die zelf onze zonden in zijn ligchaam gedragen heeft op het hout, opdat wij der zonde afgestorven zijnde, der geregtigheid leven zouden, door wiens striemen gij genezen zijt"; wat nog oneindig meer te beteekenen had dan het lijden dat wij met Hem en om zijnen 't wil moeten lijden van degenen, die er genoegen in vinden om kwaad voor goed te

Digitized by Google

vergelden. Op zoodanige wijze vermaant de Apostel de lezers in zijn brief tot geduld, en om lijdzaam te zijn onder het lijden, dat zij hier moeten ondergaan, al is het dan ook om des Heeren wil, dewijl Hij voor ons zoo veel heeft geleden. Hij geeft hun de stellige verzekering dat zij zalig zijn, dat is gelukkig, al schijnt hun toestand zulks niet te voorspellen, wanneer zij maar lijden om der geregtigheid wil; zij behoeven dan niet te vreezen voor hen, die tegenstaan en dreigen, noch ontroerd te worden bij een boosaardig gelaat. Want hij zegt: „Indien gij verdraagt als gij weldoet en daarover lijdt, dat is genade bij God, wat het hoogste is en toch veel beter dan de genade en gunst van menschen.” Maar daar is nog meer. Want heeft Christus zelf eens voor de zonden geleden; zij, die Hem willen volgen en volgen, zullen dan ook met Hem moeten lijden den smaad en de verachting der wereld. Heeft Christus geleden als een regtvaardige voor onregtvaardigen, geen wonder dan ook, dat zij die in Hem gelooven, menigerlei onregtvaardige bejegening zullen te verduren hebben, want de dienstknecht is niet meer dan zijn Heer. En indien zij den Heer des huizes Beëlzebub hebben geheeten, hoewel te meer zijne dienaars. Maar heeft Christus dat alles geduldig en in onderworpenheid aan den wil zijns Vaders, ja! voor ons geleden, opdat Hij ons tot God zou brengen, hoezeer moet dan de geloovige erkenning daarvan de zijnen heiligen, want door lijden worden zij geheiligd, om ook in dien weg steeds nader tot God te worden gebragt. Niet dat hun lijden, dat zij hier moeten lijden, met dat van onzen Heer en Heiland in vergelijking kan worden gebragt. Maar de Apostel wil met deze vergelijking te kennen geven, dat zijne lezers onder alles, wat zij onschuldig en onverdiend leden, steeds op den Heer moesten zien, die nog oneindig meer en veel zwaarder had

Digitized by Google

geleden, en dat nog wel voor onregtvaardigen, voor zondaren, zelfs voor zijne bitterste vijanden, wat zij ook eenmaal waren geweest, zoolang zij wandelden naar het goeddunken van hun eigen hart. Dat gebruik maakt de Apostel volgens het verband van de woorden in onzen tekst.

Wij zullen die woorden nog nader inzien, en overwegen daartoe: *eerst* wat het is dat onze Heer heeft geleden en waarom; *daarna*, voor wie Hij heeft geleden en hoe; *eindelijk* waartoe Hij geleden heeft. Wij vinden deze drie zaken in onzen tekst zeer duidelijk op den voorgrond geplaatst, want volgens dien heeft Christus geleden voor of van wege de zonde; heeft Hij geleden regtvaardig voor de onregtvaardigen; heeft Hij geleden, opdat Hij ons tot God zou brengen.

Wij zien eerst *wat* en *hoe* Christus heeft geleden. Maar daartoe zal wel niet noodig zijn dat wij u eene volledige of breedvoerige beschrijving geven van des Heeren leven hier op aarde en van hetgeen Hij heeft ondervonden door den bitteren haat zijner vijanden, of van het leed, dat Hem zelfs door zijne volgelingen werd aangedaan. Wij willen daarop wijzen gedurende de lijdensweken, wanneer wij worden geroepen om meer bepaald te spreken over de bijzonderheden van zijn lijden; maar wij vangen thans aan met de herinnering dat geheel de verschijning van Christus, Gods Zoon op aarde, zijn gansche levensloop ééne zelfverloochening is geweest, een weg van vrijwillige zelfopoffering, een voortdurend lijden om de zonde. De Apostel Paulus beschrijft dat in deze woorden: „Hij die in de gestaltenis Gods zijnde, behoefde het geen roof te achten Gode evengelijk te zijn, daar Hij in waarheid aan God gelijk was, wil Paulus zeggen, en van één wezen met den Vader, deelgenoot van des Vaders heerlijkheid en alzoo waarlijk God, boven alles te prijzen tot in eeuwigheid. Hij heeft zich zelven vernietigd,

Digitized by Google

dat is, Hij heeft zich van al zijne heerlijkheid of de openbare vertooning daarvan ontdaan, om in de gestalte van een dienstknecht hier op aarde te verschijnen en aan de menschen gelijk te worden, uitgenomen de zonde. En in gedaante gevonden als een mensch, heeft Hij zich zelven vernederd en is gehoorzaam geworden tot den dood, ja, tot den dood des kruises. Want smadelijker dood, en daarin grooter schande konden zijne vijanden Hem wel niet aandoen, dan Hem eindelijk aan een kruispaal op te hangen, het vloekhout der zonde, als ware Hij een misdadiger, en dat tusschen twee moordenaren, als ware Hij de snoodste van allen, hun opperhoofd of aanvoerder. Maar niet slechts aan het einde van zijn leven hier op aarde heeft Hij zoo bitter en smadelijk geleden; reeds zijne komst in het vleesch behoorde voor Hem tot den weg zijns lijdens, dien Hij tot aan het einde heeft moeten bewandelen; want zijne armoedige verschijning, als Hij daar gelijk een hulpeloos wicht in eene kribbe nederligt, beschouwd in verband met de heerlijkheid, die Hij had bij den Vader reeds vóór dat de wereld geschapen was en die Hij om onzentwil vrijwillig heeft achtergelaten, om ons gelijk te worden, om onze smarten en vernederingen te ondergaan, is daarvan een genoegzaam, een sterksprekend bewijs. Ook leed Hij reeds van zijne vijanden, nadat Hij pas was geboren; want toen het kind zich nog van geen goed of kwaad bewust was, werd het reeds vervolgd door een Herodes, den moordenaar van Bethlehems jonge kinderen, en moest geborgen worden in een vreemd land, om alzoo aan een vroegen dood te ontkomen. En toen Hij later op zijn 30 jarigen leeftijd onder Israël optrad; toen Hij, de ware leermeester, het volk leerde van den weg des behouds en het gansche land doorging, goeddoende en genezende al de kwalen en krankheden,

Digitized by Google

waarvan genezing bij Hem werd gezocht, door zijne goddelijke wondermagt, hoedanige hulde werd Hem toegebragt, wat werd Hem daarvoor vergolden? Zijn goeddoen werd voor kwaaddoen geacht van zijne vijanden. Zijne goede woorden, lessen en vermaningen werden door velen verdraaid en in een kwaad daglicht gesteld. Hij werd vaak gescholden, waar Hij zegenend optrad, en men ontzag zich niet Hem te noemen een Godslasteraar, wanneer Hij nu en dan sprak van zijne grootheid en heerlijkheid, of God zijn eigen Vader noemde, wiens eengeboren Zoon Hij was. Zelfs meer dan eenmaal is het gebeurd dat het volk steenen opnam, om Hem te dooden onder de leiding en aanvoering der Farizeën, die zijne leer niet konden verdragen, omdat Hij tot hen vrijuit sprak van den Vader en niet schroomde hen te bestraffen over hunne zonde en schijnheiligheid, die door God werd veracht, zoodat Hij gedurig werd genoodzaakt zich in woeste plaatsen op te houden om daardoor aan hunne listen en lagen te ontkomen. Zal de Heer daaronder niet zeer veel hebben geleden? Maar nog veel meer leed Hij aan zijn gemoed, aan zijn hart, dat zoo ruim was en zoo gaarne arme zondaren behouden zag, van wege het ongeloof en de onbekeerlijkheid, waarmede Hij steeds had te worstelen bij zijne hoorders en volgelingen. Want hoe weinig vrucht zag Hij op zijn arbeid, alhoewel Hij dag en nacht werkte aan het heil van zondaren. Nooit heeft eenig leeraar geboden, gesproken en gewerkt gelijk onze Heer, maar wat zag Hij daarvan, wat ondervond Hij daarop? Dat onze Heer leed ook over het lot, dat Hij voorzag, dat zijn volk zou treffen, indien het bleef volharden in den weg van ongeloof en onbekeerlijkheid, merken wij zeer duidelijk op in de aandoeningen zijner ziel, vooral toen Hij onder luid gejubel der scharen Jeruzalem binnen reed, zittende op eene ezelin.

Digitized by Google

„Jezus weende" lezen wij. Hij weende niet als bij het graf van zijn vriend Lazarus, dien Hij uit de dooden zou opwekken. Maar Hij weende hier uit medelijden met den rampzaligen toestand van Israëls volk en over het lot dat Jeruzalems burgers zou treffen, uitroepende: „Jeruzalem! Jeruzalem! Hoe menigmaal heb Ik uwe kinderen willen bijéén vergaderen, gelijk een hen hare kiekens, maar gij hebt niet gewild. En daarom worde dan ook uwe woonstede woest gelaten!" Daaruit blijkt M. H.! dat onze Heer leed, niet alleen onder armoede en gebrek naar het ligchaam, maar ook aan zijne ziel, omdat het ongeloof van Israëls volk en de beklagenswaardige toestand daarvan Hem menig bange nacht of kommervolle dag berokkende.

Maar wij mogen daarbij nog niet blijven staan. Want wanneer de Apostel zegt: „Christus heeft ook eens voor de zonden geleden," dan wijst hij ons vooral op het lijden, dat onze Heer heeft geleden aan het einde zijns levens hier op aarde, en roept ons voor den geest dat bitter zielelijden van den Heer in den hof Gethsemané, toen Hem het zweet als groote droppels bloed van het gezegend aangezigt droop; dien bangen zielestrijd, waarin Hij worstelde in den gebede met zijn God en zich volkomen aan den wil des Vaders onderwierp. En hij herinnert ons ook aan de slagen en striemen, die Jezus op onregtvaardige wijze en zonder eenig regt van zijne vijanden heeft ontvangen. Want zij hebben onzen Heer gegeeseld met roeden, en wel zóó, dat zijn ligchaam op vele plaatsen van een werd gereten. Zij hebben Hem uit spotternij en om Hem nog meer te pijnigen, gekroond met doornen, en eindelijk na tallooze mishandelingen als een booswicht aan een hout opgehangen. Maar genoeg, want wij vernemen duidelijk dat onze Heer ontzaggelijk hard en bitter heeft geleden. — Maar waarom zulk een lijden

Digitized by Google

van Gods eenigeboren Zoon, waartoe zooveel plagen en slagen, zulk een bittere en schandelijke dood? Wij antwoorden: niet om eigen wil of om zich zelven, noch ook, omdat zijne vijanden zoo boos, zoo gruwelijk met Hem handelden. Want ofschoon zij in blindheid en uit louter vijandschap zoo handelden, volvoerden zij echter, alhoewel onbewust, daarin Gods eeuwigen en wijzen raad tot zaliging van zondaren. Met het Woord Gods in de hand kunnen wij niet anders zeggen dan dat Christus voor ons heeft geleden, dat Hij voor ons als een schaap ter slagtbank is geleid, en als een lam, dat stemmeloos is voor dien, die het scheert, zooals de profeet Jesaia reeds had voorzegd. En daarom zegt Petrus in onzen tekst uitdrukkelijk: „Christus heeft ook eens voor de zonden geleden," maar niet om eigen zonden, o neen! want Hij heeft nooit zonde gedaan of gekend, maar om de zonden van zondaren, om de misdaden van hen, die voor dat zij geloofden in Hem, vijanden van Hem waren. Onze zonden zijn het, die Hem dat lijden en die smarten hebben berokkend, want Petrus zegt in vers 24 van het voorgaande hoofdstuk: „Christus heeft onze zonden in zijn ligchaam gedragen op het hout, opdat wij der zonde afgestorven zijnde, der geregtigheid leven zouden, want door zijne striemen is ons genezing geworden." En dat heeft Hij eenmaal gedaan, toen Hij zich zelven vrijwillig voor ons in den dood opofferde; want hetgeen der wet onmogelijk was, dewijl zij door het vleesch krachteloos was, heeft Christus uitgewerkt toen Hij voor de zonde stierf, de zonde veroordeelende in het vleesch. Onder de wet of het O. V. werden de offerdieren geslagt voor de zonde om op het altaar verzoening te doen voor den zondaar. De zonden des volks werden door oplegging der handen overgedragen op het offer, dat dan in de plaats van den schuldige moest sterven. Alzoo meenen wij dat hetgeen de Apostel

Digitized by Google

hier zegt van Christus' lijden om de zonde ook moet worden verstaan. En daarom heeft Christus onder al zijne pijn en smart zoowel in Gethsemané als op Golgotha de straf der zonde geleden, den last van Gods toorn tegen de zonde gedragen; de straf die wij zouden moeten lijden; den last dien wij zouden behooren te dragen geheel en al, wanneer wij niet in dezen weg daarvan werden ontheven. Want God is te rein van oogen om het kwaad en de zonde, zonder die te straffen, te kunnen aanzien; maar zijn aangezigt is tegen allen, die kwaad doen. En daarom heeft Hij reeds hier op aarde de zonde vaak zwaar bezocht. Wij behoeven maar te wijzen op den ondergang der eerste wereld, op de verwoesting van Sodom en Gomorra; of op die waarom Jezus weende, en zoovele andere voorbeelden als toonbeelden van Gods heiligheid en regtvaardigheid in het straffen der zonde. De bezolding der zonde is de dood. En daarom moest onze Heiland sterven, zou Hij de verzoening der zonden bij God verwerven, om voor ons, om zelfs voor een enkel zondaar een vrijen toegang te banen tot God, den Vader in den hemel. Wat wij dan moesten ondergaan, een ieder voor zich zelven, dat heeft Christus alleen ondergaan en gedragen voor al degenen die in Hem gelooven, geloofd hebben, of nog gelooven zullen ten eeuwigen leven. En daarom was zijn lijden zoo zwaar, was zijn sterven zoo bang, zoodat Hij aan het kruishout hangende van smart en bangheid moest uitroepen: „Mijn God! mijn God! waarom hebt Gij Mij verlaten." Want onze Heer stierf inderdaad duizend dooden, omdat Hij voor anderen, omdat Hij voor zoovelen stierf.

Maar voor wie heeft de Heer dan zoo bitter geleden? De Apostel zegt in onzen tekst: Hij, regtvaardig voor de onregtvaardigen. Hij noemt Christus uitdrukkelijk „den Regtvaardige," met eene vaste bepaling, opdat zijne lezers niet

Digitized by Google

zouden meenen, of ook wij in de verste verte niet zouden vermoeden dat Christus om eigen zonde heeft geleden, of dat zijne vijanden Hem niet op eene onregtvaardige wijze, terwijl Hij geheel onschuldig was, om het leven hebben gebragt. Christus was volkomen onschuldig, want Hij was in alles regtvaardig, wat ons een enkele blik op geheel zijn leven overvloedig bewijst. Daarom durfde Hij zelfs zijne bitterste vijanden uitdagen met de vraag: „Wie uwer overtuigt Mij van zonde?" wat zij voorzeker niet zouden hebben nagelaten te doen, zoo zij daartoe in staat waren geweest en ééne enkele vlek op geheel zijn leven hadden kunnen aanwijzen. Een waarborg te meer voor ons, dat onze Heer regtvaardig was en volkomen onschuldig, zoodat Hij, de Regtvaardige, voor onregtvaardigen zou kunnen lijden. Hij moest ook volkomen regtvaardig wezen, zou Hij voor ons kunnen dienen tot een offer van onze zonden bij God. Want op het altaar mogten geen andere dan reine dieren, zonder eenig gebrek, komen en geslagt worden. En ware Christus niet regtvaardig geweest, niet vlekkeloos rein en zonder eenige zonde, Hij had dan niet voor anderen, maar voor zich zelven moeten lijden. En zou Hij dat dan hebben kunnen doen? Zou het mogelijk zijn, zelfs voor den allerbeste uit de menschen, voor eigen schuld te betalen? Zijn eigen zonde te boeten en alzoo zich zelven met God te verzoenen? Sommigen mogen dat meenen en zich daarop beroemen. Maar wij verzekeren dat men zulks niet kan, want de verlossing eener ziel is te kostelijk voor den zondaar, en die zal in eeuwigheid niet ophouden, gelijk ons de Schrift verzekert. Zondaren kunnen niet voor zich zelven, en dus nog veel minder voor anderen voldoen. Daaruit gevoelt gij M. H.! de kracht en beteekenis van dat woord: „Hij regtvaardig voor de onregtvaardigen." Want zijne regtvaardigheid en reinheid staat in het allernaauwste verband met de vergeving onzer zonden, met de

Digitized by Google

verlossing onzer ziel en onze verwachting van eene eeuwige zaligheid. Maar deze regtvaardigheid, reinheid en volkomen onschuld worden ons ook nog gewaarborgd door des Heeren hoogere natuur. Want Hij was Gods Zoon, eenswezens met den Vader, waarom Hij kon zeggen: „die Mij ziet, ziet den Vader," zoodat Hij geen zondaar kon zijn. En daarenboven was Hij ontvangen van den H. G., waardoor Hij voor alle smet der zonde was gevrijwaard. Door de herinnering daaraan en omdat hij het uit Jezus eigen mond had gehoord, ja, met eigen oogen had aanschouwd dat Jezus volkomen rein was, kon Petrus verzekeren: „Hij, de Regtvaardige, leed voor onregtvaardigen." En dat heet ik zeer troostvol voor ons M. H.! want dan zien wij, dat wij door den Heer kunnen worden gered, dat wij in Hem hebben de verlossing onzer ziel en niet te vergeefs op Hem hopen. *Maar* als Christus voor onregtvaardigen heeft geleden, dan blijkt dat hun bestaan geheel het tegenovergestelde is van het zijne. Hij is regtvaardig — ja, de Regtvaardige, maar wij zijn onregtvaardigen. Zulken, die zonder geregtigheid zijn. Zulken, die door Paulus worden genoemd goddeloozen, dat is, los van God, vergeters van God, veronachtzamers van zijne bevelen. Want wie leeft er, die niet den naam van onregtvaardige moet dragen? Daar is toch niemand regtvaardig. Daar is niemand zonder zonde. Maar allen zijn afgeweken, te zamen zijn zij allen onnut geworden. Daar is niemand die goed doet, ook niet tot één toe. Ten aanzien van God, die een licht is, zijn wij allen duisternis; — met betrekking tot hemelsche dingen, die allen rein en heilig zijn, zijn wij onrein en zondig; ja, met het oog op Christus zelven, die regtvaardig wordt genoemd in onzen tekst, zijn wij onregtvaardigen, zoolang wij buiten Hem zijn, zoolang wij nog niet door het geloof in Hem, met Hem en door

Digitized by Google

zijn dood der zonde volkomen zijn afgestorven. Voor zulken heeft Christus het kruis verdragen en de schande veracht. Want als de Apostel zegt dat Christus voor onregtvaardigen heeft geleden, dan bedient hij zich van hetzelfde woord als de Heer, waar Hij zegt: „het brood dat Ik geven zal, is mijn vleesch, hetwelk Ik geef voor het leven der wereld.” En ook berigt Paulus het, wanneer hij zegt: „Christus heeft zich zelven voor ons gegeven, opdat Hij ons zou verlossen van alle ongeregtigheid en zich zelven een eigen volk zou reinigen, dat ijverig is in het doen van alle goede werken.” Wij zouden het dus in onze taal alzoo kunnen uitdrukken: Christus heeft in de plaats van onregtvaardigen of zondaren geleden, alhoewel het meer beteekent: ter wille van of in het belang van zondaren. Maar genoeg M. H.! om den Apostel in onzen tekst te verstaan, want het is duidelijk, dat hij hier zoowel als elders zijne lezers er op wijst dat Christus voor onregtvaardigen, dat Hij in de plaats van onregtvaardigen heeft geleden, en wel om hunne zonde, zoodat zij, die in Hem zijn, die in Hem gelooven, zelf niet meer zullen behoeven te lijden den dood der zonde of de bange smarten in de plaats der eeuwige rampzaligheid. Welk eene groote genade! Ja, wie peilt de peillooze diepte der liefde, die daarin doorstraalt, dat Christus voor ons gestorven is, toen wij nog zondaars waren en daarheen wandelden naar het goeddunken van ons eigen hart. Want naauwelijks, zegt Paulus, zal iemand voor een regtvaardige sterven. Het is mogelijk, dat iemand gaat sterven voor een goede en brave. Maar voor een onregtvaardige of goddelooze, voor een doodschuldig zondaar, en dan nog om zijne schuld te betalen, zijne straf te dragen, zijne zonde te verzoenen, heeft Christus geleden. Want God bevestigt zijne liefde jegens ons, dat Christus voor ons heeft geleden en is gestorven.

Digitized by Google

God neemt de Engelen niet aan, maar het zaad der ware geloovigen. Hij heeft zijn Zoon in de wereld gezonden om op te zoeken en zalig te maken wat verloren was. De Apostel wil in het bijzonder deze liefde en goedheid Gods doen uitkomen, wanneer hij zegt: „Christus heeft ook ééns voor de zonde geleden. Hij, regtvaardig voor de onregtvaardigen, opdat Hij ons tot God zou brengen.” Mogten wij allen iets van die liefde en genade gevoelen en beseffen, wij zullen dan ook gaarne vertoeven bij den lijdensweg des Heeren, omdat Hij door dien weg voor ons den toegang heeft gebaand tot den Vader, omdat zijn weg van lijden voor ons is geworden de weg des behouds. Maar M. H.! zullen wij die genade waarderen, die liefde gevoelen en beseffen, dan moeten wij ons zelven als onregtvaardigen kennen, dan moeten wij toestemmen, ja, van harte belijden dat wij den eeuwigen dood hebben verdiend en het eeuwige leven onwaardig zijn van wege onze zonden. Want zoolang wij nog niet door genade geleerd hebben ons zelven aan te klagen voor de vierschaar Gods, en het behouden worden door ons zelven nog niet een afgesneden zaak is geworden; zoolang wij nog rein zijn in eigen oog, en van onzen drek niet zijn gewasschen; zoolang wij nog regtvaardig zijn in eigen schatting, en nog niet door het geloof in Christus zijn geregtvaardigd geworden voor God, heeft Christus voor ons ook niet geleden; althans hebben wij aan die daad nog niets en zullen ons over de verzekering van Petrus in onzen tekst niet van harte kunnen verblijden. Maar bevinden wij dat wij zondaren zijn, en wordt dat bij den dag meer en meer onze vaste overtuiging, zoodat wij daarvan ook gevoel omdragen en ons gedurig schamen voor God, ja! in den gebede van Hem vergeving vragen, dan weet ik geen blijder woord, dan ken ik geen liefelijker boodschap dan deze, dat

Digitized by Google

Christus voor zondaars gestorven is; dat Hij zich zelven uit liefde voor ons heeft opgeofferd in den dood; dat Hij, de Regtvaardige, voor onregtvaardigen, niet voor reinen en heiligen heeft geleden, opdat Hij hen tot God zou brengen. Want hoe grooter zondaren wij zijn in eigen oog, des te meer wij de verzoening der zonden door het lijden en sterven van onzen Heer zullen waarderen en daarom Hem vurig leeren liefhebben, Hem die ons zoo uitnemend zelfs tot in den dood heeft lief gehad. En bevinden wij in ons zelven arm te zijn, niets hebbende om voor eigen zonden te voldoen, wij zullen dan ook dagelijks meer dien rijkdom van genade bewonderen en aanbidden, dat Christus voor ons is arm geworden, daar Hij rijk was, opdat wij door zijne armoede zouden rijk worden, geestelijk rijk en gelukkig, zooals Paulus zegt. Menigmaal zegt de zondaar: mijne zonde is te groot, mijne misdaad is te zwaar, dan dat die mij vergeven worde; of: mijn hart is te onrein, dan dat het door het bloed van Christus zou kunnen worden gereinigd. Maar in onzen tekst zegt Petrus dat Christus voor onregtvaardigen heeft geleden. En daarom wordt ons toegeroepen: Zondaar! al waren uwe zonden rood als scharlaken, de Heer zal ze maken als witte wol. Al waart gij ook de grootste van alle zondaren, het bloed van Jezus Christus, Gods Zoon, reinigt van alle zonde. Dat wij zondaren zijn, dat wij zelfs onregtvaardigen zijn, behoeft ons niet te verhinderen om zalig te worden. Maar wat ons verhindert, is, dat wij onze onregtvaarheid niet genoeg kennen, niet belijden, en daarvan nog geen volkomen afkeer hebben, zoodat wij nog niet als zondaren tot Christus zijn gekomen om door Hem geholpen te worden. Want zal de zieke niet zenden om een geneesheer? Zal de drenkeling niet roepen om redding? Zal de gevangene geen uitroeping van vrijheid begeeren? Wel is waar zijn er, die hun

Digitized by Google

zonde wel gevoelen en ook wel het gevaar inzien, waarin zij verkeeren voor eeuwig verloren te gaan, zoo zij niet door Christus worden behouden, maar die nog steeds van verre staan door ongeloof en verkeerde bekommering. Maar waartoe dat ongeloof? Want Christus heeft voor onregtvaardigen geleden. Hij is voor zondaren gestorven. Waarom nog bekommerd en tevens terug gebleven? Want Christus roept alle vermoeiden en belasten tot zich en wil hun ruste geven. Rein worden bij ons zelven kunnen wij toch nooit, als wij ons zelven leeren kennen. Ons zelven verbeteren en alzoo geschikt maken voor den hemel, zooals velen willen, dat vermogen wij niet. Want Christus zelf heeft gezegd: „Buiten Mij kunt gij niets doen." En die het beproefd hebben, zijn ten laatste moedeloos geworden; omdat zij duidelijk bevonden dat het in plaats van beter worden steeds erger met hen werd. Maar Christus heeft voor onregtvaardigen geleden met het heerlijke doel om hen tot God te brengen. Daarin ligt voor ons de eenige grond der hope. Dat geeft ons vrijmoedigheid om als schuldigen tot Hem te vlugten, om als onreinen de reinigmaking onzer zonden te zoeken in zijn bloed.

Christus heeft voor de zonde geleden, „opdat Hij ons tot God zou brengen." Let wel M. H.! want de Apostel zegt niet: „opdat Hij God tot ons zou brengen", zooals sommigen het verstaan. Want dat was niet noodig, omdat God zich nooit aan den zondaar heeft ontrokken of zich van hem heeft verwijderd; maar Hij heeft den zondaar zelfs in zijn verst afgedwaalden toestand nog zóó lief gehad, dat Hij zijn eeniggeboren Zoon aan hem gegeven heeft tot een offer der verzoening zijner zonde en tot een middel van wederaanneming. En daarom zegt de Apostel zoo.

Digitized by Google

juist: „opdat hij ons tot God zou brengen"; want wij zijn de afgewekenen. Wij zijn de verdwaalden in de zonde, en die onzen God vrijwillig en moedwillig hebben verlaten, om te kunnen wandelen op onze eigene wegen en naar het goeddunken van onze harten. Daarom moeten wij worden opgezocht in onze schuilhoeken der zonde; daarom moeten wij worden teruggeleid, bekeerd, vernieuwd en alzoo tot God worden gebracht, om zijne gemeenschap te leeren kennen en naar zijn heilig beeld te worden herschapen. En daartoe moest Christus komen, daartoe moest Hij lijden hetgeen Hij geleden heeft voor de zonde; want „het zijn onze zonden en ongeregtigheden, die een scheiding maken tusschen ons en onzen God," zegt de profeet. En dat beseffen wij spoedig, omdat God te rein van oogen is en daarom zijn vriendelijk aangezigt voor ons moet verbergen, wanneer wij in de zonde wandelen. Er kan dan geen gemeenschap voor ons met God bestaan. Maar God was in Christus de wereld met zich zelven verzoenende, ons onze zonden niet toerekenende. Hij heeft Christus gesteld tot eene betooning van zijne regtvaardigheid in de vergeving der zonden door zijn bloed, zoodat de schuld der zonden door Christus is weggenomen, de scheidsmuren, die ons van God verwijderd hielden, omver zijn geworpen en weder voor ons een vrije toegang is gebaand door het bloed van Christus tot den troon van Gods genade, waarop wij met vrijmoedigheid mogen wandelen en waarop de Apostel zinspeelt, als hij zegt: „Gij, die eertijds verre waart, zijt nu nabij geworden door het bloed van Christus." In Christus wil God dan ook bij ons wonen en met ons de allerinnigste gemeenschap oefenen: die van een vader met zijne kinderen. In Christus is de verre afstand tusschen hemel en aarde opgeheven, zoodat de hemel wel eens nabij komt tot den zondaar hier op aarde, of deze

als één Paulus mag worden opgetrokken tot in den derden hemel. Met andere woorden: Christus heeft ons de heerlijkheid van den hemel leeren kennen. Want Hij heeft ons den Vader volkomen geopenbaard in al zijn liefde tot arme zondaren en vergevensgezindheid voor die vergeving van Hem zoeken. Hij heeft ons de reinheid en heiligheid van die plaats getoond door zijn eigen levenswandel. En die daaraan lust hebben, die daarnaar streven en jagen, evenals Paulus deed, die zullen ook ondervinden dat zij in Christus een geopenden weg hebben, omdat Hij hen daartoe bekwaam maakt door zijn Geest en alzoo alle hinderpalen voor hun voet wegruimt. Want Hij is onze geregtigheid bij den Vader, ofschoon wij nog zondaren blijven, zoolang wij verkeeren op dit benedenrond. Daarom hebben wij om het lijden of door het lijden van Christus om de zonden niet slechts de vergeving onzer zonde bij God, maar ook de geregtigheid of de regtvaardigmaking door het geloof in Hem; want zonder die regtvaardiging zouden wij onmogelijk in gemeenschap met God kunnen leven of op de eeuwige zaligheid hopen, omdat wij nog onrein zijn van hart en onze oude natuur der zonde nog niet geheel is afgestorven. Maar door zijn lijden en sterven heeft Hij ons eene algenoegzame geregtigheid verworven, zoodat onze ongeregtigheid of zondige aard daardoor is weggenomen of bedekt geworden en God in hen die in zijn Zoon gelooven ten eeuwigen leven, geen zonde of ongeregtigheid meer aanschouwt. Van daar dat wij aan hen verzekerd vinden: „Maar gij zijt afgewasschen in het bloed van Christus, gij zijt gereinigd en geregtvaardigd door het geloof in Hem; want Christus is gestorven voor onze zonden, maar Hij is opgewekt om onze regtvaardigmaking. Daarom is er geen verdoemenis meer voor degenen, die in Christus zijn, die niet naar het vleesch wandelen, maar naar

Digitized by Google

den geest. Daarom komen zij niet in het oordeel, die in Hem gelooven en hunne verwachting ten eeuwigen leven bouwen op zijne verzoening en geregtigheid. Met het oog daarop kon de Apostel dan ook aangaande zich zelven en alle geloovigen verzekeren: „Wij dan geregtvaardigd zijnde door het geloof, hebben vrede bij God, door onzen Heer Jezus Christus. In wien wij ook hebben de toeleiding door het geloof tot deze genade, waarin wij staan en roemen in de hoop der heerlijkheid Gods.” Zoo hebben wij dan in Christus een vrijen en geopenden toegang tot den Vader en kunnen als arme en diepschuldige zondaren zalig worden, omdat Christus — Hij, de Regtvaardige — voor onregtvaardigen heeft geleden; omdat Hij om onze zonden heeft geleden, opdat Hij ons tot God zou brengen. Maar zal dat alles eenige beteekenis hebben voor ons, dan moeten wij in Hem gelooven, want zonder geloof hebben wij geen deel aan Hem. En hebben wij dat niet, dan zijn wij nog zonder Hem, zonder Wien wij niets kunnen doen. Maar gelooven wij in Hem, bezitten wij Hem door het geloof tot ons deel, dan hebben wij ook deel aan zijne geregtigheid; dan heeft Hij ook voor ons geleden en zullen wij daarin zijne liefde tot ons bewonderen; dan is Hij ook voor ons gestorven den bangen en smadelijken dood des kruises, en dan zullen wij zijne liefde aanbidden, ja, ons door die liefde tot wederliefde laten dringen. De beschouwing van zijn lijdensweg die ons nu weder wacht, zoo God ons het leven spaart, zal dan niet voor ons eene onverschillige zaak zijn, maar wij zullen ons haasten om ons hier te vergaderen en met ware belangstelling aanhooren wat Christus voor ons heeft geleden en gedaan om ons tot God te brengen. Zoo gij dat niet wilt of kunt M. H.! dan was het misschien beter dat wij geheel zwegen van Jezus' lijdensweg en zijn kruis, dat Hij heeft ge-

Digitized by Google

dragen en waaraan Hij is opgehangen als een misdadiger. Want de prediking van Christus en dien gekruist is den Jood eene ergernis, zooals wij nog dagelijks zien en den Griek eene dwaasheid, omdat hij van geen verzoening zijner zonden bij God wil weten, door het lijden of sterven van een ander. Maar even goed als Christus zelf is zalig geworden, kan hij het ook — zoo meent hij — zoo hij maar wandelt in de voetstappen van Christus. M. H.! zullen wij met het oog op hen voor u zwijgen van Christus' kruis, van wat Hij geleden heeft tot verzoening van onze zonden met God, en niet alleen van onze, maar ook van de zonden der geheele wereld? Wij willen dat niet, omdat wij verwachten dat er hier zijn, die waarlijk behoefte gevoelen aan verzoening met God, en de vergeving hunner zonden zoo gaarne zouden gelooven, opdat de vrede met God in hun hart zou wonen. Ook om hunnen't wil zullen wij u Christus prediken als het lam der verzoening, dat voor ons ter slagtbank is geleid; als het offer, dat voor onregtvaardigen op Golgotha is gebragt. Den vrede door het bloed des kruises zullen wij u verkondigen; want dat is de inhoud van het heerlijk Evangelie, dat Christus ons heeft achter gelaten. Dat is het opschrift of de zinspreuk, die onze Kerk, waarin wij zijn geboren, gedoopt, opgevoed en waarin wij belijdenis des geloofs hebben afgelegd, in haar vaandel voert. En wij schamen ons dat opschrift of die leer onzer Kerk niet. Maar dat is het ook, waaraan ieder arm zondaarshart behoefte heeft. En om u op die troostbron te wijzen M. H.! moeten wij u verkondigen dat Christus om onze zonden heeft geleden, opdat Hij ons tot God zou brengen; moeten wij den Apostel navolgen in hetgeen hij deed en dat gij voor uwe oogen geschilderd ziet, wanneer gij, die wendt naa

Digitized by Google

deze plaats. Maar wij zullen daarbij niet nalaten te wijzen op de liefde van Christus in zijn lijden voor onregtvaardigen en zondaren, of op het heerlijke voorbeeld van lijdzaamheid, geduld en zachtmoedigheid, dat Hij in zijn leven, maar vooral zoó duidelijk heeft getoond toen Hij, de Onschuldige, vóor schuldig werd verklaard; Hij, de Regtvaardige, als een onregtvaardige en booswicht werd behandeld. Daarom ligt er in dat lijden van onzen Heer vóor ons allen zooveel te leeren en kan de prediking daarvan voor ons allen heilzaam zijn, ja, een middel tot den waren vrede en de eeuwige gelukzaligheid, zoo de Heer die heiligt aan onze harten. En dat belooft Hij te doen. Wij noodigen u dan dringend uit, om die prediking te komen aanhooren, en haar niet voor onverschillig of weinig beteekenend te houden; maar verzekeren u allen tevens: „in dien gij niet gelooft in J. Chr. en dien gekruist, dan zult gij niet zalig worden, zelfs niet een enkele onzer. Maar die gelooft, heeft vrede bij God door het bloed des kruises! AMEN.

Digitized by Google

DES CHRISTENS EENIGE TROOST IN LEVEN EN IN STERVEN.

LEERREDE.

OVER

DE EERSTE ZONDAGSAFDEELING VAN DEN HEIDELBERGSCHEN CATECHISMUS.

Digitized by Google

„Niemand van ons leeft zich zelven en niemand van ons sterft zich zelven. Want hetzij dat wij leven, wij leven den Heer; hetzij dat wij sterven, wij sterven den Heer. Hetzij dan dat wij leven, hetzij dan dat wij sterven, wij zijn des Heeren." Zoo schreef M. H.! de Apostel Paulus aan de geloovigen te Rome. Hij schreef alzoo in het vast geloof aan de verlossing, die daar is in Christus Jezus, wetende dat hij zijn eigendom was geworden door het geloof. En het is vooral ook op grond daarvan, dat onze onderwijzer reeds in de eerste Zondagsafdeeling van zijn onderwijs in den Catechismus spreekt over den eenigen troost des menschen in leven en sterven, en de onwankelbare gronden van dien troost aangeeft als gelegen zijnde in de volle bewustheid en vaste geloofsovertuiging, die de ware geloovige bezit, wanneer hij den Heer Jezus tot zijn Zaligmaker heeft aangenomen, waardoor hij naar ziel en ligchaam het eigendom is geworden van zijn getrouwen Zaligmaker Jezus Christus. Wij allen M. H.! moeten zoo leeren gelooven en vertrouwen. Zullen wij den waren troost hebben en genieten, dan moeten wij in Jezus zijn, en Hij in ons; dan moeten wij zijn eigendom zijn, en Hij het onze; dan moeten wij hier voor Hem leeren leven, daar Hij voor ons in de wereld gekomen is en zich zelven geheel heeft toegewijd, ja, opgeofferd voor het behoud van ons leven, om ons voor tijd en eeuwigheid gelukkig te maken. Om tot dat geloof te komen, en opdat die ge-

Digitized by Google

zindheid in onze harten eene plaats zou vinden, heeft Hij ons zijn Woord gegeven en laat Hij aan de gemeente het Evangelie verkondigen, dat ons wijs kan maken tot zaligheid, omdat het geloof uit het gehoor is, en het gehoor door het Woord Gods. Niets meer, maar ook niets minder bedoelt het onderwijs van onzen Catechismus, wat wij wederom voor uwe aandacht wenschen te ontvouwen, wanneer de Heer ons het leven spaart. Wij staan gereed om daarmede een aanvang te maken, en het is onder biddend opzien naar boven om den onmisbaren zegen des Heeren, dat wij zulks doen, wel beseffende dat geheel onze prediking, dat al onze arbeid onder u niet baten zal, niet leiden kan tot het bezit of de versterking van dat geloof in uwe harten, wanneer de Heer zelf niet medewerkt, wanneer Hij niet werkt het geloof in onze harten. Want het geloof is niet aller. Wij bezitten het van ons zelven niet, maar het is eene gave Gods.

Het zal niet noodig zijn, voordat wij met dit groote doel voor oogen een aanvang maken met de verklaring en toelichting van het catechetisch onderwijs, dat wij u eene beschrijving geven van het ontstaan en de zamenstelling van dit onderwijsboekje, of u de omstandigheden vermelden, waaronder het in 't licht is verschenen. Wij hebben dit gedaan, toen wij voor het eerst met onze prediking onder u een aanvang maakten. En wij mogen vertrouwen, dat gij u daarvan den hoofdinhoud nog zult herinneren. Alleen doen wij u opmerken dat dit boekje, reeds bijna drie honderd jaren in onze Hervormde Kerk als een leerboek voor het christelijk geloof gebruikt geworden, vooral zijn ontstaan te danken heeft aan de Hervorming, dat groote werk van God, waardoor niet alleen een nieuw leven werd gewerkt in het hart van velen, maar waardoor ook eene zuivere Evangelieverkondiging in het aanzijn werd geroepen, die

Digitized by Google

in de verbasterde, de Roomsche Kerk geen plaats vond. Eene Evangelieverkondiging, niet naar de instelling van menschen of gegrond op de kerkelijke overlevering, welke verdorven was door vele der meest wonderbare toevoegsels, maar gebouwd op het Evangelie zelf en overeenkomstig Gods heilig en onfeilbaar Woord. De hoofdzakelijke inhoud van die Evangelieverkondiging werd, naar de begeerte van Frederik den derde, toen keurvorst van de Palts, door de godvruchtige, voortreffelijke en geleerde mannen Ursinus en Olivianus, leeraren te Heidelberg, in dit boek neergelegd en voor de gemeente uitgesproken. Reeds in het jaar 1563 werd het, dadelijk na de zamenstelling tot een leiddraad voor het godsdienstig onderwijs aangenomen en spoedig ook op de scholen ingevoerd. Vooral na de goedkeuring van onze Synode te Dordrecht in 1618 en 19 werd verordend dat op iederen Zondag daaruit, overeenkomstig Gods Woord, de leer van onze Hervormde Kerk voor de gemeente zou worden ontwikkeld en werd den leeraren aanbevolen die getrouw voor te dragen, hetgeen nog tot op heden geschiedt door hen, die onze Hervormde Kerk liefhebben en van harte instemmen met hare leer, ook in onzen Catechismus beleden. Wij willen dit dan ook bij vernieuwing voor u doen, niet omdat menschen zulks verordend hebben, maar omdat deze Catechismus de aanbeveling daartoe in zich heeft, omdat daarin eene taal spreekt, waardoor ik voor mij reeds zooveel heb geleerd te kennen van den eenigen weg des behouds, geopend door onzen Heer, wat mij de leer van onze Kerk, die gegrond is op Gods Woord, beter heeft doen verstaan en nog hooger doen waardeeren. Ja Gel.! want ik spreek mijne overtuiging vrij uit, het onderwijs van onzen onderwijzer in dit boek is waardig en verdient niet alleen al onze aandacht en belangstelling, maar mag ook wel geregeld aan de gemeente worden

Digitized by Google

voorgedragen. Wij bedoelen daarmede niet, dat het in de plaats van Gods eigen Woord worde gesteld, zooals somtijds gemeend is en nog door onkundigen wordt gedaan; maar dat het geheel gegrond is op Gods Woord, eene schoone voorstelling geeft van hetgeen wij als Christenen hebben te gelooven, zullen wij zalig worden en deelen in den eenigen troost beide in leven en sterven, waarover reeds in deze Zondags-afdeeling wordt gehandeld. Wij zullen de hooge waarde van dit boek te beter leeren kennen, wanneer wij de prediking daaruit maar geregeld en getrouw komen aanhooren, en het zal ons niet meer vervelen te zitten onder de Catechismusprediking.

De rijkdom van stof, dien reeds de eerste Zondagsafdeeling ons aanbiedt, meenen wij niet beter te kunnen verdeelen, om die eenigzins geregeld voor uwe aandacht te stellen, dan op de volgende wijze: Eerst spreken wij over den troost, dien de Christen zegt te bezitten in leven en sterven. Daarna over de gronden, waarop die troost mag worden gebouwd, en die ons in hoofdzaak worden opgegeven. Eindelijk zien wij wat ons noodig is te weten en te belijden om in dezen troost zalig te leven en te sterven.

De hoofdinhoud van het eerste deel onzer overweging ligt opgesloten in de zoo doeltreffende vraag van onzen onderwijzer tot ons hart, wanneer hij zegt: „Welke of hoedanig is uw eenige troost beide in leven en sterven?" Wij zullen het gewigt van die vraag en het belangrijke van een goed antwoord daarop te beter beseffen, wanneer wij bedenken dat de mensch behoefte heeft aan troost hier op aarde, aan vertroosting onder zoovele omstandigheden, en dat hij zonder dien troost niet waarlijk leven kan en nog veel minder sterven zooals dit behoort. Dat zal u niet bevreemden M. H., wanneer gij slechts overweegt wie de mensch is en waarmede

Digitized by Google

hij hier heeft te worstelen. Want wie leeft hier, die niet in meerder of minder mate den bitteren lijdenskelk drinken moet? Wij kunnen niet alles opsommen om u dit te staven; toch willen wij daarvan iets zeggen. Hier ziet gij er één, wiens weg nog van rouwe en bittere droefheid is, omdat hem geliefden door den dood van het hart zijn gescheurd. Daaronder heeft hij te lijden. Een ander lijdt onder zware ziekten, of moet gestadig worstelen met een zwak gestel, een ziekelijk ligchaam, waardoor niet alleen pijn en smart ontstaat, maar hij ook gedurig belemmerd of teleurgesteld wordt in zijn arbeid of ondernemingen. Een ander heeft ter verzorging een talrijk gezin zonder stoffelijke middelen, zoodat in dure tijden onder donkere omstandigheden de toekomst hem wel eens zeer bang wordt. Zal hij geen troost, geen ondersteuning behoeven? En telt daarbij op de zoo talrijke rampen en onheilen, indien gij dat kunt, waartegen een iegelijk van ons hier heeft te kampen, omdat de wereld daarmede als overstroomd wordt. En nu spreken wij nog maar van uitwendigheden, die waarlijk niet zijn te achten bij hetgeen daar binnen aan het hart knaagt, wat daar binnen zoozeer verontrust; want daar binnen welt de bron van onrust en zorgen. Uit het hart komen voort allerlei kwade begeerlijkheden, zondige plannen, booze voornemens, waaraan niet alleen moet worden voldaan, maar die men ook ten uitvoer tracht te leggen, waardoor aan anderen groot verdriet wordt berokkend en voor ons zelven een bron van onrust ontspringt. Want de begeerlijkheid ontvangen hebbende, baart zonde, en de zonde, gij weet het M. H.! is de vruchtbare moeder van alle onheil, onrust en verdriet. Zoo de zonde niet was gekomen in de wereld, zoo die niet was doorgedrongen tot in ons binnenste, het ware hier niet geworden een tranendal, zooals het thans is, maar een paradijs geweest en gebleven, zooals het eens is

Digitized by Google

geweest. De zonde ontneemt ons de rust en berooft ons van allen vrede en vreugde, omdat zij ons scheidt van God en daardoor verwijdert van de bron van alle licht en leven, zoodat wij in de duisternis leven en van nature door de zonde zijn verblind geworden. Want zij is het, die ons met onverbreekbare ketenen aan den afgrond des verderfs kluistert, waarin wij allen eeuwig zullen omkomen, indien wij daarvan niet worden verlost. Ook maakt de zonde ons allen schuldig en alzoo diep rampzalig, dewijl wij niet hebben om onze schuld te betalen bij God, en door haar verdienen wij te dragen den eeuwigen toorn Gods. Daarom sidderen wij bij de gedachte aan dien grooten dag, wanneer wij zullen verschijnen voor een heilig en regtvaardig God, van wien wij weten dat Hij den schuldige geenszins onschuldig zal houden, maar dat Hij hem loon naar werken zal vergelden. Daarom is de dood, dien de zonde ons heeft gebaard, een koning der verschrikking, zoolang wij nog niet verzoend zijn met God en onze zonden niet zijn uitgedelgd in het bloed van Christus. Daarom ziet menigeen met angst en vrees op tegen dat ontzettende uur, waarin gezegd zal worden, „hij is geengegaan”, „de dood heeft hem gevonden”. Want dan eerst vangt waarlijk de onrust aan, omdat wij troosteloos zullen zijn, geen troost meer kunnen vinden, maar door een te laat naberouw worden verteerd en gelijken op eene door stormwinden voortgedreven zee, die niet rusten kan. Maar daarom is het zoo noodzakelijk voor ons allen, dat wij den waren troost hier zoeken, terwijl die te vinden is, voordat wij sterven en het begeeren en zoeken daarvan niet meer baten kan. Gel.! hebt gij den waren troost in leven en sterven reeds gevonden? Bezit gij dien? En zoo niet, waarmede vertroost gij u bij de gedachte aan de verschrikkingen des doods, die een ieder heeft, al tracht hij zich

Digitized by Google

zelven zulks te ontveinzen? Wij vragen dat, omdat er zoo velen zijn, die zich gerust stellen met eene rust, die zij zich zelven hebben geschapen, maar die slechts bestaat in hunne verbeelding en daarom eens in onrust zal veranderen, wanneer de akelijke werkelijkheid komt. Niet alzoo bij u Gel.! want gij moet vertroost worden. Maar het moet de ware troost zijn. Gij moet tot rust en vrede komen, vooral wanneer gij ernstig bekommerd zijt over uwe zonden en vreest voor den dood; maar het moet de vrede uit God zijn, en door het bloed des kruises, omdat die vrede alleen het hart waarlijk gerust stelt. Daarom vraagt onze onderwijzer niet naar troost in het algemeen. Want die is zoo veel en zoo verschillend, als er zich vertroosters aan ons voordoen, vooral wanneer daaraan voor hen eer of voordeel is verbonden. Maar hij vraagt uitdrukkelijk naar den *eenigen*, den alleenwaren troost, die in het leven onder allerlei omstandigheden wordt genoten en ons tot grooten steun is, zoodat wij in staat zijn bij dat genot alle zware verliezen te lijden, alle rampen, die ons treffen, geduldig te ondergaan en te dragen en waardoor wij steeds dezelfde blijven, dat is standvastig, gemoedigd en getroost; maar die ons dan ook niet verlaat bij het naderen van den dood in het oogenblik van sterven, omdat wij gerust zijn omtrent onze verwachting voor de eeuwigheid en weten in wien wij gelooven, van wien wij het goede verwachten. Wat of hoedanig die troost zij behoef ik u niet nader te beschrijven M. H.!, omdat gij zelf gevoelt dat hij iets wezenlijks moet zijn en geen inbeelding kan wezen of valsche gerustheid, die bij zoovele gerusten in Zion wordt gevonden en waarin zij onbezorgd en onbekommerd de eeuwigheid te gemoet gaan. De ware troost maakt ons niet zorgeloos, maar zorgvol en houdt ons in bestendige bekommering voor tijd en eeuwigheid, omdat hij, die dezen troost bezit, niet langer steunt

Digitized by Google

op eigen kracht of vertrouwt op eigen wijsheid en bekwaamheid, maar zich in alles afhankelijk gevoelt en weet dat hij zonder God in de wereld niets is, maar dat Gods kracht in zijne zwakheid moet worden volbragt, dat die steeds moet invloeien zooals het water vloeit uit de bron. En daarom is hij aanhoudend bevreesd dat deze invloeijing zal ophouden, maar niet omdat er gevaar bestaat, dat de bron zelve zal ophouden toe te voeren. Want bij God is geen verandering; Hij blijft steeds dezelfde en is altijd mild in het geven van hetgeen wij noodig hebben. Maar omdat de zonde nog woont in ons en veelvuldig door een ieder wordt bedreven, de zonde waarvan wij lezen dat zij eene scheiding maakt tusschen God en ons, en daarom de rust zoo gedurig verstoort en ons den waren troost wegneemt. Hoe zouden wij dan in valsche gerustheid kunnen voortleven of ons inbeelden troost te hebben, die niet waarlijk troost is? Daarom zullen wij ook begrijpen, waarom onze onderwijzer zoo vraagt naar den *eenigen* troost; want hij wil ons daardoor waarschuwen voor alle andere vertroostingen, opdat wij niet meenen getroost te zijn, ofschoon wij den waren troost nog missen. De *eenige* troost is een troost, die *eenig* is, zonder wien geen andere bestaat. De eenige troost is een troost, die voldoende is, zooals door allen wordt ondervonden, die met dezen troost van God worden getroost. De eenige troost is een troost, die proefhoudend is, die ook op de proef wordt gesteld en niet verdwijnt, wanneer het gevaar nadert of de omstandigheden, waaronder wij geraken, voor ons donker en dreigend worden, — een troost, die voortduurt in het leven niet alleen, maar ook in het sterven. Daarom is het een troost, die van God komt en niet van menschen, die van gisteren zijn, die veranderen gelijk de wind, die verdwijnen als rook en damp, welke ras verdwijnt. Want gelijk de menschen zijn, die ons troosten, zoo is het ook gelegen

Digitized by Google

met den troost, dien zij ons bieden. Berust dan niet bij den troost van menschen. Laat u niet door hen gerust stellen, maar zoekt uwe rust bij God en laat u door Hem vertroosten met eene eeuwige vertroosting, die blijft ook onder onrust, die alle smart verbant en ons boven allen nood en dood verheft. Want de vraag geschiedt ook aan ons: „welke is uw eenige troost?” — of „wat is het, dat uw hart waarlijk tot troost verstrekt, dat u gerust stelt en bemoedigt, zoodat gij u inderdaad gelukkig gevoelt?” Want het baat ons niet, dat een ander getroost is, zoolang wij ongetroost blijven of weigeren getroost te worden; dat een ander zich gelukkig gevoelt, of dat wij hem zalig zien afsterven in blijde hoop voor de eeuwigheid, zoolang wij daarop geen gegronde hoop hebben of ons nog van alles verstoken vinden. Neen Gel.! wij moeten aan ons eigen hart vragen, of wij voor ons zelven reeds den eenigen waarachtigen troost hebben gevonden en niet gerust zijn, voordat wij daarop op goede gronden een bevestigend antwoord kunnen laten volgen. Wij moeten onzen troost kennen, wij moeten weten dat hij de ware is en voor ons de eenige, waarbij wij alle andere kunnen missen en verzaken. Want anders kunnen wij niet blijmoedig zijn, niet gerust onzen weg bewandelen en zonder vreeze den dood te gemoet gaan. Onze troost moet de ware zijn, want die is blijvend en zal ons niet begeven bij het sterven. Wat baat ons een troost, dien wij gedurende ons leven op aarde genieten, waarmede wij ons hebben vertroost onder bange omstandigheden, waarover wij ons hebben verblijd en waarop wij hebben gesteund, maar die ons ontzinkt, wanneer het er op aankomt en de dood zijne kille armen naar ons uitsteekt. Daarom heeft de vraag van onzen onderwijzer — gij zelf gevoelt dit, — zooveel gewigt, als zij onderzoek doet naar den eenigen troost beide in leven en sterven. Want

Digitized by Google

een troost in het leven alleen is niet genoeg, omdat wij stervelingen zijn, op wie de dood niet wacht en daarenboven zondaren, die voor God niet kunnen bestaan; die in zich zelf geen vrede of troost kunnen hebben, omdat wij in de eeuwigheid niets zijn en eene zware schuld hebben te verantwoorden, zoo ons die niet wordt vergeven.

Maar de overweging van het antwoord dat de onderwijzer ons geeft op zijne vraag moet dan ook belangrijk voor ons zijn en ons tot ware zelfbeproeving leiden, opdat wij allen leeren in het geloof zulk een antwoord te verstaan en met hem te geven, wanneer ons rekenschap wordt afgevraagd van de hoop, die in ons is. Dat antwoord is tweeledig. Het eerste gedeelte behelst eene verklaring van de bron, waaruit de ware troost ontspringt, als hij zegt: „dat ik met lijf en ziel, beide in leven en sterven, niet mijns, maar mijns getrouwen Zaligmakers Jezus Christus eigen ben." Het andere gedeelte wijst de gronden en redenen aan, waarom de ware Christus aldus mag spreken en van den waren troost zoo vast verzekerd kan zijn.

Bij het eerste bepalen wij u nog eenige oogenblikken, om dan geleidelijk tot het tweede gedeelte van onze rede over te gaan. De bron van allen waren troost, zegt de onderwijzer, is gelegen in het bewustzijn, in het vast en zeker weten dat men niet langer zijn eigen is, niet meer naar eigen zin handelt, niet langer voor eigen rekening staat, niet meer voor zich zelven leeft, maar het eigendom is geworden van een ander, en wel van den Heer Jezus, die de eenige Zaligmaker is. Want de zaligheid is in geenen anderen en onder den hemel is geen andere naam gegeven, waardoor wij behouden kunnen worden, zoodat wij ter zaligheid zonder Hem dan ook niets vermogen. Willen wij den troost hebben, zoo mogen wij niet ons eigen zijn. Want „zijn eigen zijn"

Digitized by Google

beteekent aan zich zelven toebehooren, op zich zelven staan, zijn eigen heer en meester zijn en aldus naar eigen wil en goeddunken handelen, omdat men dan meent het geluk in eigen hand te houden, maar dan ook voor zich zelven verantwoordelijk is. De mensch is van nature daartoe geneigd. Hij wil dat. En wij zien het reeds in het kind, wanneer het tracht zich te ontrukken aan de handen die het vasthouden, aan de armen waarin het gekoesterd wordt. En is het verder gekomen, dan onttrekt het zich aan het waakzaam oog van de moeder, omdat het zelfstandig wil wezen, eigen zin doen en zijn eigen weg gaan. Van daar zooveel ongelukken, waarin het zich stort, en waarin menig kind den dood vindt. Daarom valt de onderdanigheid zoo zwaar, zelfs die aan een vader, en wil de knaap reeds vroeg van vader zich verwijderen om in eigen betrekking te leven, waaruit vroege huwelijken ontstaan en nog zooveel meer. Daarom is het juk der dienstbaarheid voor menigeen ondragelijk, al is het ook een zacht juk en werkelijk een zegen, omdat men aan eenen zachten meester gehoorzaam moet zijn. Genoeg M. H.! want wij zien dat „zijn eigen zijn," op zich zelven te willen leven, aan zich zelven onderworpen te willen zijn, zonde is, en dus nooit eene bron van troost of geluk kan wezen noch worden. Hoogmoed is het, en hoogmoed gaat vóór den val. Wij zien dit reeds in het paradijs. Daarom moeten wij niet ons eigen willen zijn, maar ons van onze dwaasheid bekeeren. Want de mensch is van nature verkeerd. Ik heb deze dingen slechts aan te stippen, om u te doen gevoelen dat het eigen zijn, het leven in onafhankelijkheid en voor eigen rekening, eene bron van onrust en vreeze moet zijn, ja, leiden moet tot eeuwige wanhoop. Verbeeldt u, dat gij in dien toestand verkeerdet; dat gij het eigendom van u zelven waart; dat gij alleen waart en van

Digitized by Google

niemand afhankelijk. Gij, kinderen! zonder ouders; gij menschen! zonder God; en gij zondaren! zonder Zaligmaker! Gij moest dan ook u zelven redden. Gij moest uwe schuld betalen, die gij door uwe zonde bij God hebt gemaakt en met eigen mond antwoorden op de vragen, die u door den hoogsten Regter zullen worden voorgelegd. Kunt gij dat? M. H.! gevoelt gij u daartoe in staat? Zoo niet, stort u zelven dan niet moedwillig en roekeloos in een eeuwig verderf, maar wordt het eigendom van Jezus, en daardoor van God zelven, die een regt heeft op u, op uw hart en leven, op uwe gezondheid en wandel voor Hem, want Hij is onze Schepper en wij hebben ons aanzijn van Hem. Hij is onze Onderhouder en wij ontvangen nog dagelijks uit zijne hand wat wij noodig hebben voor ons levensonderhoud. Hij is onze God, en wij zijn het volk, de schapen die zijne hand wil weiden. Maar Adam heeft Hem verlaten, is Hem ongehoorzaam geworden, omdat hij zelfstandig wilde wezen, op zich zelven staan en alzoo aan God gelijk worden. En wat hebben wij allen gedaan? Ook wij allen hebben gezondigd en derven de heerlijkheid Gods. Maar God heeft uit liefde en waarachtig medelijden met onzen ellendigen toestand ons zijn Zoon gezonden, zijn eeniggeboren Zoon, opdat wij door Hem zouden worden behouden; want wie in dien Zoon gelooft, heeft het eeuwige leven, en door het geloof in Hem worden wij zijn eigendom, omdat Hij ons als arme zondaars aanneemt, en wij worden dit door Hem te erkennen, Hem te volgen, Hem te gehoorzamen en voor Hem te leven. In waarheid M. H.! wanneer wij Jezus voor onzen Heer en Zaligmaker verklaren en ons door Hem laten zaligen, dan verklaart Hij ook ons voor zijn eigendom, voor de zijnen, zooals Hij van zijne discipelen sprak. Dan zijn wij in zijn oog van de gegevenen des Vaders, voor wie Hij bidt en omtrent wie

Digitized by Google

Hij verzekerd heeft, dat niemand uit hen zal verloren gaan. „Aan mijne schapen geef Ik het eeuwige leven, en zij zullen niet verloren gaan, niemand zal dezelve uit mijne hand rukken; want Ik en de Vader zijn één," zoo heeft Hij zelf gezegd. Daarom hebben wij aan zijne genade genoeg M. H.!, zoo wij maar in Hem gelooven en ons aan die troostbron laven en verkwikken; want dan leeft niemand van ons zich zelven, maar dan sterft ook niemand van ons zich zelven, dat is voor eigen rekening en zonder vooruitzigten in de eeuwigheid. Want hetzij dat wij leven, wij leven den Heer; hetzij dat wij sterven, wij sterven den Heer; zoo dan, hetzij dan dat wij leven, hetzij dat wij sterven, wij zijn des Heeren, omdat wij zijn eigendom zijn geworden door het geloof. Een rijke troostbron voorwaar, vooral in het oogenblik van sterven en wanneer de dood komt om ons te brengen waar Jezus is, zittende aan Gods regterhand, alwaar Hij voor zijn eigendom ook plaats heeft bereid. De Apostel Paulus kon niet nalaten zijne lezers daarop te wijzen, en wij kunnen niet nalaten u daaraan te herinneren. O! laaft u dan aan deze bron, zoo gij hongerende en dorstende zijt naar de geregtigheid; vertroost u met dezen troost der belofte, wanneer gij mismoedig zijt en alle andere troost verre van u is. Niet de wereld, die in het booze ligt; niet de zonde, die door velen als water wordt ingedronken; niet de uitspanningen en afleidingen, die door velen worden gezocht en nagejaagd, wanneer zij in druk zijn of ondersteuning en troost noodig hebben, kunnen dien troost ons geven, maar alleen de Heer Jezus kan zulks doen en zal het doen aan allen, die troost bij Hem zoeken, omdat Hij ons dit beloofd heeft en zijne beloften getrouw zijn; want Hij, Hij alleen, is onze getrouwe Zaligmaker.

Maar op welke gronden mag de ware Christen zoo zeker zijne hoop en troost bouwen? Wat zijn de oorzaken, waarom

Digitized by Google

hij in dezen Zondag zoo zeker spreekt? Als wij wel zien M. H.! dan zijn die zelfs *vijf* in getal. Wij zullen ze u uit zijn verder antwoord opnoemen. Eerst zegt hij dat zijn getrouwe Zaligmaker met zijn dierbaar bloed voor al zijne zonden volkomen betaald heeft; — dan, dat Hij hem uit alle geweld des duivels heeft verlost; — ten derde, dat Hij hem alzoo bewaart dat zonder den wil zijns hemelschen Vaders geen haar van zijn hoofd vallen kan, ja, alle ding tot zijne zaligheid dienen moet; — ten vierde, dat Hij hem door zijn Heiligen Geest van het eeuwige leven verzekert; — eindelijk, dat Hij hem van harte gewillig en bereid maakt om voortaan voor Hem te leven. Welk een schoon zamenstel van vaste gronden, waarop hij zijne verzekering voor tijd en eeuwigheid bouwt. Het is eene zamenvatting van redenen, waarvan het duidelijk is, dat de een noodwendig uit de andere voortvloeit. En zoo is het werk, dat Jezus heeft gedaan en nog voortgaat te doen, één geheel en alzoo ook de weg om zalig te worden. Wij behoeven daaraan van het onze niets toe te voegen, want Jezus doet alles wat noodig is. Hij doet zoowel het een als het ander; want eerst voldoet Hij voor onze zonden, dan verlost Hij ons van het geweld der duisternis. Heeft Hij ons alzoo tot zijn eigendom gemaakt, dan bewaart Hij ons ook bij de zaligheid en laat niet toe dat wij in het een of ander schade lijden, maar bidt voor ons, als het gevaar komt en leidt ons; zoodat al wat met ons gebeurt en ons bejegent, dienstbaar gemaakt wordt aan onze volmaking en opbouwing in den geloove en aan de heiligmaking. Waarom de onderwijzer kan zeggen: „dat alle dingen tot mijne zaligheid dienen moet. Maar Jezus onderwijst de zijnen ook. Hij leert hen van den weg der zaligheid en hoe zij daarop moeten wandelen in eene wereld, die in het booze ligt. Behoedt

Digitized by Google

Hij hen voor gevaren, ondersteunt en sterkt Hij hen in den nood en bij het naderen van den dood, Hij verzekert hen ook door het onderwijs en de leiding van zijn H. Geest, dat zij in Hem hebben het eeuwige leven en een blij vooruitzigt, zoodat zij niet behoeven te vreezen, ook niet wanneer de dood komt. Maar wanneer zij dat alles in Hem en door Hem hebben, dan kan het ook niet anders of hun hart wordt bereid om voor Hem alleen, voor Hem en den Vader geheel te leven, omdat Hij zelf voor hen leeft, aan hen alles doet, ja, zich voor hen geheel ten offer wijdt. Of liever, zooals onze onderwijzer zegt, Hij maakt hen dan ook bereidvaardig om voortaan voor Hem te leven, dat is, Hem te volgen en in alles te gehoorzamen, niet langer het eigendom van zich zelven te zijn, maar het zijne, dat aan Hem geheel toebehoort; zoodat zij Hem dienen in alle onderdanigheid des harten en daarom eens zullen komen, waar Hij is. Want waar Hij is, aldaar zal ook zijn dienaar zijn, om een heerlijk loon naar werken te ontvangen. Ik weet niet M. H.! of gij de beteekenis van deze gronden verstaat, waarop het eigen zijn aan Jezus berust, waaruit de troost in leven en sterven voortvloeit. Of gij de kracht dezer redenen gevoelt, die ons wel behoorden te dringen naar Jezus heen, om ons zeer innig door het geloof en eene volkomene overgave des harten aan Hem en zijne zaak te verbinden. Het ontbreekt ons heden aan tijd om ieder der redenen, die de onderwijzer aanvoert, u in het bijzonder te verklaren en toe te lichten of op het gemoed toe te passen. Dit is ook niet noodig. Want zij worden, al is het ook niet in de zelfde orde, waarin wij ze hier gerangschikt vinden, in het vervolg door onzen onderwijzer in dit boek nog nader toegelicht, zoodat wij later overvloedig gelegenheid zullen vinden u daarop nog nader te wijzen. Thans verzekeren wij u nog dat geen van deze redenen door

Digitized by Google

menschen is uitgedacht, zooals door sommigen dikwijls is beweerd geworden; maar dat zij allen ontleend zijn aan Gods Woord, ja, vaak de uitdrukking zijn van des Heilands eigen woorden, wat wij u van velen zouden kunnen aantoonen. Dat Jezus voor onze zonden volkomen betaald heeft, verzekert ons b. v. een Petrus, als hij zegt: „gij zijt niet door vergankelijke dingen, door zilver of goud verlost, maar door het dierbaar bloed van Christus als van een onbestraffelijk en onbevlekt lam;" gelijk ook Johannes zegt dat het bloed van J. C., Gods Zoon, ons reinigt van alle zonde. En wat wij nog verder daaronder hebben te verstaan, dat Jezus met zijn dierbaar bloed voor al onze zonden heeft voldaan, daarmede kunnen wij tot opheldering vergelijken wat wij lezen in de 15 Zondag, vraag 37, omtrent het woord „geleden", waar de onderwijzer aldus zegt: „dat Christus naar ziel en ligchaam, inzonderheid aan het einde zijns levens Gods toorn tegen de zonde van het gansche menschelijke geslacht heeft gedragen, opdat Hij met zijn lijden, als met het eenige zoenoffer, ons ligchaam en ziel van de eeuwige verdoemenis verlossen, en ons Gods genade, geregtigheid en het eeuwige leven verwerven zou." Christus heeft zwaar, maar geheel onschuldig geleden. En daarom leed Hij niet voor zich zelven, maar voor ons, om onze zonden bij God te voldoen en om ons alzoo weder tot God te brengen, van wien wij allen zijn afgeweken. Daarom verlost Hij ons ook uit alle geweld des duivels en van den weg des duisternis, waaronder wij van nature als alle anderen verkeeren; want Jezus is gekomen om de werken des Satans te verbreken, en Hij heeft door zijn dood te niet gedaan dengene die het geweld des doods heeft, dat is den duivel. Alzoo kan de geloovige God danken, omdat Hij hem getrokken heeft uit de magt der duisternis en overgezet heeft in het koningrijk

Digitized by Google

van den Zoon zijner liefde, zooals Paulus deed. Maar niet alleen wordt ons dit in de Schriften verzekerd of beloofd; ook de dagelijksche ervaring is daar om te toonen dat menig zondaar van de dwaling zijns weg wordt bekeerd en terug gebragt tot den weg der geregtigheid, niet omdat hij zelf zulks wilde — en vraagt het slechts aan hem zelven — maar omdat de Heer hem verloste en eene goede begeerte in zijn hart werkte. Is tot de bekeering en teregtbrenging van een zondaar eene goddelijke kracht noodig, die wij niet hebben, waarom wij dan ook niet uwe harten kunnen bekeeren M. H.! diezelfde kracht is noodig, zullen wij bewaard blijven te midden der verzoeking, waardoor wij gedurig worden aangevallen en krachtigen tegenstand doen, wat wij van ons zelven niet vermogen. Want wie zal bestaan, wanneer de booze met zijn magt ons aanvalt of de omstandigheden dezes levens zóó donker worden, dat wij niet meer weten hoe te handelen, omdat ons een volle beker der verdrukking wordt ingeschonken? Doch de Heer bewaart de zijnen en troost, ja, versterkt hen; want wij lezen: „Zij worden in de kracht Gods bewaard tot de zaligheid.” En hunne namen staan geschreven in het levensboek. Zelfs zijn de haren van hun hoofd bij God geteld en niemand zal zonder Gods wil daarvan één kunnen wit of zwart maken, wat de Heer zelf den zijnen heeft verzekerd. Welk een groote troost! welk eene veiligheid en zekerheid! Nu behoeven wij niet te vreezen, al gingen wij ook door een dal van schaduwen des doods, want de Heer is bij ons. Zijn stok en staf troosten en sterken ons, wat ook een Jakob betuigde, toen de Heer hem in de ure des gevaars nabij was en bewaarde. Daarom is het ook zeker, dat dengenen die God liefhebben, alle dingen moeten medewerken ten goede, zooals Paulus zegt, ook omdat hij zelf dit zoo menigwerf in zijn eigen leven en op zijn weg onder-

Digitized by Google

vonden heeft. Wij weten dat het zwaar valt te gelooven dat de tegenspoeden en rampen die ons treffen, in waarheid voorregten, ja, zegeningen voor ons zijn. Doch de Schrift verzekert ons daarvan, en van achteren wordt dit dikwijls door ons verstaan. Maar is dat zoo zeker? Ja M. H.! want die gelooft, wordt door den H. G. verzekerd van het eeuwige leven en heeft het getuigenis daarvan in zijn eigen hart. „Want Gods Geest getuigt met onzen geest dat wij kinderen Gods zijn. En die kinderen zijn, die zijn ook erfgenamen, erfgenamen Gods en medeërfgenamen van Christus." Daarom zijn zij van hunne eeuwige zaligheid verzekerd en getuigen daarvan menigmaal op hun sterfbed, waaruit duidelijk blijkt dat zij veel troost genieten, dat zij den waren troost bezitten in leven en sterven. Daarom zijn degenen, die de beginselen der eeuwige vreugde reeds hier in hun hart genieten, dan ook van harte, dat is, niet in woorden en betuigingen slechts, maar ook dit toonende door geheel hun leven en daden, gewillig en bereid om voortaan en altijd voor Hem te leven. Want zij hebben een vermaak in de wet Gods naar den inwendigen mensch. Zij zoeken de heiligmaking en zijn ijverig in alle goede werken. Zij strijden den goeden strijd des geloofs en grijpen alzoo naar het eeuwige leven, waartoe zij ook van Christus gegrepen zijn. Zij zijn reeds met Christus gezet in den hemel.

Wat dunkt u Gel! zijn de gronden niet zeker, die bewijzen dat wij zijn het onvervreemdbaar eigendom van Christus, wanneer wij gelooven en niet langer ons eigendom begeeren te zijn, niet meer op ons zelf willen staan en voor eigen rekening, maar door het geloof in Hem, in gemeenschap met Hem. Is de troost niet groot in leven en sterven, die uit deze gemeenschap van Christus voor de zijnen voortvloeit? Maar hoe tot dezen troost te geraken, of liever, daarin te leven en te sterven? Wij kunnen dat alleen door het geloof,

Digitized by Google

want die gelooft gaat in de ruste door het geloof in Christus, zoodat wij de zijnen zijn, om voortaan voor Hem leven. Maar om te kunnen gelooven, hebben wij noodig te weten wat wij moeten gelooven. Om voor Hem te leven, moeten wij ook weten wat Hij van ons vraagt, en waarin wij Hem onze gehoorzaamheid moeten toonen. Wij weten M. H.! dat ons zulks in den Bijbel, in Gods Woord gezegd en geleerd wordt en dat, wanneer wij niet gelooven en wandelen naar dat Woord, het ook zijn zal, dat wij geen dageraad zullen hebben, dat wij het eeuwige leven niet zien zullen. Maar dat Woord is zoo omvattend, daarin staat zooveel beschreven. En daarom wil de onderwijzer daaruit de groote hoofdzaak nemen, om die in korte trekken mij en u, ja, geheel de gemeente voor te stellen, opdat niemand onzer zich beroepe op zijne onkunde, dat hij het niet heeft geweten, of zich verberge achter de drukke bezigheden zijns levens, waardoor hij zou verhinderd geworden zijn den Bijbel getrouw te lezen. Daar zal geen verontschuldiging meer overblijven, zoo wij buiten den waren troost sterven en verloren gaan. Daarom antwoordt onze onderwijzer op de vraag: „Hoevele stukken zijn u noodig te weten, opdat gij in dezen troost zalig leven en sterven moogt? Drie stukken. En die zijn de volgende: Vooreerst moet ik weten hoe groot mijne zonde en ellende zij; ten tweede, hoe ik van al mijne zonde en ellende verlost worde; en ten derde, hoe ik Gode voor zulk eene verlossing zal dankbaar zijn.” Het zal niet noodig zijn u te verzekeren, dat dit antwoord in al zijn deelen geheel bijbelsch is, want het is uit den Bijbel genomen, wat ons later zal blijken, omdat dit antwoord ook de hoofdinhoud van onzen Catechismus is, dien wij u wederom zullen prediken, zoo God wil en ons daartoe krachten geeft. Gij zelf zult daarvan

Digitized by Google

de volle overtuiging verkrijgen, zoo gij slechts komt om te hooren. Maar ledige zitplaatsen kunnen daarvan geen overtuiging geen indruk ontvangen, dien troost niet leeren genieten, die ons in dit uur is gepredikt geworden. M. H.! vergeet dat niet, maar weet bij eigen ervaring hoe zwaar het valt vergeefschen arbeid te doen. Maar wij arbeiden toch niet te vergeefs, wij prediken den troost toch voor u, die hier tegenwoordig zijn, al is het dan ook voor eene kleine schare. God veracht het geringe niet, daarom zullen wij blijven arbeiden, is het niet altijd zonder moedeloosheid dan toch in gehoorzaamheid aan Hem en uit belangstelling in uw zieleheil, omdat wij weten dat gij evenzeer behoefte hebt aan den waren troost als wij. Zij, die niet opkomen in het bedehuis, toonen dat zij nog geen behoefte gevoelen aan den troost, dien Gods Woord ons biedt: dat zij, òf liever troosteloos leven en sterven, òf hun troost in leven en misschien ook in het sterven putten uit een andere bron. Maar zij zullen het dan ook eenmaal moeten verantwoorden. Eerlang staan zij voor Gods regterstoel. En dan vallen alle bedekselen der schande weg; dan zal hun troostbron niet meer vloeijen; dan gaan zij — och! moge God het verhoeden door hen nog te bekeeren — voor eeuwig verloren. Maar gij die wenscht te worden behouden en daartoe den weg begeert te weten; die den waren troost reeds hier en zoo gaarne dagelijks bij toeneming wilt bezitten; — gij hebt daartoe noodig te weten wie gij zijt als zondaar en buiten God, maar ook wie gij kunt en zult worden door het geloof in Christus, en hoe gij hier moet leven voor God. Gij moet dat weten en kunt dat nooit genoeg weten. Wilt dan getrouw hier komen, want ook hier wil God u zulks leeren kennen. Dan zult gij op uw sterfbed met Paulus mogen betuigen: „Ik weet wien ik geloofd heb en ben door zijn H. G. verzekerd van mijne eeuwige zaligheid!” **AMEN.**

Digitized by Google

Digitized by Google

[illegible]

HET EENZAAM BIDDEN.

VIER BRIEVEN

door

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

JOUSTRA, Atze Sjoerds 889
Nagelaten leerredenen J86n

Digitized by Google

Digitized by Google